

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτήριος Κόλλιας

Εμμανουήλ Σκορδιαλός

Ευλαμπία Τσιρέλη

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Από τη γη στον ουρανό
κι από το Εγώ στο Εμείς

Ε΄ Δημοτικού

**Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης
Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια**

Αξιολογητής/τρια

Αξιολογητής/τρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

**Υπεύθυνος/η του μαθήματος/γνω-
στικού αντικειμένου στο πλαίσιο της
Πράξης**

Ιωάννα Κομνηνού

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Αθανάσιος Διαλεκτόπουλος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Μαρία Βαστάκη

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Ευαγγελία Κολέγα

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Ευθυμία Στάθη

Πτυχιούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών

Αθανάσιος Γιαννίκας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, μέλος της Επιστημονικής
Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σωτήριος Κόλλιας

Εμμανουήλ Σκορδιαλός

Ευλαμπία Τσιρέλη

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Από τη γη στον ουρανό
κι από το Εγώ στο Εμείς

Ε΄ Δημοτικού

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Επιστημονικός Υπεύθυνος

Δημήτριος Μόσχος, Καθηγητής Γενικής Εκκλησιαστικής Ιστορίας,
Τμήμα Θεολογίας, ΕΚΠΑ

Συγγραφείς

Σωτήριος Κόλλιας

Δρ Θεολογίας, θεολόγος στο Πρότυπο ΓΕΛ της Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης

Εμμανουήλ Σκορδιαλός

Δρ Επιστημών της Αγωγής, εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (δάσκαλος),
Θεολόγος, ΜΔΕ στην Ειδική Αγωγή και ΜΔΕ Πληροφορικής στην Εκπαίδευση,
πτυχιούχος τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής-Ψυχολογίας και τμήματος Ψυχολογίας

Ευλαμπία Τσιρέλη

Δρ Θεολογίας, Θεολόγος ιδιωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

Συντονισμός ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης

Ευλαμπία Τσιρέλη

Πρωτότυπα κείμενα

Ευλαμπία Τσιρέλη, θεολόγος ιδιωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, συγγραφέας

Γλωσσική και Φιλολογική επιμέλεια

Δρ Παναγιώτα Παπαδημητρίου, Φιλολόγος

Διόρθωση δοκιμίων

Ευλαμπία Τσιρέλη

Δρ Σοφία Γελαδάκη

Εικονογράφος

Τριανταφυλλιά Βάσσου

Σελιδοποίηση και σχεδιασμός εξωφύλλου

Εμμανουήλ Πάλλας

Δημιουργία ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Δρ Εμμανουήλ Σκορδιαλός, ΜΔΕ Πληροφορικής στην Εκπαίδευση

Υλοποίηση ψηφιακών μαθησιακών αντικειμένων

Χρήστος Ρίζος, επιστήμων Πληροφορικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
ΜΔΕ Πληροφορικής

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης

Γεώργιος Δ. Μπίκος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΘΕΟΣ

1. Η τέλεια αγάπη	8
2. Η ανοιχτή αγκαλιά του Θεού	12
3. «Μίλα μου κι εγώ σε ακούω»	15

Β΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ – ΠΤΩΣΗ

4. Οι έξι ημέρες της Δημιουργίας	17
5. Μια ξεχωριστή μέρα: Η Δημιουργία του Ανθρώπου	20
6. Τα δύο φύλα: Η αγάπη πολλαπλασιάζεται	22
7. Ο άνθρωπος ως διαχειριστής της πλάσης	24
8. Ο χαμένος Παράδεισος	26
9. Η πρώτη υπόσχεση του Θεού στους ανθρώπους	28

Γ΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

10. Οι Προπάτορες της Παλαιάς Διαθήκης	31
11. Προφήτες: Το στόμα του Θεού	34
12. Ιωάννης ο Βαπτιστής: Ο Πρόδρομος του Ιησού	36
13. Παιδιά που έχτισαν μια ξεχωριστή σχέση με τον Θεό	39
14. Γυναίκες της Αγίας Γραφής και αγίες της Εκκλησίας που διακρίθηκαν για την πίστη τους	42
15. Μαζί στη ζωή, μαζί στην αγιότητα	45
16. Οι τρεις Ιεράρχες, οι άγιοι των Γραμμάτων	48
17. Φίλοι του Χριστού στην εποχή μας	51

Δ΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΗ-ΧΡΙΣΤΟΣ

18. Ο Ευαγγελισμός: Το μήνυμα της χαράς	53
19. Η γέννηση του Χριστού	56
20. Η Βάπτισμα του Χριστού	59
21. «Ελάτε μαζί μου»	62
22. «Αφήστε τα παιδιά να έρθουν κοντά μου»	65
23. Ο Χριστός διδάσκει με παραβολές: α) Η παραβολή των ταλάντων	68
β) Η παραβολή του άφρονα πλουσίου	71
24. Τα θαύματα του Χριστού: Σημάδια ενός καλύτερου κόσμου α) Ο Χριστός συμμετέχει στη χαρά και θεραπεύει τον πόνο των ανθρώπων	74
β) Ο Χριστός είναι η Ανάσταση και το αληθινό φως της ζωής	77
25. Ιερός Νιπτήρας και Μυστικός Δείπνος	80
26. Η Σταύρωση του Χριστού	84
27. Χριστός Ανέστη	88
28. Στους Ουρανούς	92
Γλωσσάρι	96
Πηγές - Βιβλιογραφικές αναφορές - Δικτυογραφία	98

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Αγαπημένοι/-ες μας μαθητές/-τριες,

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε με σκοπό να κάνει το μάθημα των Θρησκευτικών ευχάριστο, δημιουργικό και ενδιαφέρον αλλά και με στόχο να σας κάνει να σκεφτείτε κάποια πράγματα για τον εαυτόν σας, τους συνανθρώπους σας και τον κόσμο, τα οποία ίσως δεν είχατε σκεφτεί μέχρι τώρα.

Στις ενότητες του βιβλίου θα συμπορευτείτε με τους πρωταγωνιστές των ιστοριών -τη Δανάη, τη Μαρία, τον Πέτρο και τον Κωστή- που ζουν και μαθαίνουν, όπως κι εσείς, για την πίστη και τη θρησκεία, με αφορμή όσα συμβαίνουν κάθε μέρα στο σπίτι, στην εκδρομή, στο σχολείο ή σε κοινωνικές δραστηριότητες.

Σας ευχόμαστε αυτό το ταξίδι να είναι γαλήνιο και χαρούμενο, και να γίνει αφορμή για αναζήτηση, ανακάλυψη και δημιουργικό προβληματισμό.

Αγαπητοί/-ές εκπαιδευτικοί,

Το σχολικό αυτό εγχειρίδιο αποτελεί μια πρόταση εκσυγχρονισμού της διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών και δημιουργήθηκε με βάση τις ανάγκες της εποχής μας, προκειμένου να γίνει το μάθημα δημιουργικό, μαθητοκεντρικό και αφορμή για γόνιμο προβληματισμό.

Το βιβλίο διαιρείται σε τέσσερις θεματικές ενότητες: α) Θεός, β) Δημιουργία - Πτώση, γ) Άνθρωποι του Θεού, και δ) Ενανθρώπιση – Χριστός. Κάθε ενότητα αποτελείται από κεφάλαια που αντιστοιχούν σε μία έως τρεις διδακτικές ώρες. Στην αρχή κάθε κεφαλαίου υπάρχει σε μορφή ερωτήσεων ένας προοργανωτής που ορίζει τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Κάθε μάθημα περιλαμβάνει δύο μέρη: α. τη διήγηση, όπου η θρησκευτική γνώση παρουσιάζεται με απλό και βιωματικό τρόπο μέσα από μικροϊστορίες με πρωταγωνιστές παιδιά που μαθαίνουν για τη ζωή και τη θρησκεία, και β. την επεξεργασία της θρησκευτικής γνώσης που γίνεται μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων. Οι ποικίλες δραστηριότητες υποστηρίζουν το βασικό κείμενο και μπορούν να αξιοποιηθούν διδακτικά είτε στο σύνολό τους είτε με επιλογή από τον/τη διδάσκοντα/-ουσα, ενώ συνοδεύονται από ψηφιακά εργαλεία, προσβάσιμα μέσω QR codes για χρήση στην τάξη ή στο σπίτι. Πριν το τέλος του βιβλίου υπάρχει Γλωσσάρι στο οποίο δίνονται κάποιοι βασικοί ορισμοί και επεξηγούνται οι λέξεις που σημειώνονται στα κείμενα με αστερίσκο. Κλείνοντας, παραθέτουμε τη βιβλιογραφία που αξιοποιήθηκε. Τέλος, επισημαίνουμε ότι το σχολικό εγχειρίδιο έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Νέου Προγράμματος Σπουδών για το Μάθημα των Θρησκευτικών το οποίο αποτελεί μάθημα ευρωπαϊκής παιδείας και πολιτισμού. Απευθύνεται στους Ευρωπαίους πολίτες, προάγοντας τις διαχρονικές χριστιανικές αξίες που αποτέλεσαν τα θεμέλια του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού.

Ευχαριστούμε θερμά τους αγιογράφους Κωνσταντίνο Γιωτάκη, Νότα Κόλλια, Παναγιώτη Κόλλια, Μπάμπη Πυλαρινό, Γιώργο Κόρδη και Βλάσιο Τσοτσώνη για την παραχώρηση των έργων τους, καθώς και τον φωτογράφο Γιώργο Κουντούρη για τη διάθεση των φωτογραφιών του. Ιδιαίτερες ευχαριστίες στη διδάκτορα Λατινικής Φιλολογίας, Τιτίκα Ασλανίδου, για την πολύτιμη βοήθειά της στα πρώτα στάδια της συγγραφής αυτού του βιβλίου.

Σας ευχόμαστε καλή συνοδοιπορία!

Οι συγγραφείς

Συντμήσεις:

Μτ.: Κατά Ματθαίο Ευαγγέλιο
Μκ.: Κατά Μάρκο Ευαγγέλιο
Λκ.: Κατά Λουκά Ευαγγέλιο
Ιω.: Κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο
Ι.Μ.: Ιερά Μονή
Ι.Ν.: Ιερός Ναός

Α΄ ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΘΕΟΣ

1. Η τέλεια αγάπη
2. Η ανοιχτή αγκαλιά του Θεού
3. «Μίλα μου κι εγώ σε ακούω»

1. Η τέλεια αγάπη

Πώς εκδηλώνεται η αγάπη του Θεού προς τον άνθρωπο στην Αγία Γραφή*;

Με ποιους τρόπους μπορούμε να εκφράσουμε την αγάπη μας προς τους άλλους με βάση το παράδειγμα της αγάπης του Θεού;

φροντίδα, περιβάλλον, οικολογία

Οι Ισραηλίτες μαζεύουν το “μάννα”
Νικολά Πουσέν (1637), Μουσείο Λούβρου

Η ομάδα περιβαλλοντικής αγωγής της Ε΄ Δημοτικού επισκέπτεται έναν υδροβιότοπο*. Καθώς περπατούν στις όχθες της λίμνης, ο Πέτρος και ο Κωστής βλέπουν ένα εκκλησάκι του Αγίου Νεκταρίου. «Είναι άγιος οικολόγος» τους εξηγεί ο νεωκόρος που φροντίζει το εκκλησάκι. «Αγαπούσε πολύ τη φύση και τη φρόντιζε. Το να φροντίζουμε τη φύση είναι το ελάχιστο που μπορούμε να κάνουμε για να ανταποδώσουμε στον Θεό τη δική Του φροντίδα για ολόκληρο τον κόσμο. Δε συμφωνείτε;»

«Μα, πώς μπορεί ο Θεός να φροντίζει όλον αυτόν τον τεράστιο κόσμο;» ρωτάει ο Κωστής.

«Για όλους φροντίζει. Τα έργα Του είναι κρυμμένα μέσα στην τέλεια λειτουργία της φύσης. Ακόμα κι όταν δεν έχουμε καμία ελπίδα, νερό ή τροφή, ο Θεός θα μας φροντίσει, όπου και να βρισκόμαστε. Θα σας δώσω ένα παράδειγμα από την Αγία Γραφή, με το μάννα στην έρημο.»

Τότε που ο Θεός φρόντισε να φάνε οι Ισραηλίτες, καθώς περιπλανιόνταν στην έρημο χωρίς τροφή:

»Όταν ο λαός του Ισραήλ περπατούσε για μέρες και νύχτες στην έρημο, με οδηγούς τον Ααρών* και τον Μωυσή*, έπεσε μεγάλη πείνα. Ο λαός διαμαρτυρόταν. Ο Θεός, όμως, είπε στον Μωυσή: «Πες σε όλους ότι το βράδυ θα φάνε κρέας και το πρωί θα χορτάσουν με ψωμί». Πράγματι, το βράδυ, ένα σμήνος από ορτύκια* σκέπασε το στρατόπεδο και το πρωί τριγύρω στο στρατόπεδο υπήρχε ένα λευκό στρώμα δροσιάς, λεπτό σαν πάχνη*. Ο Μωυσής τότε τους είπε: «Αυτό είναι το ψωμί που σας δίνει ο Κύριος να φάτε. **Ο Κύριος διέταξε να μαζέψετε απ' αυτό, ο καθένας όσο χρειάζεται**». Έτσι κι έκαναν οι Ισραηλίτες: μάζεψαν, άλλος πολύ και άλλος λίγο, καθένας ανάλογα με τις ανάγκες του». Αυτήν την τροφή του Θεού οι Ισραηλίτες την ονόμασαν «**μάννα**» (παράφρ. Έξοδος 16, 9-18).

«Τι γίνεται, όμως, όταν κάτι δεν μπορεί να μας το δώσει η φύση; Πώς μας βοηθάει ο Θεός τότε;» αναρωτιέται ο Πέτρος στην επιστροφή για το σπίτι. «Μπορεί κάποιος να χρειάζεται χρήματα ή απλώς έναν φίλο, μια αγκαλιά ή παρηγοριά σε μια δύσκολη στιγμή».

«Φαντάζομαι πως γίνεται μέσω των ανθρω-

πων» λέει ο Κωστής.

Ενώ συζητούν, βλέπουν στο πάρκο, δίπλα στο σπίτι του Κωστή, έναν άστεγο άνθρωπο που κοιμάται στο παγκάκι εδώ και μέρες. Η κυρία Αρετή, η γειτόνισσα του Κωστή, του δίνει ένα μπολ με φαγητό. «Παιδιά μου», τους λέει η κυρία Αρετή, «**ο Θεός μάς φροντίζει σαν φίλος μας μέσω άλλων ανθρώπων ή μέσω των αγγέλων**. Ο Θεός δεν αφήνει κανέναν. Καλό παράδειγμα, για να το καταλάβετε αυτό, είναι η παραβολή* του χαμένου προβάτου:

«Αυτοί που μάζευαν τους φόρους του λαού, τους οποίους έλεγαν τελώνες* και θεωρούσαν αμαρτωλούς, συνήθιζαν να πλησιάζουν Τον Ιησού και να τον ακούν. Οι νομοδιδάσκαλοι* του εβραϊκού Νόμου*, όμως, διαμαρτύρονταν και Τον κατέκριναν ότι δέχεται αμαρτωλούς και κάθεται να φάει μαζί τους. Και ο Ιησούς τούς είπε: «Αν είχατε εκατό πρόβατα και χάνατε το ένα, δε θα εγκαταλείπατε τα υπόλοιπα ενενήντα εννιά στην έρημο για να ψάξετε το χαμένο; Κι όταν βρίσκατε το χαμένο πρόβατο, δε θα χαιρόσασταν; Σας διαβεβαιώνω, λοιπόν, πως έτσι η χαρά στον ουρανό θα είναι μεγαλύτερη για τη μετάνοια ενός αμαρτωλού παρά για ενενήντα εννιά δικαίους, οι οποίοι δεν έχουν ανάγκη από μετάνοια (=μεταμέλεια, αλλαγή τρόπου ζωής και συμπεριφοράς)» (παράφρ. από Λκ. 15, 1-7).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΒΑΖΟΥΜΕ ΣΕ ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ

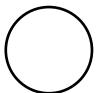
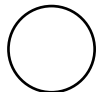
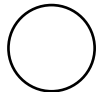
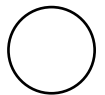
Τοποθετούμε στη σειρά τα κομμάτια του κειμένου, βάζοντας τους αριθμούς 1 έως 4 στα κενά κυκλάκια.

Ο Θεός, όμως, είπε στον Μωυσή: «Πες σε όλους ότι το βράδυ θα φάνε κρέας και το πρωί θα χορτάσουν με ψωμί».

Ο λαός του Ισραήλ περπατούσε για μέρες και νύχτες στην έρημο, με οδηγούς τον Ααρών και τον Μωυσή. Όμως, έπεσε μεγάλη πείνα. Ο λαός διαμαρτυρόταν.

Το βράδυ ένα σμήνος από ορτύκια σκέπασε το στρατόπεδο και το πρωί τριγύρω στο στρατόπεδο υπήρχε ένα λευκό στρώμα δροσιάς.

Έπειτα, ο Μωυσής τούς είπε: «Αυτό είναι το ψωμί που σας δίνει ο Κύριος να φάτε. Ο Κύριος διέταξε να μαζέψετε απ' αυτό, ο καθένας όσο χρειάζεται». Κι έτσι οι άνθρωποι μάζεψαν όσο χρειάζονταν.

2 ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Αφού συζητήσουμε σε ομάδες, γράφουμε σε ένα μικρό χαρτί πράξεις αγάπης που κάνουμε για όσους ανθρώπους έχουν ανάγκη και δημιουργούμε μια μικρή ζωγραφιά. Κολλάμε όλα τα χαρτιά στον πίνακα ή τον τοίχο της τάξης.

3 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΖΟΜΑΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Αφού παρατηρήσουμε προσεκτικά την εικόνα, απαντάμε μαζί με τα μέλη της ομάδας μας στις ερωτήσεις:

Τι βλέπουμε; .....

.....

.....

Τι νομίζουμε ότι συμβαίνει; .....

.....

.....

Τι μας προσελκύει την προσοχή; .....

.....

.....

Συζητάμε όλοι μαζί τις απορίες που καταγράψαμε στην τελευταία μας απάντηση.

Ο καλός ποιμένας,
Ζαν Μπατίστ ντε Σαμπαίν (17ος αιώνας)
Παλάτι Καλών τεχνών στη Λιλ, Γαλλία
(Public Domain).

Πηγή: Wikimedia Commons,
[https://commons.wikimedia.org/wiki/
File:Champaigne_shepherd.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Champaigne_shepherd.jpg)

4

ΙΣΤΟΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ:

Η μη κυβερνητική οργάνωση «Αποστολή» της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Χωριζόμαστε σε ομάδες και εξερευνούμε την ιστοσελίδα της φιλανθρωπικής οργάνωσης «Αποστολή».

Ας ασχοληθεί η κάθε ομάδα με μια από τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποιος είναι ο σκοπός και το όραμα της Αποστολής;
- Από τις φωτογραφίες, τις αφίσες ή τα βίντεο που υπάρχουν στην ιστοσελίδα της Αποστολής, ποιο θεωρείτε ότι είναι το κίνητρο για το έργο της;
- Στις δράσεις της Αποστολής εφαρμόζεται το ρητό «Βοήθησε κι εσύ ν' αλλάξει η ζωή μας» που υπάρχει κάτω από το λογότυπό της;

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Ιερώνυμος βοηθά στη διανομή συσσιτίου της Αρχιεπισκοπής. Πηγή εικόνας: Β. Νικολάου (11/10/2017), Η Εκκλησία στο πλευρό των φτωχών.

5

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Συνδεόμαστε εδώ:

Βάζουμε στη σειρά τις προτάσεις και συνθέτουμε την παραβολή του χαμένου προβάτου.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: Ααρών, τελώνες, Μωυσής, παραβολές

β. Σειρά εικόνων με θέμα «Ο καλός ποιμένας»

2. Η ανοιχτή αγκαλιά του Θεού

Πώς περιγράφεται στα κείμενα της Αγίας Γραφής η μετάνοια και η συγχώρεση του ανθρώπου από τον Θεό;

Πώς η έμπρακτη συγχώρεση συμφιλιώνει τους ανθρώπους;

συγχώρεση, αχαριστία, ανταπόδοση

Ο Πέτρος είναι στεναχωρημένος. «Τι συμβαίνει;», τον ρωτάει ο Κωστής.

«Έχινε κάτι στο σπίτι και νιώθω άσχημα. Το Σάββατο μπήκα στον υπολογιστή του μπαμπά μου και έσβησα μερικά σημαντικά αρχεία κατά λάθος».

«Ωχ, αυτό δεν είναι καλό».

«Κι όμως, ήταν πάρα πολύ ψύχραιμος. Δε με μάλωσε καθόλου, παρόλο που έπρεπε να ξενοχτήσει και να ξαναγράψει όλη του τη δουλειά. Μου είπε μόνο να ρωτάω πρώτα, όταν χρειάζομαι κάτι, και να είμαι πιο προσεκτικός».

«Πράγματι, ήταν πολύ ψύχραιμος».

«Ναι, και μάλιστα μου είπε πως για ό,τι διορθώνεται ή αντικαθίσταται, δεν αξίζει να στεναχωριόμαστε».

«Και γιατί, λοιπόν, είσαι στεναχωρημένος, αφού πήγαν όλα καλά;»

«Γιατί δε φέρθηκα σωστά στη μικρή μου αδερφή. Έφυγα για λίγο από το δωμάτιο κι εκείνη πήρε το χειριστήριο του βιντεοπαιχνιδιού και το χάλασε. Εγώ έβαλα τις φωνές και της είπα πως μου προκαλεί μόνο μελαγχολία. Ο μπαμπάς μου στεναχωρήθηκε πάρα πολύ... Παρόλο που εκείνος με συγχώρησε, εγώ δεν κατάφερα να συγχωρήσω την αδερφή μου. Τότε, η μαμά μου με συμβούλεψε να δείξω με μια πράξη ότι λυπάμαι που είπα τέτοιες κουβέντες. "Μόνο έτσι θα νιώσεις καλύτερα", μου είπε, και μου έφερε ως παράδειγμα την παραβολή του κακού δούλου: Ήταν, λέει, ένας βασιλιάς που ζητούσε ό,τι του χρωστούσαν οι δούλοι του. Ένας από αυτούς δεν μπορούσε να βρει χρήματα κι έτσι ο βασιλιάς διάταξε να πουλήσουν τον ίδιο, τη γυναίκα, τα παιδιά κι όλα τα υπάρχοντά του και να του δώσουν τα χρήματα από την πώληση. Ο δούλος έπεσε στα πόδια του και τον παρακαλούσε να του δώσει λίγο χρόνο να μαζέψει τα χρήματα. Τον λυπήθηκε, λοιπόν, ο κύριός του και τον άφησε, χαρίζοντάς του μάλιστα και το χρέος. Ο ίδιος δούλος βρήκε λίγο αργότερα έναν από τους συνδούλους του που του όφειλε εκατό δηνάρια* και άρχισε να του μιλάει άσχημα, επειδή δεν

του είχε εξοφλήσει το χρέος. Όταν το έμαθε ο βασιλιάς, του είπε: "Κακέ δούλε, σου χάρισα όλο το χρέος σου, επειδή με παρακάλεσες· δεν έπρεπε κι εσύ να λυπηθείς τον σύνδουλό σου, όπως κι εγώ λυπήθηκα εσένα;" (παράφρ. από Μτ. 18, 23-33). Όπως μου εξήγησε η μαμά μου, **για να συγχωρείσαι, πρέπει να συγχωρείς. Και ο Θεός μάς συγχωρεί όλους, αρκεί βέβαια να συγχωρούμε κι εμείς ο ένας τον άλλον και να είμαστε αγαπημένοι.** Το ίδιο συμβαίνει και με την οικογένεια».

«Προτείνω να αγοράσεις στην αδερφή σου κάτι που να της αρέσει» συμβουλεύει τον Πέτρο ο Κωστής.

Έτσι, ο Πέτρος, μετά το σχολείο, επιστρέφει στο σπίτι με ένα μικρό κέικ. «Θα με συγχωρήσεις, που σου φώναξα;» ρωτάει την αδελφή του, κι εκείνη τον αγκαλιάζει. «Φυσικά και σε συγχωρώ! Και σου ζητώ συγνώμη και πάλι, που σου χάλασα το χειριστήριο» λέει, και του δίνει το μισό κέικ.

«Μπράβο, Πέτρο. Είδες πώς ελάφρυνε η ψυχή σου;», του λέει η μαμά του. **«Με τη συμφιλίωση πάντα νιώθουμε καλύτερα».** Και αργότερα, στο τραπέζι, τους διηγείται άλλη μια ιστορία από την Παλαιά Διαθήκη* σχετικά με τη συμφιλίωση δύο αδελφών, του Ιακώβ* και του Ησαύ: «Ο Ιακώβ είχε αδικήσει τον αδελφό του πριν χρόνια και γι' αυτόν τον λόγο έφυγε σε χώρα μακρινή. Όμως, μετά-νιωσε για τα λάθη του και αποφάσισε να γυρίσει πίσω. Μαζί του έφερε δώρα για τον Ησαύ, για να του ζητήσει συγγνώμη. "Αν έχω κερδίσει την εύνοιά σου, δέξου τα δώρα μου, γιατί, όταν είδα το πρόσωπό σου, ήταν σαν να είδα το πρόσωπο του Θεού. Τόσο καλά με δέχτηκες" είπε στον αδελφό του. Ο Ησαύ τον αγκάλιασε και τον φίλησε, επειδή τον είχε ήδη συγχωρέσει» (παράφρ. από Γένεση 33, 1-12).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΓΓΝΩΜΗΣ

Συνδεόμαστε εδώ και συμπληρώνουμε στον διαδικτυακό χάρτη όσες λέξεις μάς έρχονται στο μυαλό, όταν ακούμε τις λέξεις «συγγνώμη» ή «συγχώρεση».

2 ΛΥΣΕΙΣ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗΣ

Υποθέτουμε ότι ο φίλος ή η φίλη μας μάς στενοχώρησε με μια πράξη του/της. Ποιες πράξεις είναι αυτές που μπορεί να μας στενοχωρήσουν; Τις γράφουμε στα κουτάκια:

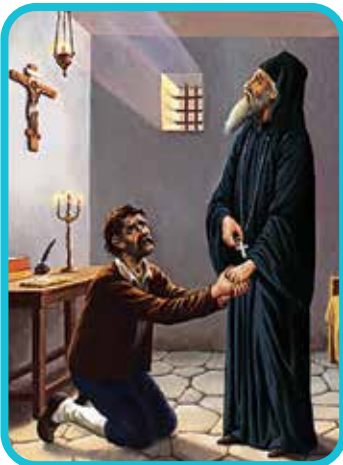
Two empty dotted-line boxes for writing answers.

Για όλα υπάρχει λύση!

Γράφουμε στις καρδιές όλα όσα θα κάνουμε για να λυθούν τα παραπάνω ζητήματα που μας στενοχωρούν.

Three heart-shaped boxes with dotted lines for writing solutions.

3 ΑΝΙΣΧΝΕΥΣΗ ΣΚΕΨΗΣ

Ο Άγιος Διονύσιος συγχωρεί
Ζωγραφικό αντίγραφο
Τριανταφυλλιάς Βάσσου

Στην εικόνα βλέπουμε τον άγιο Διονύσιο να συγχωρεί τον δολοφόνο του αδελφού του (γι' αυτό ονομάζεται και άγιος της συγγνώμης). Ο δράστης, για να αποφύγει τους αστυνομούς που τον κυνηγούσαν, κατέφυγε στο μοναστήρι, όπου βρισκόταν ο Διονύσιος. Χωρίς να γνωρίζει τη συγγένεια του Αγίου με το θύμα, εξομολογήθηκε την πράξη του. Ο Άγιος συγκλονίστηκε μαθαίνοντας για τον θάνατο του αδελφού του, αλλά άπλωσε το χέρι του προς τον δολοφόνο και του έδωσε τη συγχώρεση και την ευλογία του. Μάλιστα, τον έκρυψε και τον βοήθησε να διαφύγει, για να μην τον σκοτώσουν οι συγγενείς και οι αρχές.

Ωρα για Θεατρικό παιχνίδι! Ας αναπαραστήσουμε την παραπάνω σκηνή σε θεατρικό παιχνίδι. Στη διάρκεια της αναπαράστασης, με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας, εκφράζουμε σε πρώτο πρόσωπο τις σκέψεις που κάνει ο κάθε χαρακτήρας εκείνη τη στιγμή (π.χ. φοβάμαι..., επιθυμώ..., προσπαθώ...).

Οι υπόλοιποι παρακολουθούμε τη σκηνή και εκφράζουμε τη γνώμη μας, συζητώντας στην τάξη για τα κίνητρα ή τα συναισθήματα του κάθε χαρακτήρα.

4 ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Η διαγραφή των χρεών μάς θυμίζει τον νόμο της «σεισάχθειας» του Σόλωνα του Αθηναίου. Όπως έχουμε ήδη μάθει στο μάθημα της Ιστορίας στη Δ' Δημοτικού, σκοπός αυτού του μέτρου ήταν να χαριστούν τα παλιά χρέη και να καταργηθεί η δουλεία που αυτά προκαλούσαν, ώστε οι άνθρωποι να ζήσουν ελεύθεροι.

Μπορείτε να σκεφτείτε και άλλες περιπτώσεις που είναι σημαντικό «να σβήνουμε τα παλιά χρέη», δηλαδή να ξεχνάμε τις παλιές μας διαφωνίες, συγχωρώντας ο ένας τον άλλον;

5 ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΜΑΤΗ ΝΟΗΜΑ

Ο Ιακώβ είπε στον αδελφό του: «Αν έχω κερδίσει την εύνοιά σου, δέξου τα δώρα μου, γιατί όταν είδα το πρόσωπό σου, ήταν σαν να είδα το πρόσωπο του Θεού. Τόσο καλά με δέχτηκες. Δέξου, λοιπόν, τα δώρα που σου έφερα, γιατί ο Θεός με βοήθησε και έχω απ' όλα». Ο Ησαΐ τον αγκάλιασε και τον φίλησε, επειδή τον είχε ήδη συγχωρέσει.

Ο Ιακώβ προσέφερε κάποια δώρα στον αδελφό του, όμως ποιες είναι οι πραγματικές αρετές που οδήγησαν στη συμφιλίωση των δύο αδερφών;

Γράφουμε
στο πλαίσιο
το νόημα της
ιστορίας αυτής.
Χρησιμοποιούμε
τις λέξεις
**συγχώρεση,
συμφιλίωση,
αγάπη**

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: Ιακώβ, Παλαιά Διαθήκη, δηνάρια, εύνοια.

β. Παρατηρούμε την ψηφιακή εικόνα του Χριστού με τίτλο «Ο Κύριος ευλογών»

γ. Βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις.

3. «Μίλα μου, κι εγώ σε ακούω»

Με ποιον τρόπο επικοινωνούμε με τον Θεό;

Τι ζητάμε από τον Θεό με την προσευχή «Πάτερ ημών»;

δοξολογία, ευγνωμοσύνη, εμπιστοσύνη

«Μακάρι να γίνει γρήγορα καλά η γιαγιά μου» ψιθυρίζει η Δανάη στο διάλειμμα, καθώς κάθεται κάτω από το μεγάλο δέντρο της αυλής. «Είναι άρρωστη;», τη ρωτάει ο Κωστής, που έτυχε να περνάει από εκεί.

«Όχι ακριβώς, έκανε μια εγχείρηση και είναι στο νοσοκομείο. Η εγχείρηση πήγε καλά, αλλά χρειάζεται χρόνο για να αναρρώσει. Και εύχομαι να γίνει γρήγορα καλά, γιατί μας λείπει».

«Ξέρεις, **εγώ, όποτε θέλω να ευχηθώ κάτι με όλη μου την καρδιά, με βοηθάει πολύ η προσευχή “Πάτερ Ημών”**».

«Αυτήν που λέμε στο σχολείο;»

«Ναι, αυτή!»

«Η αλήθεια είναι πως την έχω ξεχάσει λίγο, γιατί δεν την καταλαβαίνω και πολύ καλά».

«Είναι πολύ απλή! Ο νονός μου, ο Πάννης, μου την έχει εξηγήσει με απλά λόγια. Μου είπε ακόμη ότι η προσευχή αυτή λέγεται και **“Κυριακή Προσευχή”**. Συνήθως τη λέω το πρωί που θα ξυπνήσω, αλλά πολλές φορές και το βράδυ πριν κοιμηθώ. Και νιώθω αμέσως καλύτερα. Θέλεις να σου την πω με απλά λόγια;»

«Ναι, σε παρακαλώ» λέει η Δανάη.

Εντωμεταξύ, έχουν έρθει η Μαρία και ο Πέτρος. Η Μαρία ξέρει γιατί είναι στεναχωρημένη η Δανάη. Της κρατάει το χέρι και όλοι μαζί ακούν την προσευχή που λέει ο Κωστής:

*“Ουράνιε Πατέρα μας, ας δοξάζεται το όνομά Σου.
Ας απλωθεί η Βασιλεία Σου,
ας γίνεται το θέλημά σου,
όπως στον ουρανό έτσι και στη γη.
Δώσε μας Εσύ σήμερα τον καθημερινό μας άρτο.
Και συγχώρησε τις αμαρτίες μας,
όπως κι εμείς συγχωρούμε όσους μας αδικούν.
Και μην επιτρέψεις να πέσουμε σε πειρασμό,
Αλλά γλύτωσέ μας από τον πονηρό.
Αμήν (: Ας γίνει)” (Μτ. 6, 9-13).*

«Είναι πράγματι πολύ όμορφη προσευχή. Τώρα πια, όταν τη λέω, θα ξέρω τι σημαίνει» λέει η Δανάη και χαμογελάει.

«Ο νονός, για να τη θυμάμαι, μου είπε πως αποτελείται από τρία μέρη. **Στην αρχή εκφράζουμε την εμπιστοσύνη μας στον Θεό, μετά ζητάμε αυτό που έχουμε ανάγκη αλλά και τη συγχώρησή Του, αρκεί βέβαια κι εμείς να συγχωρούμε τους άλλους. Στο τέλος, ζητάμε να μας προστατεύει από τις κακές σκέψεις και πράξεις**».

«Ευχαριστώ, Κωστή. Ήδη νιώθω καλύτερα!»

*Πάτερ ήμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου•
ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου•
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς•
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
δοῦς ἡμῖν σήμερον•
καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν•
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Πονηροῦ.*

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΨΑΧΝΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Αφού μελετήσουμε προσεκτικά τη μετάφραση του «Πάτερ ημών» στα νέα ελληνικά, βρίσκουμε τις λέξεις που λείπουν.

α. Ζητάμε από τον Θεό να γίνει το θ_____ Του.

β. Ζητάμε να συγχωρέσει τις α _____ μας.

γ. Δώσε μας τον απαραίτητο για τη ζωή μας ά_____.

δ. Ζητάμε από τον Θεό να έρθει η β _____ Του.

ε. Γλύτωσε μας από τον π _____.

2 ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ Ο,ΤΙ ΛΕΙΠΕΙ

Στην «Κυριακή Προσευχή» κάποιες λέξεις χάθηκαν! Ώρα να τις συμπληρώσουμε και να διαβάσουμε δυνατά την προσευχή στην τάξη.

Βρίσκουμε τη δραστηριότητα στο διαδίκτυο!

3 ΛΕΞΕΙΣ, ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Αν γράφαμε εμείς σήμερα μια προσευχή, τι θα λέγαμε στον Θεό;

---

4 ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Υπογραμμίζουμε τις λέξεις της παρακάτω παραγράφου που δηλώνουν **τι εκφράζουμε** με την προσευχή μας στον Θεό και **τι Του ζητάμε**, όταν λέμε το «Πάτερ ημών».

«Με το "Πάτερ ημών", στην αρχή εκφράζουμε την εμπιστοσύνη μας στον Θεό, μετά ζητάμε αυτό που έχουμε ανάγκη αλλά και τη συγχώρεσή Του, αρκεί βέβαια κι εμείς να συγχωρούμε τους άλλους. Στο τέλος, ζητάμε να μας προστατεύει από τις κακές σκέψεις και πράξεις».

Έπειτα, φτιάχνουμε προτάσεις με δύο σημαντικές λέξεις που υπάρχουν στην παράγραφο αυτή.

εμπιστοσύνη: _____

συγχώρεση: _____

Β'

Β' ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ – ΠΤΩΣΗ

4. Οι έξι ημέρες της Δημιουργίας
5. Μια ξεχωριστή μέρα: Η Δημιουργία του Ανθρώπου
6. Τα δύο φύλα: Η αγάπη πολλαπλασιάζεται
7. Ο άνθρωπος ως διαχειριστής της πλάσης
8. Ο χαμένος Παράδεισος
9. Η πρώτη υπόσχεση του Θεού στους ανθρώπους

4. Οι έξι ημέρες της Δημιουργίας

Πώς περιγράφονται στην Παλαιά Διαθήκη οι φάσεις της Δημιουργίας;

δημιουργία, ευθύνη, σεβασμός

Στον ζωολογικό κήπο, τα παιδιά πήγαν για να μάθουν τα είδη των ζώων. Κάτω από ένα μεγάλο δέντρο λίγο αργότερα, κάθονται όλοι μαζί για πικνικ. Ο Κωστής ξαπλώνει στο γρασίδι, κοιτάζοντας τον ουρανό. «Κυρία, **τι λέει η Αγία Γραφή για όλα αυτά που υπάρχουν στον κόσμο και γι' αυτά που είναι έξω από τον κόσμο, δηλαδή τα αστέρια και τους πλανήτες;**» ρωτάει τη δασκάλα.

Κι εκείνη απαντάει: «Με τη δημιουργία του κόσμου, ξεκίνησε και ο χρόνος, όπως τον αντιλαμβανόμαστε και τον μετράμε εμείς οι άνθρωποι. Στη Αγία Γραφή αναφέρεται συμβολικά ότι η Δημιουργία του Κόσμου ολοκληρώθηκε σε έξι ημέρες και την έβδομη ο Θεός αναπαύθηκε. Στην αρχή, λέει, ο Θεός δημιούργησε το **φως**, γιατί πριν υπήρχε μόνο **σκοτάδι**. Τη δεύτερη μέρα, χώρισε τα σύννεφα από τη θάλασσα και δημιούργησε τον ουρανό. Την τρίτη, ξεχώρισε τα νερά από τη στεριά, την οποία ονόμασε “**γη**” και τα νερά “**θάλασσα**”. Κι έπειτα, είπε: “**Να βλαστήσουν πάνω στη γη φυτά, που θα βγάζουν σπόρους, και καρποφόρα δέντρα**”. Την τέταρτη μέρα, δημιούργησε τα **αστέρια**, τους **πλανήτες**, τον **ήλιο**,

το **φεγγάρι**. Την πέμπτη μέρα, είπε ο Θεός: “**Να γεμίσουν τα νερά με ζωντανές υπάρξεις και ο ουρανός με πτηνά**”. Την έκτη μέρα, δημιούργησε όλα τα είδη των **ζώων** και των **ερπετιών** της στεριάς που βλέπουμε σήμερα εδώ, στον ζωολογικό κήπο, κι ακόμα περισσότερα. Όλα αυτά τα δημιούργησε με αγάπη και είδε ότι **όλα ήταν καλά**» (Παράφρ. από *Γένεση* 1, 1-26).

«Και τον άνθρωπο; Πότε τον δημιούργησε, κυρία;» ρωτάει ο Κωστής.

«Την ίδια ημέρα. Είπε ο Θεός (Η Αγία Τριάδα): “**Ας φτιάξουμε τον άνθρωπο**”. Κι αφού ολοκληρώθηκαν όλα τα έργα, ήρθε η έβδομη ημέρα. Την ημέρα αυτή ο Θεός αναπαύθηκε. Αλλά, για μια στιγμή! Δε θα σας τα πω όλα εγώ. Πώς σας φαίνεται να κάνετε μια ομαδική εργασία για όλα αυτά;» προτείνει η δασκάλα.

Όλα τα παιδιά συμφωνούν.

«Ωραία. Λοιπόν, η εργασία σας θα έχει τίτλο “**Η Δημιουργία του Ανθρώπου. Ο άνθρωπος ως φύλακας της Κτίσης**”. Τι λέτε; Μπορείτε;»

Η Δανάη έχει ήδη βγάλει το τετράδιό της και σημειώνει. «Ναι, κυρία. Αφήστε το πάνω μας! Την επόμενη εβδομάδα θα είναι έτοιμη η εργασία!».

1 ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΚΑΤΕΥΤΗΚΑΝ!

Ταιριάζουμε τις ημέρες της στήλης Α με τις παραγράφους της στήλης Β, για να θυμηθούμε τις φάσεις της Δημιουργίας του κόσμου, όπως περιγράφονται στην Παλαιά Διαθήκη.

A

1η
ημέρα

2η
ημέρα

3η
ημέρα

4η
ημέρα

5η
ημέρα

6η
ημέρα

7η
ημέρα

B

Ο Θεός χώρισε τα σύννεφα από τη θάλασσα και δημιούργησε τον ουρανό.

Ο Θεός δημιούργησε το φως και το ξεχώρισε από το σκοτάδι.

Δημιούργησε ο Θεός τα αστέρια, τους πλανήτες, τον ήλιο και το φεγγάρι.

Ο Θεός ξεχώρισε τα νερά από τη στεριά, την οποία ονόμασε «γη», ενώ τα νερά «θάλασσα». Κι έπειτα, είπε να φυτρώσουν φυτά και δέντρα.

Την ημέρα αυτή ο Θεός την ευλόγησε, την καθαγίασε· και αναπαύθηκε.

Δημιούργησε ο Θεός όλα τα είδη των άγριων και των ήμερων ζώων, καθώς και των ερπετών της γης. Μετά, είπε ο Θεός: «Ας φτιάξουμε τον άνθρωπο».

Δημιούργησε ο Θεός τα μεγάλα κήτη και όλα τα είδη των ζωντανών οργανισμών που κολυμπούν και γεμίζουν τα νερά. Επίσης, δημιούργησε όλα τα είδη των πτηνών.

★ Ψηφιδωτά του 12ου αιώνα στην Capella Palatina, Παλέρμο.

Ας δούμε τα παραπάνω έργα τέχνης μέσα από ένα ψηφιακό βιβλίο εικόνων

2 ΤΟ ΑΒΓ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Συμπληρώνουμε την ακροστιχίδα, για να βρούμε το ΑΒΓ της Δημιουργίας.

- Α_____ Την τέταρτη μέρα τα δημιούργησε ο Θεός μαζί με τους πλανήτες.
 Β_____ Σε αυτό το βιβλίο είναι γραμμένο ότι ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο σε έξι ημέρες.
 Γ_____ Έτσι ονόμασε ο Θεός τη στεριά.
 Δ_____ Είπε ο Θεός να φυτρώσουν στη γη μαζί με τα φυτά.
 Ε_____ Αυτήν τη μέρα είπε ο Θεός «Ας φτιάξουμε τον άνθρωπο».
 Ζ_____ Δημιουργήθηκαν την έκτη μέρα μαζί με τα είδη των ερπετών.
 Η_____ Είναι ένα από τα φωτεινά σώματα του ουρανού.
 Θ_____ Έτσι ονόμασε ο Θεός τα νερά.

3 ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Άγιος Πορφύριος ο Κausοκαλυβίτης έλεγε: «Να χαίρεστε όσα μας περιβάλλουν. Όλα μας διδάσκουν και μας οδηγούν στον Θεό. Όλα γύρω μας είναι σταλαγματιές της αγάπης του Θεού. Και τα έμψυχα και τα άψυχα, και τα φυτά και τα ζώα και τα πουλιά, και τα βουνά και η θάλασσα, και το ηλιοβασιλεμα, και ο έναςτρος ουρανός. Είναι οι μικρές αγάπες, μέσα απ' τις οποίες φθάνομε στη μεγάλη Αγάπη, τον Χριστό» (Βίος και Λόγοι, σ. 461).

- Ποιες σκέψεις μάς προκαλούν τα λόγια αυτά;
- Για να απαντήσουμε, ας σκεφτούμε τα παρακάτω ερωτήματα:
- Τι μου αρέσει σε αυτό το κείμενο;
- Ποια πρόταση με αγγίζει συναισθηματικά;:

Άγιος Πορφύριος, έργο Παναγιώτη Κόλλια

4 ΣΩΣΤΟ Ή ΛΑΘΟΣ

- Ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο από αγάπη.
- Ο Θεός ολοκλήρωσε τη Δημιουργία Του σε έξι μέρες και την έβδομη αναπαύθηκε.
- Ο Θεός αφιέρωσε την πέμπτη μέρα στη δημιουργία του ανθρώπου.
- Ο Θεός την έκτη μέρα δημιούργησε όλα τα είδη των άγριων και ήμερων ζώων και τα ερπετά της γης, καθώς και τον άνθρωπο.
- Ο Θεός δημιούργησε τη μέρα και τη νύχτα.

5. Μια ξεχωριστή μέρα: Η Δημιουργία του Ανθρώπου

Πώς περιγράφεται η Δημιουργία του Ανθρώπου στην Αγία Γραφή;

τέχνη, ύλη, κόσμος

Μετά από μια εβδομάδα, οι εργασίες σχετικά με τη Δημιουργία του Ανθρώπου είναι έτοιμες και οι μαθητές/τριες τις παρουσιάζουν. Τώρα είναι η σειρά της ομάδας του Κωστή, της Δανάης, της Μαρίας και του Πέτρου.

«Σύμφωνα και με την επιστήμη», ξεκινάει ο Πέτρος, «ο άνθρωπος αποτελείται από τα ίδια συστατικά της Γης μας». Την ώρα που εκείνος μιλά, η Δανάη και η Μαρία βγάζουν ένα κομμάτι πηλό, τον βρέχουν με λίγο νερό και αρχίζουν να τον πλάθουν. Η τάξη παρακολουθεί με προσοχή.

Ο Κωστής βγάζει από την τσάντα του την Αγία Γραφή και διαβάζει: **«Μετά είπε ο Θεός: “Ας φτιάξουμε τον άνθρωπο σύμφωνα με τη δική μας **εικόνα* και ομοίωση*, κι ας έχει αυτός εξουσία στην θάλασσα τα ψάρια, στου ουρανού τα πτηνά, στα ζώα σ’ όλη τη γη και στα ερπετά που σέρνονται πάνω σ’ αυτήν”. Δημιούργησε, λοιπόν, ο Θεός τους ανθρώπους σύμφωνα με τη δική του την εικόνα, “κατ’ εικόνα Θεού”. Τους δημιούργησε ως άντρα και ως γυναίκα. Μετά, τους ευλόγησε και τους είπε: “Να κάνετε πολλά παιδιά, ώστε να πολλαπλασιαστείτε, να γεμίσετε τη γη και να κυριαρχήσετε σ’ αυτήν”»** (Γένεση 1, 26-28).

Η Δανάη συνεχίζει να διαβάζει, ενώ τα χέρια της είναι γεμάτα πηλό. «Τότε, ο Κύριος ο Θεός έπλασε τον άνθρωπο από το χώμα της γης, και φύσηξε στο πρόσωπο αυτού **πνοή ζωής**. Έτσι έγινε ο άνθρωπος **έμψυχο ον***» (Γένεση 2, 7).

«Η Αγία Γραφή μάς λέει συμβολικά ότι ο άνθρωπος πλάστηκε από το χώμα της γης, για να μας δείξει ότι είμαστε από την ύλη αυτού του πλανήτη» εξηγεί ο Πέτρος.

«Όμως είμαστε και φτιαγμένοι σύμφωνα με την εικόνα του Θεού» συμπληρώνει η Μαρία. «Μπορούμε να αγαπάμε και να συγχωρούμε, να επιλέγουμε ελεύθερα το καλό και το κακό, να προσευχόμαστε και να βοηθάμε. **Να κάνουμε καλύτερο τον κόσμο που μας δόθηκε. Και είμαστε ελεύθεροι να γίνουμε όσο καλύτεροι μπορούμε!**».

Η παρουσίαση τελειώνει. Η Μαρία και η Δανάη δείχνουν στους συμμαθητές τους τι έχουν φτιάξει: μια καρδιά από πηλό. «Αυτήν θα την κρατήσουμε στην τάξη μας», λέει η Δανάη. «Για να θυμόμαστε πως ο Θεός μάς δημιούργησε **με αγάπη**».

Ο Αδάμ μπαίνει στον Παράδεισο
(12ος αιώνας)

Ψηφιδωτό στο Μονρεάλε, Σικελία
(Public Domain).

Πηγή: Wikimedia Commons,
[https://commons.wikimedia.org/wiki/
File:Monreale_adam_entering.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Monreale_adam_entering.jpg)

**Ο πληθυντικός αριθμός αναφέρεται στα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδας (Πατέρας, Υιός και Άγιο Πνεύμα).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΓΙΝΟΜΑΣΤΕ ΜΙΚΡΟΙ ΑΦΗΓΗΤΕΣ

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Ένας/μία εκπρόσωπος σηκώνεται και αναλαμβάνει να αφηγηθεί στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας πώς ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο, ποια ευλογία τού έδωσε και πώς έγινε τελικά ο άνθρωπος «ζωντανό όν», σύμφωνα με την Αγία Γραφή.

2 ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Παρατηρούμε το έργο του Μιχαήλ Άγγελου "Δημιουργία του Αδάμ" (16ος αι.), που βρίσκεται στον ναό της Καπέλα Σιξτίνα στο Βατικανό. Public Domain (CC0). Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_Cria%C3%A7%C3%A3o_de_Ad%C3%A3o_-_Michelangelo_Buonarroti.jpg

1. Τι παρατηρείτε;

.....
.....
.....

2. Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;

.....
.....
.....

3. Για τι αναρωτιέστε;

.....
.....
.....

Βρίσκουμε απαντήσεις στις απορίες που καταγράψαμε στο τρίτο συννεφάκι, κάνοντας έναν διάλογο με τους συμμαθητές και τον δάσκαλο ή τη δασκάλα μας.

3 ΩΡΑ ΓΙΑ ΚΟΛΛΑΖΙ!

Μαζί με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μας ζωγραφίζουμε σε μικρά κομμάτια χαρτιού διάφορα ανθρώπινα πρόσωπα. Καθένα έχει διαφορετικό χρώμα, διαφορετικά μαλλιά, διαφορετικά μάτια. Κολλάμε τα κομμάτια όλων των ομάδων σε ένα μεγάλο χαρτόνι, δημιουργώντας μια κατασκευή - κολλάζ με τίτλο «Είμαστε όλοι διαφορετικοί, αλλά και όλοι ίσοι».

4 ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΚΕΝΩΝ

Κάποιες λέξεις λείπουν από τις παρακάτω προτάσεις. Αφού μελετήσουμε προσεκτικά το κείμενο του μαθήματος, συμπληρώνουμε τις λέξεις στα κενά.

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τη δραστηριότητα!

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις! Συνδεόμαστε εδώ!

6. Τα δύο φύλα: Η αγάπη πολλαπλασιάζεται

Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα;

Η διήγηση για τη δημιουργία της γυναίκας στην Παλαιά Διαθήκη μάς βοηθάει να δώσουμε απάντηση;

ισοτιμία, άντρας - γυναίκα, σύντροφοι

Η παρουσίαση της εργασίας των τεσσάρων παιδιών –του Κωστή, της Μαρίας, της Δανάης και του Πέτρου– που είναι αχώριστοι φίλοι, συνεχίζεται. «Θέλαμε, επίσης, να δείξουμε **πόσο σημαντικά και ισότιμα είναι τα δύο φύλα**», εξηγεί η Δανάη. «Όπως είμαστε ισότιμοι κι εμείς οι τέσσερις στην παρέα μας» συμπληρώνει ο Κωστής.

«Ο Θεός όταν έφτιαξε τον Αδάμ στον Παράδεισο την έκτη μέρα της Δημιουργίας, του έδωσε αποστολή να ονοματίσει όλα τα ζώα. Έφερε, λοιπόν, όλα τα πτηνά και τα ζώα μπροστά του κι εκείνος **τους έδωσε ονόματα**» λέει η Μαρία. «Αυτό έχει έναν συμβολισμό: ότι όποιος δίνει όνομα σε κάτι, το παίρνει και **υπό την προστασία του**. Το ξέρουμε και από την εβραϊκή παράδοση στην Παλαιά Διαθήκη» συμπληρώνει η Δανάη. «Είδε, όμως, ο Θεός ότι ο Αδάμ ήταν μόνος του και αποφάσισε να του φτιάξει μια **σύντροφο** όμοια με εκείνον. Δημιούργησε τη γυναίκα από τη σάρκα και τα οστά του. Συμβολικά, μάλιστα, μας λέει η Αγία Γραφή πως πήρε ένα πλευρό του Αδάμ, από το μέσον του σώματός του. Ούτε πιο χαμηλά ούτε πιο ψηλά».

«Ο συμβολισμός δηλώνει ότι άντρας και γυναίκα είναι όμοιοι και ισότιμοι» εξηγεί ο Πέτρος. «Το όνομα **Αδάμ** σημαίνει **χωμάτινος**, γιατί πλάστηκε από το χώμα, και το όνομα **Εύα** σημαίνει **ζωή**, γιατί πλάστηκε από το ζωντανό σώμα του Αδάμ και γεννά τη ζωή» λέει η Μαρία, και όλοι εντυπωσιάζονται.

Η δημιουργία της Εύας
Ψηφιδωτό από το Μονρεάλε της Σικελίας,
12ος-13ος αι.

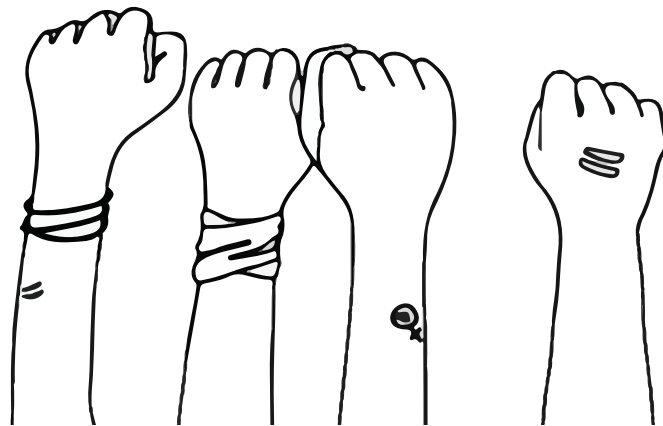
(Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Monreale_creation_Eva.jpg

«Άντρας και γυναίκα, λοιπόν, είναι **ισότιμοι σύντροφοι**» κλείνει την παρουσίαση η Δανάη. «Και όταν παντρεύονται και γίνονται ζευγάρι, είναι **σαν να ενώνονται**» συμπληρώνει ο Κωστής (παράφρ. *Γένεση 2, 18-24*).

1 ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Συζητάμε με τις ομάδες μας και γράφουμε, πάνω στα χέρια της εικόνας, λέξεις που έχουν σχέση με την ισότητα των δύο φύλων. Συζητάμε και για τη σημασία των λέξεων αυτών.

2 ΑΝΤΙΛΟΓΙΕΣ

Ο Απόστολος Παύλος στην επιστολή του προς τους Γαλάτες (3, 28) γράφει τα εξής: «Δεν υπάρχει άντρας και γυναίκα· όλοι είστε Ένας χάρη στον Ιησού Χριστό». Άραγε, σήμερα αντιμετωπίζονται ισότιμα ο άνδρας και η γυναίκα; Ναι ή, όχι; Σχηματίζουμε ομάδες, σύμφωνα με την άποψη που θέλουμε να υποστηρίξουμε, και διατυπώνουμε τη γνώμη μας με επιχειρήματα.

3 ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΠΟΥ ΜΙΛΑ

Παρατηρούμε προσεκτικά την εικόνα των Πρωτόπλαστων στην προηγούμενη σελίδα και, στη συνέχεια, αναζητούμε μέσα στο κείμενο δύο προτάσεις από την Αγία Γραφή που έχουν σχέση με τη δημιουργία των δύο φύλων.

Γράφουμε τις προτάσεις εδώ:

1.

2.

4 ΠΕΝΤΕ Π ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

Αφού παρατηρήσουμε ξανά την εικόνα των Πρωτόπλαστων και θυμηθούμε όσα αναφέρει το κείμενο για τη δημιουργία της γυναίκας, απαντάμε στις ερωτήσεις που ξεκινούν με πέντε Π και ένα Γ:

α) Ποιοι παρουσιάζονται στην εικόνα;

β) Πού βρίσκονται;

γ) Πότε συνέβη αυτό;

δ) Ποιο γεγονός έγινε εκεί;

ε) Για ποιον λόγο έγινε αυτό;

στ) Πώς δημιουργήθηκε η γυναίκα;

5 ΣΩΣΤΟ Ή ΛΑΘΟΣ

1. Ο Θεός δημιούργησε τον Αδάμ από χώμα και την Εύα από ένα πλευρό του Αδάμ.
2. Ο Θεός έδωσε στον Αδάμ την αποστολή να ονοματίσει όλα τα ζώα.
3. Ο Θεός είδε ότι ο Αδάμ ήταν μόνος του και σκέφτηκε να του φτιάξει μια σύντροφο.
4. Το όνομα Αδάμ σημαίνει «ζωή».
5. Τα δύο φύλα είναι σημαντικά και ισότιμα.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε το ψηφιακό κείμενο που μας μιλάει για τη θέση της γυναίκας στην Παλαιά Διαθήκη.

7. Ο άνθρωπος ως διαχειριστής της πλάσης

Δίνοντας ονόματα στα ζώα, ο άνθρωπος αποκτά το δικαίωμα να τα εξουσιάζει ή την ευθύνη να τα προστατεύει;

Υπάρχουν τρόποι με τους οποίους μπορούμε να προστατεύσουμε το περιβάλλον;

αιεφορία, περιβάλλον, ενέργεια

Τα παιδιά έχουν μάθει για ένα κέντρο περίθαλψης άγριων ζώων στην περιοχή τους. Πρόκειται για μια ομάδα ατόμων που βρίσκουν τραυματισμένα ζώα και τα περιθάλπουν έως ότου δυναμώσουν, ώστε να μπορούν να επιστρέψουν στο φυσικό τους περιβάλλον. Δυστυχώς όμως, τα έξοδα για τα φάρμακα και τις τροφές των ζώων είναι πολλά και η ομάδα αυτή ζητά βοήθεια. Μάλιστα, όποιος βοηθά οικονομικά ένα τέτοιο ζωάκι, μπορεί να του δώσει ένα όνομα και να γίνει «νονός» του.

Η Μαρία και η Δανάη προτείνουν στην τάξη να βάλουν όλοι μαζί από λίγα χρήματα και να βοηθήσουν στη θεραπεία μιας μικρής αλεπούς! «Διάβασα στην ιστοσελίδα τους ότι μια μικρή αλεπού έχασε τη μητέρα της και τώρα θα πρέπει να μεγαλώσει κοντά στους ανθρώπους για λίγο. Χρειάζονται, όμως, χρήματα για τα φάρμακα και την τροφή της» λέει η Δανάη.

«Πώς μπορούμε εμείς να σώσουμε τα άγρια ζώα του πλανήτη, αφού δεν μπορούμε να τα πλησιάσουμε» αναρωτιέται η Μαρία.

«Ποιος μπορεί να το απαντήσει αυτό;» ρωτά η δασκάλα.

«Ίσως με το **να μην καταστρέφουμε** τα δάση όπου ζουν;» ρωτάει η Δανάη. «Ή με το **να μη μολύνουμε** τις θάλασσες με πετρέλαιο και πλαστικά;» συμπληρώνει ο Πέτρος.

«Πολύ σωστά! Δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι παραπάνω, αλλά τουλάχιστον, μπορούμε να μην τους κάνουμε κακό, εάν **χρησιμοποιούμε φυσικά υλικά και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας**. Ας πούμε, να χρησιμοποιούμε επεξεργασμένα τα απορρίμματά μας ως καύσιμο και όχι τη βενζίνη. Έτσι δε διαταράσσεται το περιβάλλον» λέει η δασκάλα. «Και ξέρετε πώς λέγεται αυτό; **Αιεφορία***!»

«Ας βάλουμε όλοι από δύο ευρώ!», επιστρέφουν στη συζήτηση για την αλεπού.

«Και τι όνομα θα της δώσουμε ως νονοί;»

«Να την πούμε... Αγάπη;»

«Ναι! Είναι πολύ ωραίο και συμβολικό!»

«Με αυτό που είπες τώρα, θυμήθηκα ότι στη Δημιουργία, που λέγαμε χθες, όποιος έδινε όνομα σε κάτι, το έπαιρνε υπό την προστασία του!»

«Σωστά θυμάστε» λέει η δασκάλα. **«Ο Θεός, αφού έπλασε όλα τα ζώα του αγρού και τα πτηνά του ουρανού, τα έφερε μπροστά στον άνθρωπο, για να αποφασίσει πώς θα τα ονομάσει.** Και ό,τι όνομα έδινε ο άνθρωπος στην κάθε ζωντανή ύπαρξη, αυτό έγινε το όνομά της. Έδωσε ονόματα σε όλα τα ζώα, στα πτηνά του ουρανού και στα άγρια θηρία» (παράφρ. από *Γένεση 2, 19 - 20*).

«Άρα, ο άνθρωπος που ονομάτισε τα ζώα είναι και προστάτης τους.»

«Φυσικά, για σκεφτείτε το. Σαν λογικά όντα που είμαστε, δεν πρέπει να φροντίζουμε για αυτά;»

«Ναι, βέβαια! Κι όχι μόνο τα ζώα αλλά όλη την Κτίση!»

«Εμπρός λοιπόν, ας μαζέψουμε χρήματα για τη μικρή Αγάπη!»

Ο Αδάμ ονοματίζει τα ζώα, Θεοφάνης ο Κρητικός Μονή Αναπαυσά Μετέωρων (1527)

(Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Adam_naming_the_animals_-_St._Nicholas_Anapavsa_Monastery,_Meteora_-_Theophanes_of_Crete,_16th_c..jpg

Άγιος Μόδεστος, ο προστάτης των Ζώων

Θεωρείται από τον λαό άγιος προστάτης και φροντιστής των ζώων των κτηνοτρόφων και γεωργών, των οποίων η επιβίωση έχει μεγάλη σημασία για τη διαβίωση των ανθρώπων, αλλά ακόμα και των άγριων ζώων. Ο Θεός του έχει δώσει το χάρισμα να θεραπεύει τα οικόσιτα ζώα και ιδιαίτερα τα βόδια και τα γαϊδουράκια.

Εικόνα του Αγίου Μόδεστου (1873), Μπράσλιαν, Βουλγαρία
Public Domain (CC0). Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Saint_Modestus_1873_Brashlyan.jpg

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΜΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΛΟ ΝΟΗΜΑ

Στο κείμενο διαβάσαμε μια πολύ σημαντική πρόταση που προέρχεται από την Αγία Γραφή:
«Ο άνθρωπος που ονομάτισε τα ζώα είναι και προστάτης τους».

Γιατί είναι σημαντικό που ο ίδιος ο άνθρωπος ονομάτισε τα ζώα;

.....

Ποια ευθύνη έχει ο άνθρωπος για την Κτίση;

.....

2 ΛΕΞΕΙΣ-ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Τι κάνουμε εμείς για την προστασία του περιβάλλοντος; Ποιες δράσεις μπορούμε να αναλάβουμε; Γράφουμε σε μικρά χαρτάκια τις σκέψεις και τις προτάσεις μας και τις κολλάμε στη σειρά, ώστε να μαζευτούν πολλές ιδέες για την προστασία του περιβάλλοντος.

3 E-MAIL ΣΤΟΝ/ΣΤΗ ΔΗΜΑΡΧΟ

Φτιάχνουμε ομάδες των τεσσάρων, και κάθε ομάδα σημειώνει σε ένα χαρτί όσα προβλήματα και δυσκολίες θεωρεί ότι υπάρχουν στην πόλη/το χωριό της, προτείνοντας λύσεις. Συγκεντρώνουμε τις ιδέες και γράφουμε ένα e-mail προς τον/τη Δήμαρχο, ζητώντας να λάβει υπόψη του/της τις προτάσεις μας, ώστε να βελτιωθεί η εικόνα της πόλης/του χωριού μας.

4 ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΦΙΣΑΣ

Δημιουργούμε σε ομάδες μια αφίσα για την προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της αειφορίας.

5 ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ

Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν.

Ο Θεός έδωσε στον _____ την ευθύνη να ονομάτισει όλα τα ζώα.

Ο άνθρωπος έδωσε ονόματα σε όλα τα _____, στα _____ του ουρανού και

στα άγρια θηρία. Ο άνθρωπος που ονομάτισε τα ζώα είναι και ο _____ τους. Οι

άνθρωποι πρέπει να φροντίζουν για τα ζώα και για όλη την _____.

Μπορούμε να βοηθήσουμε τα ζώα, συγκεντρώνοντας _____ για ομάδες που τα προστατεύουν.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ
ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: αειφορία, πλάση, περιθάλπτω, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

β. Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις από το σημερινό μας μάθημα.

8. Ο χαμένος Παράδεισος

Τι οδήγησε τους Πρωτόπλαστους στο να παρακούσουν τον Θεό;

Ποιες ήταν οι αρνητικές συνέπειες αυτής της παρακοής;

συνέπειες, Πρωτόπλαστοι*, ελευθερία

Ο Πέτρος σήμερα είναι αδιάβαστος στα Μαθηματικά. Πονούν πολύ τα μάτια του και νιώθει κουρασμένος. Στο διάλειμμα ο δάσκαλος τον πλησιάζει. «Πέτρο, τι συνέβη; Δε σε έχω ξαναδεί έτσι».

«Να, χθες παρασύρθηκα... Ξέρετε, οι γονείς μου λείπουν για δουλειές σε μια άλλη πόλη, κι εγώ μένω δύο μέρες τώρα με τη γιαγιά μου. Οι γονείς μου μού είπαν να προσέξω, τώρα που λείπουν, να μην παρασυρθώ και παραβώ τους κανόνες του σπιτιού».

«Ποιοι είναι αυτοί οι **κανόνες**;»

«Να κάνω όλα μου τα μαθήματα μέχρι τις επτά το απόγευμα κι έπειτα να παίζω είκοσι λεπτά βιντεοπαιχνίδι».

«Κι εσύ τι έκανες;»

«Εγώ... δεν έκανα όλα μου τα μαθήματα και, όταν η γιαγιά μου αποκοιμήθηκε στον καναπέ, βρήκα ευκαιρία και έπαιξα βιντεοπαιχνίδι δύο ώρες! Σήμερα πονάνε τα μάτια μου και νιώθω πολύ άσχημα. Η γιαγιά, βέβαια, το είπε στους γονείς μου και τώρα θα υποστώ τις **συνέπειες**...».

«Οι συνέπειες έχουν ήδη ξεκινήσει», του λέει ο δάσκαλος. «Τις προκάλεσες μόνος σου. Είναι που ήρθες αδιάβαστος και που νιώθεις αυτήν την κούραση στο σώμα και τα μάτια σου. Έκανες κακό στον εαυτό σου».

«Ναι, και μάλλον τώρα δε θα με εμπιστεύονται και τόσο πολύ, όποτε θα μένω με τη γιαγιά. Αφήστε που τη στεναχώρησα κι εκείνη...».

«Θα σου πω μια παρόμοια ιστορία» λέει ο δάσκαλος. «Όταν ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο τον έβαλε να ζει σε έναν όμορφο κήπο, τον Παράδεισο, και του έδωσε **μεγάλη ελευθερία να επιλέγει** τις πράξεις του. Του είπε, λοιπόν, ότι μπορεί να τρώει απ' όλα τα δέντρα, εκτός από ένα, από το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού. Ήταν το μόνο που του απαγόρευσε. Η Εύα, όμως, μια μέρα **αποφάσισε** να φάει από τον απαγορευμένο καρπό, αφού το φίδι την **έβαλε σε πειρασμό**. Έτσι, έφαγε κι έδωσε και στον Αδάμ να φάει. Δεν ένιωσαν όμως καλά με αυτό που έκαναν και κρύφτηκαν ανάμεσα στα δέντρα, για να μην τους βρει ο Θεός. Ο Θεός ρώτησε τον Αδάμ: "Γιατί κρύφτηκες; Μήπως έφαγες από το δέντρο που σου είχα απαγορέψει να φας;" "Η Εύα μού πρόσφερε και έφαγα" απάντησε ο Αδάμ, **ρίχνοντας την ευθύνη στην Εύα**. "Γιατί το έκανες

Αδάμ και Εύα ενώπιον Θεού μετά την αμαρτία τους
Ψηφιδωτό από το Μονρεάλε της Σικελίας, 12ος-13ος αι.
(Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Adam_and_Eve_before_God_after_their_sin.jpg

αυτό;» ρώτησε ο Θεός τότε την Εύα. «Το φίδι με εξαπάτησε και έφαγα», Του απάντησε, ρίχνοντας κι εκείνη **την ευθύνη αλλού** (παράφρ. από *Γένεση* 3, 1-23). Κανείς, λοιπόν, δεν ανέλαβε την ευθύνη. Έτσι ο Θεός τούς έδιωξε από τον Παράδεισο, ώστε να ζήσουν με τις συνέπειες της πράξης τους. Εσύ, όμως, ανέλαβες την ευθύνη σου και αυτό είναι προς τιμήν σου. Κατάλαβες το λάθος σου. Δεν κατηγορήσες τη γιαγιά σου που κοιμήθηκε ή τους γονείς σου που έλειπαν. Αυτό και μόνο είναι ένα μεγάλο βήμα. Και να ξέρεις πως οι γονείς μας μάς βαζουν όρια για να μας προστατεύσουν και όχι για να μας στερήσουν την ελευθερία μας. Κι εμείς, με τη σειρά μας, θα πρέπει να **διαχειριζόμαστε σωστά την ελευθερία μας**».

Η απομάκρυνση του Αδάμ και της Εύας
Έργο του Jacob Hoefnagel (1618)
(Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jacob_Hoefnagel_-_The_expulsion_of_Adam_and_Eve.jpeg

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΚΕΨΕΩΝ

Ο Πέτρος ανέφερε στον δάσκαλό του ότι παρασύρθηκε και παραβίασε έναν κανόνα. Κάνουμε μια σύγκριση του κανόνα που παραβίασε ο Πέτρος και του κανόνα που παραβίασαν οι Πρωτόπλαστοι.

Ο κανόνας που παραβίασε ο Πέτρος:

Συνέπεια για τον Πέτρο:

Ο κανόνας που παραβίασαν οι Πρωτόπλαστοι:

Συνέπεια για τους Πρωτόπλαστους:

2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΜΠΕΡΔΕΥΤΗΚΑΝ

Βάζουμε τα κομμάτια της παρακάτω διήγησης, που αφορά την παρακοή του Αδάμ και της Εύας, στη σωστή σειρά.

- Ο Θεός είπε στους Πρωτόπλαστους ότι μπορούν να τρώνε καρπούς από όλα τα δέντρα του κήπου, εκτός από ένα και μόνο δέντρο.
- Η Εύα έδωσε στον Αδάμ να φάει κι αυτός από τον απαγορευμένο καρπό.
- Οι Πρωτόπλαστοι έχασαν τον Παράδεισο.
- Η Εύα έφαγε πρώτη από τον απαγορευμένο καρπό.
- Ο Θεός ρώτησε τους Πρωτόπλαστους μήπως έφαγαν από τον απαγορευμένο καρπό και εκείνοι δεν ανέλαβαν την ευθύνη της πράξης τους.

3 ΩΡΑ ΓΙΑ ΠΑΖΛ

Η έξοδος των Πρωτόπλαστων
Έργο του Παναγιώτη Κόλλια
στον Άγιο Γεώργιο Βέλου Κορινθίας

Συνδεόμαστε εδώ, για να φτιάξουμε
ένα παζλ με την εικόνα
της εξόδου των Πρωτόπλαστων
από τον Παράδεισο.

4 ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΧΙΛΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε την ψηφιακή εικόνα του έργου του Γ. Κόρδη με τίτλο «Η απομάκρυνση από τον Παράδεισο».

Περιγράφουμε την εικόνα, χρησιμοποιώντας όσο το δυνατόν περισσότερα επίθετα, για να κατανοήσουμε τα συναισθήματα των Πρωτόπλαστων κατά την απομάκρυνσή τους από τον Παράδεισο.

5 ΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΗΣ... «ΠΤΩΣΗΣ*»

Με την παρακοή τους, ο Αδάμ και η Εύα τον έχασαν.

Ήταν της γνώσης του καλού και του κακού και δεν έπρεπε να φάνε καρπούς από αυτό.

Αυτή η λέξη σημαίνει ότι ο Αδάμ και η Εύα εξέπεσαν από τον Παράδεισο.

Αυτό μας προσφέρουν τα όρια στη ζωή μας.

Δεν την ανέλαβαν οι Πρωτόπλαστοι για τις πράξεις τους.

Π _ _ _ _ _

_ _ _ Τ _ _ _

_ _ _ Ω _ _ _

_ _ _ _ _ Σ _ _ _

_ _ _ _ _ Η

9. Η πρώτη υπόσχεση του Θεού στους ανθρώπους

Ποιος είναι ο συμβολισμός της ελπίδας για την ανθρώπινη σωτηρία στην ιστορία του Νώε*;

Ποιο χαρμόσυνο άγγελμα εκφράζεται με το Πρωτευαγγέλιο*;

Ουράνιο τόξο, Κιβωτός, Κατακλυσμός, Πρωτευαγγέλιο, Νώε

Σήμερα βρέχει πολύ. Στην τάξη όλοι είναι κακόκεφοι, γιατί ακυρώθηκε η εκδρομή που είχαν οργανώσει. Καθώς συζητούν, η βροχή ηρεμεί. Κοιτάζουν έξω από το παράθυρο. Τα μαύρα σύννεφα ανοίγουν λίγο και ανάμεσά τους περνούν οι δυνατές ακτίνες του ήλιου, ενώ οι ψιχάλες γίνονται αδύναμες. Και τότε, στον ουρανό μπροστά τους φαίνεται ένα λαμπερό ουράνιο τόξο! «Ουράνιο τόξο, ουράνιο τόξο!» φωνάζουν μερικά παιδιά. Άλλα ρωτούν: «**Πώς σχηματίζεται το ουράνιο τόξο, κύριε;**»

Μέσα στις φωνές και τον ενθουσιασμό, ο δάσκαλος εξηγεί: «Αυτή η πολύχρωμη καμπύλη εμφανίζεται, όταν το φως του ήλιου πέφτει πάνω σε σταγονίδια νερού, τα οποία βρίσκονται ακόμα στον ουρανό. Είναι ένα φυσικό φαινόμενο, για το οποίο μαθαίνουμε και στη Φυσική, αλλά σίγουρα δεν το βλέπουμε κάθε μέρα! Υπάρχουν πολλές ιστορίες για το ουράνιο τόξο. Θέλετε να σας πω μια από την Αγία Γραφή;»

Τα παιδιά έχουν ήδη καθίσει όλο περιέργεια να ακούσουν.

«Κάποτε, μας λέει η Παλαιά Διαθήκη, η κακία των ανθρώπων είχε μεγαλώσει τόσο πολύ που ο Θεός θλιβόταν και μετάνιωνε που τους δημιούργησε. Έτσι, αποφάσισε να ρίξει Κατακλυσμό. Σε έναν δίκαιο και ενάρετο άνθρωπο όμως, τον Νώε, ο Θεός είπε να κατασκευάσει μια μεγάλη ξύλινη **Κιβωτό*** και να βάλει μέσα την οικογένειά του, καθώς και ένα ζευγάρι από κάθε ζώο. Σαράντα μέρες και σαράντα νύχτες έβρεχε ασταμάτητα, ώσπου όλη η γη σκεπάστηκε από νερό. Η Κιβωτός έπλεε και, τελικά, άραξε στην κορυφή ενός βουνού. Όταν αποτραβήχτηκαν τα νερά, ο Νώε με την οικογένειά του και τα ζώα βγήκαν έξω. Τότε ο Θεός τους υποσχέθηκε ότι ποτέ ξανά δε θα γίνει Κατακλυσμός

και, για να επισφραγίσει την υπόσχεση αυτή, εμφάνισε στον ουρανό ένα σημάδι και είπε: **“Βάζω το τόξο μου στα σύννεφα ως σημείο της συμφωνίας μου με τη γη.** Όποτε θα μαζεύονται σύννεφα και θα παρουσιάζεται το τόξο μέσα από αυτά, θα θυμάμαι τη συμφωνία μου μ’ εσάς και με τα ζώα και ο Κατακλυσμός δε θα ξανακαταστρέφει τις ζωντανές υπάρξεις”» (παράφρ. *Γένεση 9, 1-17*).

«Αφού, λοιπόν, βγήκε το ουράνιο τόξο, **όλα θα πάνε καλά**» λέει ο Πέτρος. Και συνεχίζει: «Επομένως, κύριε, θα πάμε αύριο εκδρομή;»

Όλοι γελάνε και μαζί και ο δάσκαλος, κουνώντας το κεφάλι του καταφατικά. «Και, ξέρετε», λέει, «αυτή δεν είναι η μόνη υπόσχεση του Θεού ότι όλα θα πάνε καλά. Θυμάστε την παρακοή των Πρωτόπλαστων; Μετά από αυτήν και τις συνέπειές της στους ανθρώπους, ο Θεός είχε πει στο φίδι: **“Εχθρα θα βάλω ανάμεσα σ’ εσένα και τη γυναίκα, κι ανάμεσα στον σπόρο σου και τον σπόρο της. Εκείνος θα σου συντρίψει το κεφάλι κι εσύ θα του πληγώσεις τη φτέρνα”** (*Γένεση 3, 15*). Που σημαίνει ότι στο μέλλον κάποια γυναίκα θα γεννήσει τον Σωτήρα που θα πατάξει το κακό και την αμαρτία, με ένα τίμημα όμως...»

«Κύριε, κάνω λάθος ή αυτή η γυναίκα θα είναι η Παναγία;» ρωτάει ο Πέτρος.

«Πολύ σωστά! Μια γυναίκα, η Παναγία, θα φέρει στον κόσμο τον Χριστό, που θα διορθώσει το αμάρτημα των Πρωτόπλαστων με τον σταυρικό Του θάνατο. Αυτή, λοιπόν, η καλή είδηση, ονομάζεται **Πρωτευαγγέλιο**, γιατί είναι το πρώτο καλό μήνυμα μετά το προπατορικό αμάρτημα.»

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΖΟΥΜΕ

Κατακλυσμός •	• Δημιουργός του σύμπαντος
Κιβωτός •	• άνθρωπος δίκαιος και ευσεβής στα μάτια του Θεού
Θεός •	• μεγάλο πλοίο
Νώε •	• εμφανίσθηκε για να σφραγίσει τη συμφωνία Θεού - ανθρώπων
ουράνιο τόξο •	• μεγάλη πλημμύρα που κάλυψε όλη την επιφάνεια της Γης

2 ΓΚΡΑΦΙΤΙ ΕΛΠΙΔΑΣ

Τι συμβολίζει το ουράνιο τόξο στην ιστορία του Νώε; Γράφουμε μέσα στις γραμμές του ουράνιου τόξου τα λόγια του Θεού προς τον Νώε, τα οποία «σφράγισαν» τη συμφωνία Θεού - ανθρώπων και άνοιξαν τον δρόμο της ελπίδας για τους ανθρώπους.

Έπειτα, ζωγραφίζουμε το ουράνιο τόξο.

Μπορούμε να το σχεδιάσουμε και σε μεγάλο χαρτόνι και να στολίσουμε με αυτό την τάξη μας!

3 ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαβάζουμε την παρακάτω παράγραφο και απαντάμε στις ερωτήσεις.

Μια γυναίκα θα φέρει στον κόσμο τον Χριστό, που θα διορθώσει το αμάρτημα των Πρωτόπλαστων με τον σταυρικό Του θάνατο. Αυτή, λοιπόν, η καλή είδηση ονομάζεται **Πρωτευαγγέλιο**, γιατί είναι το πρώτο καλό μήνυμα μετά το προπατορικό αμάρτημα.

α) Ποια είναι η γυναίκα που αναφέρεται στο κείμενο;

.....

β) Η λέξη Πρωτευαγγέλιο αποτελείται από τα εξής συνθετικά: Πρώτη + ευ + αγγελία. Ας προσπαθήσουμε, λοιπόν, να εξηγήσουμε τι σημαίνει η λέξη.

.....

γ) Γιατί ο ερχομός του Χριστού αποτελεί ένα «καλό μήνυμα»;

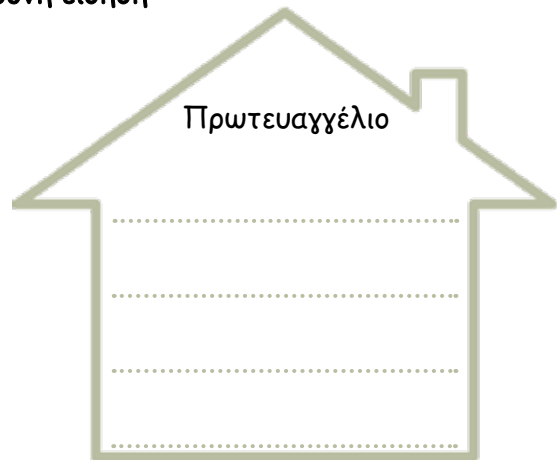
.....

4

ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΨΑΧΝΟΥΝ ΣΠΙΤΙ

Βάζουμε τις παρακάτω λέξεις / φράσεις στο κατάλληλο σπίτι.

ερχομός του Ιησού - Ανάσταση - Κατακλυσμός - διάσωση ζώων
ουράνιο τόξο - συμφωνία Θεού και ανθρώπων - Γέννηση από τη Μαρία
πρώτη χαρμόσυνη είδηση

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Ο δίκαιος Νώε, έργο της Νότας Κόλλια
Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου Ελαιώνα Βοιωτίας (2004)

Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι
του μαθήματος:
Πρωτευαγγέλιο, Νώε,
κατακλυσμός, τα όντα.

Γ' ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ: ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

10. Οι Προπάτορες της Παλαιάς Διαθήκης
11. Προφήτες: Το στόμα του Θεού
12. Ιωάννης ο Βαπτιστής: Ο Πρόδρομος του Ιησού
13. Παιδιά που έχτισαν μια ξεχωριστή σχέση με τον Θεό
14. Γυναίκες της Αγίας Γραφής και αγίες της Εκκλησίας που διακρίθηκαν για την πίστη τους
15. Μαζί στη ζωή, μαζί στην αγιότητα
16. Οι Τρεις Ιεράρχες, οι άγιοι των Γραμμάτων
17. Φίλοι του Χριστού στην εποχή μας

10. Οι Προπάτορες της Παλαιάς Διαθήκης

Πώς εμπιστεύτηκαν τη ζωή τους στον Θεό οι Προπάτορες* Αβραάμ και Μωυσής;

Πώς ανταποκρίθηκε ο Θεός, όταν εκείνοι σε δύσκολες στιγμές ζήτησαν τη στήριξη Του;

σωτηρία, πίστη, δέκα εντολές

Ο Πέτρος έχει τηρήσει την υπόσχεσή του να είναι πιο υπεύθυνος στις υποχρεώσεις του. Ο δάσκαλος τον πλησιάζει και τον ρωτά τι έγινε μετά από εκείνη τη μέρα που είχε παρακούσει τους γονείς του και το είχε παρακάνει με το βιντεοπαιχνίδι.

«Όλα καλά, κύριε. Εγώ απέδειξα στους γονείς μου πως είμαι υπεύθυνος. Δεν το επανέλαβα και ούτε πρόκειται. Τώρα πια ξέρω το καλό μου. Και ενώ είχαν πει πως δε θα με αφήσουν ξανά με τη γιαγιά, προχθές που έφυγαν με εμπιστεύτηκαν πάλι σε εκείνη και όλα πήγαν καλά».

«Κι εγώ έτσι νομίζω, Πέτρο. Η **εμπιστοσύνη** κερδίζεται με πράξεις. Ωστόσο, περισσότερο εσύ πρέπει να εμπιστευτείς τους γονείς σου που θέλουν το καλό σου και γι' αυτό καμιά φορά σου βάζουν περιορισμούς».

«Ο Αδάμ και η Εύα θυμάμαι πως δεν εμπιστεύτηκαν τον Θεό και έχασαν τον Παράδεισο. Υπήρχαν κάποιοι που Τον εμπιστεύτηκαν αργότερα;» ρωτά ο Πέτρος.

«Πολύ ενδιαφέρουσα ερώτηση. Για να σκεφτώ...» λέει ο δάσκαλος.

Ο Κωστής, η Δανάη και η Μαρία πλησιάζουν για να ακούσουν.

«Στην Παλαιά Διαθήκη υπήρχαν κάποιοι άνθρωποι που θα μπορούσα να πω ότι ήταν φίλοι του Θεού.

Πίστευαν σε Αυτόν απόλυτα και οδηγούσαν τον λαό στον σωστό δρόμο. Ας πούμε, ο Αβραάμ* ήταν αυτός στον οποίο ο Θεός μίλησε πρώτα. Του είπε να φύγει από το σπίτι του πατέρα του και να πάει σε μια χώρα που θα του έλεγε. "Θα κάνω το όνομά σου ξακουστό", του είπε. "Με σένα θα ευλογηθούν όλα τα έθνη της γης" (παράφρ. από *Γένεση* 12, 1-3). Πράγματι, ο Αβραάμ πίστεψε στον Θεό και έκανε όπως του είπε. Αν και στον δρόμο του συνάντησε πολλές δυσκολίες, πάντα ζητούσε την υποστήριξη του Θεού κι Εκείνος πάντα ανταποκρινόταν και τον βοηθούσε».

«Εγώ θυμάμαι ότι ένας ακόμη είχε στενή σχέση με τον Θεό. Ο **Μωυσής***!» λέει η Δανάη.

«Πολύ σωστά θυμάσαι. Και μάλιστα, πολλές φορές μέσα στην έρημο, σε δύσκολες καταστάσεις, άκουσε τον Θεό και Τον πίστεψε πως θα φροντίσει για όλα. Για παράδειγμα, όταν οι Ισραηλίτες ξέφυγαν από την Αίγυπτο και τους κυνηγούσε ο στρατός των Αιγυπτίων, ο Μωυσής **εμπιστεύτηκε τον Θεό** και με τη βοήθειά Του χώρισε στα δύο **τα νερά της Ερυθράς Θάλασσας**. Έτσι, ο λαός πέρασε απέναντι,

πατώντας σε στεγνό έδαφος και γλίτωσε από τους διώκτες του».

«Τώρα που είπατε Μωυσής, θυμήθηκα τις Δέκα Εντολές» λέει ο Κωστής. «**Τι είναι οι Εντολές;**»

«Έχουν να κάνουν με τον σεβασμό προς τον Θεό και τον σεβασμό ανάμεσα στους ανθρώπους. Ο Θεός έδωσε τις Δέκα Εντολές στον Μωυσή, όταν του είπε να ανέβει στο όρος Σινά. **Αφορούν το να λατρεύουν οι άνθρωποι τον έναν και μοναδικό Θεό, να μην προσκυνούν τα είδωλα (δηλαδή, τους ψεύτικους θεούς ή τα ομοιώματά τους), να μην ορκίζονται χωρίς λόγο στο όνομα του Θεού, να τηρούν τη μέρα της ξεκούρασης, όπως ο Θεός**

αναπαύθηκε την έβδομη μέρα της Δημιουργίας, να τιμούν τους γονείς τους, και να μην αφαιρούν τη ζωή κανενός πλάσματος. Επίσης, **να σέβονται τον άντρα ή τη γυναίκα τους, να μην κλέβουν, να μη λένε ψέματα, και να μη ζηλεύουν αυτό που έχει ο διπλανός τους»** (παράφρ. από Έξοδος 18,19-22 και 20-17).

«Αν και τόσα χρόνια πριν, πραγματικά πολύ λογικοί κανόνες» παρατηρεί η Μαρία.

«Ναι, και μακάρι να τους τηρούσαμε όλοι οι άνθρωποι. Θα ήμασταν πιο αγαπημένοι» συμφωνεί η Δανάη.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

Γράφουμε μια πράξη του Αβραάμ και μια του Μωυσή που αποδεικνύουν την πίστη που και οι δύο είχαν στον Θεό.

Πράξεις εμπιστοσύνης προς τον Θεό

Αβραάμ

Μωυσής

2 ΤΟ ΣΥΝΝΕΦΟΛΕΞΟ ΜΟΥ

Συζητάμε με την ομάδα μας και σκεφτόμαστε λέξεις που μας έρχονται στο μυαλό, όταν ακούμε τη λέξη **εμπιστοσύνη**.

Έπειτα, συνδεόμαστε εδώ και συμπληρώνουμε το συννεφόλεξο με τις λέξεις που σκεφτήκαμε.

3 ΙΔΕΕΣ ΣΤΟ ΧΑΡΤΙ

Ο Αβραάμ και ο Μωυσής, ζητώντας την υποστήριξη του Θεού, κατάφεραν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν. Απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις, για να συνειδητοποιήσουμε τη δύναμη της προσευχής στη ζωή των Προπατόρων αλλά και στη δική μας ζωή.

Τι ζητούσαν οι Προπάτορες από τον Θεό;

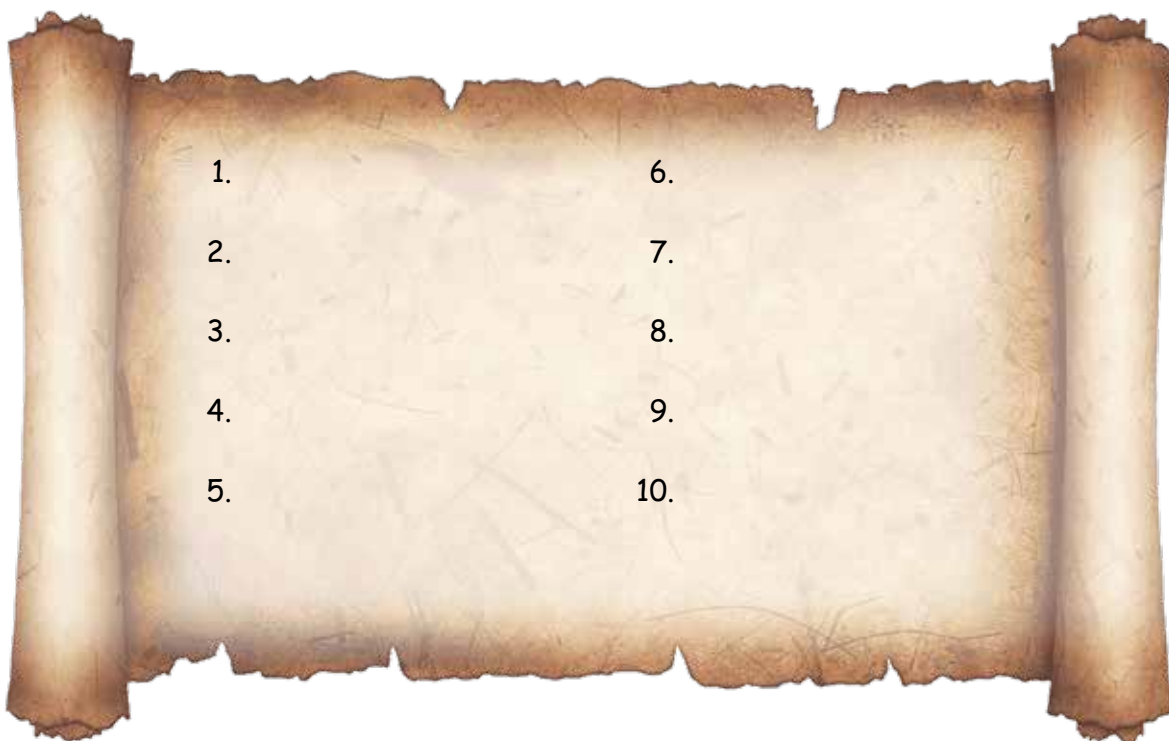
Τι ζητάμε εμείς από τον Θεό;

Πώς βοήθησε ο Θεός τους Προπάτορες;

Για ποια πράγματα προσευχόμαστε;

4 ΟΙ 10 ΕΝΤΟΛΕΣ ΣΕ ΠΑΠΥΡΟ

Ψάχνουμε στο διαδίκτυο και γράφουμε τις Δέκα Εντολές στον πάπυρο. Στη συνέχεια, διαλέγουμε μια εντολή και την παρουσιάζουμε στην τάξη, μιλώντας για τη σημασία της στη ζωή μας.

5 ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ - ΚΟΥΙΖ

Ποιο από τα δύο πρόσωπα αντιστοιχεί στη λύση του κάθε αινίγματος; Ο Αβραάμ ή ο Μωυσής; Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε τη δραστηριότητα.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: Προπάτορες, Μωυσής, Αβραάμ, διαφύλαξη, Ερυθρά Θάλασσα.

β. Σειρά εικόνων με έργα τέχνης που απεικονίζουν τον Αβραάμ και τον Μωυσή.

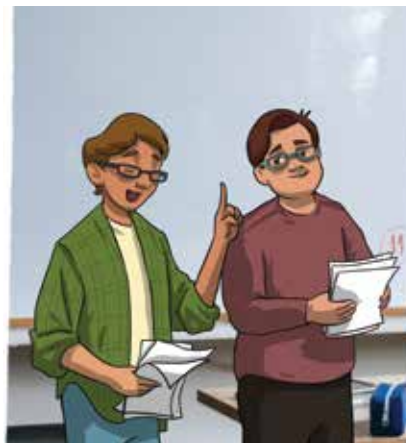
11. Προφήτες: Το στόμα του Θεού

Τι ήταν οι προφήτες* στην Παλαιά Διαθήκη και για ποια θέματα σχετικά με τον Θεό μίλησαν;

Μεσσίας, ειρήνη, παρηγοριά

Τα παιδιά έχουν ετοιμάσει εργασίες με θέμα «**Οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης μιλούν για την ειρήνη και τον Χριστό**». Χωρισμένα σε ομάδες, έχουν κάνει έρευνα σχετικά με το ποιος προφήτης μίλησε για την **ειρήνη** και ποιος μίλησε περισσότερο για τον **ερχομό του Χριστού**. Και τώρα, έχει φτάσει η μέρα να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους. Τον λόγο έχει η πρώτη ομάδα, με συντονιστή τον Κωστή, ο οποίος διαβάζει την εργασία:

«Οι προφήτες, με τη φώτιση του Θεού, παρατηρούσαν τι γινόταν στην εποχή τους και **έβλεπαν βαθιά** μέσα στα πράγματα. Αναγνώριζαν τι δεν πήγαινε καλά και **ποιοι κίνδυνοι παραμόνευαν** για τους Ισραηλίτες. Πολλές φορές, προσπαθούσαν με τις ομιλίες τους να τους κάνουν **να καταλάβουν τα λάθη τους** και να τους φέρουν στον ίσιο δρόμο. Με άλλα λόγια, οι προφήτες βοηθούσαν τους ανθρώπους, όταν υπήρχε ανάγκη **να διορθώσουν τις σχέσεις τους με τον Θεό**. Γι' αυτό, τους καλούσαν να **μετανοήσουν** και να αλλάξουν τρόπο ζωής. Ένας τέτοιος προφήτης, που μιλούσε συχνά για την ειρήνη και φρόντιζε ο λαός να μην πολεμά αλλά να δίνει το παράδειγμα της ειρήνης του Θεού, ήταν ο **Μιχαίας**. Τα λόγια του είναι επίκαιρα ακόμη και σήμερα: «Ξίφος δε θα σηκώνει το ένα έθνος ενάντια στο άλλο και πια δε θα μαθαίνουν να πολεμούν. Αλλά θα κάθεται καθένας κάτω απ' την κληματαριά

του και κάτω απ' τη συκιά του, χωρίς κανείς να τον τρομάζει» (Μιχαίας 4, 3-5).

Σειρά έχει η δεύτερη ομάδα που, με συντονιστή τον Μανώλη, αναλαμβάνει την παρουσίαση:

«Για να τους καταλαβαίνουν καλύτερα οι άνθρωποι της εποχής, οι προφήτες χρησιμοποιούσαν στον λόγο τους **αφηγήσεις**, ποιήματα και τραγούδια. Έτσι, γέμιζαν με **παρηγοριά** τις ψυχές των Ισραηλιτών και τους θύμιζαν πως **ο Θεός είναι ο Πατέρας τους**. Τους διαβεβαίωναν ότι **ο Θεός συνεχίζει το έργο Του για τη σωτηρία του κόσμου**. Τους βοηθούσαν με τον λόγο τους να κοιτάξουν μπροστά, στο μέλλον, σε μια **εποχή ελπίδας**, όταν θα έφτανε ο **Μεσσίας**, δηλαδή ο Χριστός. Ένας τέτοιος προφήτης που μίλησε με πολλές λεπτομέρειες για τον Χριστό που θα ερχόταν, ήταν ο προφήτης **Ησαΐας**. Ο Ησαΐας, πολλά χρόνια πριν τη γέννηση του Χριστού, προφήτεψε πως «**μια γυναίκα θα γεννήσει γιο, ο οποίος θα ονομαστεί Εμμανουήλ**», όνομα που σημαίνει **Ο Θεός μαζί μας** (Ησαΐας 7, 14-15). Τώρα, λοιπόν, μάθατε και τι σημαίνει το όνομά μου».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΣΥΝΝΕΦΟΛΕΞΟ

Αφού διαβάσουμε το κείμενο του σημερινού μας μαθήματος και τα αποσπάσματα από την Παλαιά Διαθήκη, γράφουμε μέσα στα σύννεφα τις προσπάθειες και το έργο των προφητών.

2 Η ΑΦΙΣΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Δουλεύουμε σε ομάδες.
Παίρνουμε ένα μεγάλο χαρτόνι και γράφουμε στο κέντρο τη λέξη ΕΙΡΗΝΗ.

Γύρω από τη λέξη καθένας γράφει ένα σύνθημα, μια πράξη, μια σκέψη υπέρ της ειρήνης.

Παρουσιάζουμε τις αφίσες μας σε όλους τους μαθητές του σχολείου.

Το παιδί με το περιστέρι
Pablo Picasso (1901)

Μουσείο Πικάσο, Βαρκελώνη, Ισπανία

3 ΩΡΑ ΓΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ

1. Επισκεπτόμαστε μια εκκλησία και παρατηρούμε τη σχετική με τους προφήτες αγιογράφιση.
2. Συζητάμε: Πώς παρουσιάζονται οι προφήτες στις τοιχογραφίες και στις εικόνες; Τι κρατούν και γιατί;
3. Μπορείτε να αναζητήσετε εικόνες προφητών και στο διαδίκτυο, σε μια **μηχανή αναζήτησης**.

4 ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

1. Οι προφήτες ήταν άνθρωποι που μιλούσαν με τη δύναμη και τη φώτιση του Θεού. Σ Λ
2. Οι προφήτες βοηθούσαν τους ανθρώπους να καταλάβουν τα λάθη τους και να μετανοήσουν. Σ Λ
3. Οι Ισραηλίτες εκείνη την εποχή δεν αντιμετώπιζαν κινδύνους. Σ Λ
4. Ο Μιχαίας προφήτεψε πως μια γυναίκα θα γεννήσει γιο που θα ονομαστεί Εμμανουήλ. Σ Λ
5. Ο Ησαΐας προφήτεψε τη γέννηση του Χριστού. Σ Λ
6. Το όνομα Εμμανουήλ σημαίνει «Ο Θεός μαζί μας». Σ Λ

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: Προφήτες, Μιχαίας, Μεσσίας, Ησαΐας, μετάνοια, παρηγοριά.

β. Οι προφήτες: Σειρά εικόνων

Κορίτσι με λευκό περιστέρι (Αθωότητα) (18ος αι.), Giuseppe Nogari (Public Domain),

Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giuseppe_Nogari_-_Deklica_z_belim_golobom.jpg

12. Ιωάννης ο Βαπτιστής: Ο Πρόδρομος του Ιησού

Ποια ήταν η ζωή και το έργο του Ιωάννη του Βαπτιστή;

Γιατί ονομάστηκε προφήτης και Πρόδρομος του Ιησού;

Βάπτισμα, Άγιο Πνεύμα, μετάνοια*

Μετά την παρουσίαση των εργασιών, έχουν προκύψει απορίες. Τα παιδιά ρωτούν: «Κύριε, μπορείτε να μας πείτε ένα παράδειγμα σχετικά με μια **προφητεία**; Δηλαδή, πώς βγήκε αληθινή;»

«Μιας και μιλήσαμε για τον προφήτη Ησαΐα, νομίζω ότι η στιγμή είναι ιδανική για να σας δώσω ένα παράδειγμα» λέει ο κύριος Παύλος. «Ο προφήτης Ησαΐας δε μίλησε μόνο για τον Χριστό αλλά και για άλλους. Μίλησε για τον **Ιωάννη τον Βαπτιστή** που ήταν κι εκείνος προφήτης! Είχε, λοιπόν, γράψει: “Μια φωνή βροντοφωνάζει στην έρημο: Ετοιμάστε τον δρόμο για τον Κύριο, ισιώστε τα μονοπάτια να περάσει!”. Και όντως, ο Ιωάννης ο Βαπτιστής εμφανίστηκε στην έρημο της Ιουδαίας στα χρόνια του Χριστού. Ονομάστηκε και **Πρόδρομος**, γιατί με τη διδασκαλία του **προετοίμασε τον δρόμο** του Ιησού και μίλησε στον λαό για τον ερχομό Του. Ο Ιωάννης ο Βαπτιστής φορούσε ρούχα από μηλωτή, δηλαδή τριχωτό δέρμα καμήλας, και ζώνη δερμάτινη στη μέση του. Η τροφή του ήταν ακρίδες (βλαστάρια χόρτων) και μέλι από αγριομέλισσες. Συνήθιζε να λέει: “**Μετανοείτε, γιατί έφτασε η βασιλεία του Θεού**”. Σε αυτόν πήγαινε τότε όλος ο κόσμος, από τα Ιεροσόλυμα και απ’ όλη την Ιουδαία, για να τους βαπτίσει στον Ιορδάνη ποταμό. Και τους βάπτιζε, λέγοντας: “Εγώ σας βαπτίζω με νερό, και το βάπτισμά μου είναι βάπτισμα μετάνοιας. Αυτός όμως που έρχεται ύστερα από μένα, είναι πιο ισχυρός από μένα, και δεν είμαι άξιος ούτε τα υποδήματά του να κρατήσω”. Ξέρετε ποιον εννοούσε;».

«Τον Χριστό!» λέει ο Πέτρος με σιγουριά.

«Ακριβώς. Ο Ιωάννης έλεγε: «Αυτός θα σας βαπτίσει με **Άγιο Πνεύμα**»».

«Και βάπτιζε όλον τον κόσμο;»

«Ε, όχι και όλον. **Μόνον όσους ήταν έτοιμοι και το ήθελαν πραγματικά**. Έρχονταν να βαπτιστούν και κάποιοι άλλοι που ήταν υποκριτές και δεν είχαν μετανιώσει για τις προηγούμενες πράξεις τους. Πίστευαν, δηλαδή, πως δεν έχουν αμαρτίες, επειδή ήταν απόγονοι του Αβραάμ. Ο Ιωάννης, όμως, δεν τους επέτρεπε να βαπτιστούν μέχρι να συνειδητοποιήσουν τις πράξεις τους και να μετανοήσουν. Έλεγε πως “**η καταγωγή κάποιου και η θρησκεία του δεν αρκούν για να έχει καλή σχέση με τον Θεό. Πρέπει και οι πράξεις του να είναι αγαθές**”» (παράφρ. Μτ. 3, 1-12).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ ΤΟ ΣΩΣΤΟ

Συνδεόμαστε εδώ και επιλέγουμε τη σωστή απάντηση.

2 ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ ΧΙΛΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Παρατηρούμε προσεκτικά τη διπλανή εικόνα.
Ποιος προφήτης παρουσιάζεται σε αυτό το έργο τέχνης;
Είναι ο προφήτης που προετοίμασε τον δρόμο
για τον ερχομό του Ιησού.

Είναι ο .....

Τι κρατάει και γιατί;

.....

Πώς είναι η έκφραση του προσώπου του; Γιατί;

.....

Ερμηνεύουμε τη στάση των χεριών του. Τι μας καλεί να κάνουμε;

.....

3 ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΧΡΟΝΟ

Φανταζόμαστε φράσεις που θα μπορούσε να λέει ο Ιωάννης ο Βαπτιστής και προμηνύουν τον ερχομό του Μεσσία Χριστού.

Τις γράφουμε σε χαρτάκια ή στον πίνακα, ώστε όλη η τάξη να τις διαβάσει.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής
Έργο της Νότας Κόλλια

4 ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαβάζουμε το παρακάτω σύντομο κείμενο που μας μιλάει για τον Ιωάννη τον Βαπτιστή ή Πρόδρομο.

Ο Ιωάννης ονομάστηκε «Πρόδρομος», επειδή ήταν ο προάγγελος του Ιησού Χριστού. Προετοίμασε, δηλαδή, τον δρόμο για τον ερχομό του Χριστού, κηρύττοντας τη μετάνοια και τη στροφή προς τον Θεό. Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος ήταν ένας σημαντικός προφήτης και η ιστορία του είναι μια ιστορία πίστης, δύναμης και θυσίας. Βάπτισε πολλούς ανθρώπους, ανάμεσά τους και τον Ιησού Χριστό. Προσπαθούσε, μάλιστα, να σταματήσει την αμαρτία και την αδικία των αρχόντων της εποχής του.

Αφού το διαβάσουμε, τοποθετούμαστε απέναντι στο κείμενο, εκφράζουμε δηλαδή τα συναισθήματά μας, απαντώντας στις ερωτήσεις:

α) Βάζουμε έναν τίτλο στο κείμενο:.....

β) Τι σας άρεσε στο κείμενο;

.....

γ) Γιατί ο Ιωάννης ονομάστηκε Βαπτιστής;

.....

δ) Γιατί ονομάστηκε προφήτης και Πρόδρομος;

.....

Βάπτιση
Έργο του Κωνσταντίνου Γιωτάκη
Ι. Ν. Αγίων Αναργύρων, Ν. Σμύρνη

13. Παιδιά που έχτισαν μια ξεχωριστή σχέση με τον Θεό

Το ξέρετε ότι ανάμεσα στους αγίους* υπάρχουν και παιδιά που αγάπησαν πολύ τον Χριστό;

Ας γνωρίσουμε τη ζωή τους, εκφράζοντας τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας γι' αυτά.

παιδομάρτυρες, πίστη, αφοσίωση

Στο σχολείο, ο δάσκαλος εξηγεί στα παιδιά τι σημαίνουν οι λέξεις **ήρωας** και **μάρτυρας***: «Ήρωας μπορεί να είναι αυτός που πολεμάει και ίσως θυσιάζεται για την πατρίδα του. Που δεν προδίδει τις αξίες και τα ιδανικά του. Ήρωας μπορεί, επίσης, να ονομαστεί και κάποιος που -παρά τις δυσκολίες της ζωής- τα καταφέρνει σε κάτι δύσκολο, που ξεπερνάει τον εαυτό του, που δεν παραδίνεται».

«Μπορεί ήρωας να είναι κάποιο παιδί με αναπηρία που καταφέρνει να γίνει παραολυμπιονίκης;» ρωτά η Μαρία.

«Φυσικά! Κάποιος που, ενώ έχει περιορισμένες ικανότητες, καταφέρνει να προσπεράσει τις δυσκολίες. Ακόμα, μπορεί να είναι κάποιος που αντιστέκεται σε καιρό πολέμου».

«Και μάρτυρας τι είναι;» βιάζεται να μάθει η Δανάη.

«Μάρτυρας είναι αυτός που υπομένει ένα μαρτύριο, ένα βασανιστήριο δηλαδή, και που δε δέχεται να αφήσει την αγάπη και την πίστη στον Χριστό, όταν τον αναγκάζουν. Έτσι, μαρτυρά γι' αυτήν στους άλλους ανθρώπους».

Με δισταγμό ρωτά και ο Πέτρος. «Να ρωτήσω... Καταλαβαίνουμε ότι υπάρχουν και **παιδιά ήρωες. Παιδιά μάρτυρες** υπάρχουν;»

«Κύριε, κύριε, να πω;» ζητά τον λόγο η Λίνα. «Ξέρω ότι στις παλιές εποχές υπήρχαν παιδιά μάρτυρες. Εμένα με βάφτισαν Ακυλίνα, όπως έλεγαν τη γιαγιά μου. Μάλιστα, η γιαγιά μου μού είχε πει την ιστορία της Αγίας Ακυλίνας που έζησε τον 18ο αιώνα στο Ζαγκλιβέρι, ένα μεγάλο χωριό κοντά στη Θεσσαλονίκη. Ήταν μοναχοκόρη και πολύ όμορφη. **Αγαπούσε πολύ τον Χριστό** και φημιζόταν για τη μεγάλη της πίστη και αφοσίωση σε Αυτόν. Ο πατέρας της όμως, από φόβο μην τον

σκοτώσουν οι Οθωμανοί Τούρκοι, άλλαξε την πίστη του και προσπάθησε να πείσει και την **Ακυλίνα** να κάνει το ίδιο και να παντρευτεί έναν Οθωμανό. Όταν εκείνη αρνήθηκε, οι Οθωμανοί Τούρκοι τη σκότωσαν. Έτσι έγινε **παιδομάρτυρας**, επειδή έμεινε τόσο **πιστή** στον Χριστό και πέθανε για την πίστη της, ενώ ήταν ακόμη παιδί».

«Ξέρει κανείς κάποια άλλη ιστορία παιδομάρτυρα;» ρωτάει ο δάσκαλος.

«Δεν είμαι σίγουρη», λέει η Μαρία, «αλλά έχω την εντύπωση πως ήταν παιδί και ο **Άγιος Μάμας**, όταν πέθανε».

«Καλά θυμάσαι» λέει ο κύριος Παύλος. «Ήταν κι αυτός μάρτυρας τα χρόνια που διώκονταν οι χριστιανοί για την πίστη τους. Έζησε τον 3ο αιώνα. Όταν ήταν ακόμα μωρό, έμεινε ορφανός και τον ανέθρεψε μια γυναίκα πολύ πιστή στον Χριστό. Επειδή, μάλιστα, αποκαλούσε τη θετή του μητέρα συνεχώς μάμα, δηλαδή μαμά, ονομάστηκε Μάμας. Όταν έγινε 15 χρονών, τον συνέλαβαν οι ειδωλολάτρες, οι οποίοι τον βασάνισαν για να αρνηθεί την πίστη του. Τελικά, σώθηκε και κατέληξε στα βουνά της Καισαρείας συντροφιά με τα άγρια ζώα. Αργότερα, τον συνέλαβαν ξανά οι ειδωλολάτρες κι εκείνος, για δεύτερη φορά, δεν αρνήθηκε τον Χριστό. Τότε, τον σκότωσαν. Θεωρείται **προστάτης των βοσκών** αλλά και **των υιοθετημένων παιδιών**, ενώ χαρακτηρίστηκε από την Εκκλησία παιδομάρτυρας».

1 ΡΟΛΟΣ ΣΤΟΝ ΤΟΙΧΟ

Σχεδιάζουμε στον πίνακα μια γυναικεία φιγούρα. Μέσα στη ζωγραφιά γράφουμε λέξεις που χαρακτηρίζουν την Αγία Ακυλίνα. Έξω από το περίγραμμα κάθε μαθητής/μαθήτρια γράφει από μια σκέψη κι από ένα συναίσθημά του/της.

- Τι ήταν αυτό που τη δυσκόλεψε στη ζωή της;
- Πώς νιώθεις εσύ, διαβάζοντας για τη ζωή της σήμερα;

Κάνουμε το ίδιο και με την ανδρική φιγούρα, αναφερόμενοι στον Άγιο Μάμα.

2 ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΓΩΝΙΕΣ

Στο σημερινό μας μάθημα διαβάσαμε:

«Ο πατέρας της Ακυλίνας όμως, από φόβο μην τον σκοτώσουν οι Οθωμανοί Τούρκοι, άλλαξε την πίστη του και προσπάθησε να πείσει και την **Ακυλίνα** να κάνει το ίδιο και να παντρευτεί έναν από αυτούς. Όταν εκείνη αρνήθηκε, οι Οθωμανοί Τούρκοι τη σκότωσαν.»

Κολλάμε στις τέσσερις γωνίες της τάξης χαρτιά με τις λέξεις **ΣΥΜΦΩΝΩ**, **ΔΙΑΦΩΝΩ**, **ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ**, **ΕΧΩ ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΙΔΕΑ**. Ο/Η δάσκαλος/α θέτει το εξής ερώτημα: «Συμφωνείτε με την επιλογή της Ακυλίνας να μην αρνηθεί την πίστη της, κάτι που τελικά την οδήγησε στον θάνατο;»

ΣΥΜΦΩΝΩ

ΔΙΑΦΩΝΩ

ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ

ΕΧΩ ΜΙΑ
ΑΛΛΗ ΙΔΕΑ

Κάθε μαθητής/μαθήτρια στέκεται στην αντίστοιχη γωνία της τάξης. Οι μαθητές/μαθήτριες που στέκονται στη γωνία **ΕΧΩ ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΙΔΕΑ** αναφέρουν τι θα έκαναν στην περίπτωση αυτή.

Όλοι οι μαθητές/μαθήτριες εκφράζουν τη γνώμη τους.

3 ΠΕΝΤΕ Π ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

Διαβάζουμε ξανά από το σημερινό μας μάθημα την παράγραφο που αφορά τη ζωή του Αγίου Μάμα.

Έπειτα, απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις που αρχίζουν με... πέντε Π και ένα Γ:

α) Πότε έζησε;

β) Ποιοι τον έπιασαν και τον βασάνισαν;

β) Πού κατέληξε για να σωθεί από τον θάνατο;

γ) Ποιο γεγονός από τη ζωή του σε εντυπωσίασε περισσότερο;

δ) Γιατί οδηγήθηκε στον θάνατο;

---

4 ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΖΟΥΜΕ

Αγία Ακυλίνα:

(τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.)
Ανώνυμος Ρώσος Αγιογράφος
(Public Domain), Πηγή: Wikimedia
Commons, [https://commons.
wikimedia.org/wiki/File:Икона_
Св._Акулина.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Икона_Св._Акулина.jpg)

- Σε ηλικία 15 ετών βασανίστηκε από ειδωλολάτρες.
- Αρνήθηκε να αλλάξει θρησκεία.
- Κατέληξε στα βουνά της Καισαρείας.
- Είναι προστάτης των βοσκών.
- Είχε πατέρα που άλλαξε την πίστη του.
- Σκοτώθηκε από τους Οθωμανούς Τούρκους.

Αγιος Μάμας:

(18ος αι.), Ανώνυμος Αγιογράφος,
(Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons,
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mamant.jpg>

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Με τη βοήθεια του δασκάλου/ας μας αναζητούμε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τη ζωή του παιδομάρτυρα Αγίου Ταρσιζίου. Συζητάμε με την ομάδα μας για όσα μας έκαναν περισσότερη εντύπωση.

β. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: αφοσίωση, παιδομάρτυρες, διώκομαι

14. Γυναίκες της Αγίας Γραφής και αγίες της Εκκλησίας που διακρίθηκαν για την πίστη τους

Ποιες πιστές γυναίκες συναντούμε στην Αγία Γραφή;

Πώς η πίστη έγινε πράξη στη ζωή και το έργο αγίων γυναικών της Εκκλησίας;

Εσθήρ, Αγία Άννα, Παναγία

Σήμερα είναι η Ημέρα της Γυναίκας. Μια ημέρα, κατά την οποία τιμώνται σε όλον τον κόσμο οι γυναίκες και τα δικαιώματά τους. Όσο για τα παιδιά, έχουν να παρουσιάσουν εργασία με θέμα: «**Σπουδαίες γυναίκες της Ιστορίας**». Άλλοι γράφουν για ιστορικές προσωπικότητες, άλλοι για τη μητέρα Τερέζα, άλλοι για επιστήμονες, όπως η Μαρί Κιουρί, άλλοι απλώς για τη μητέρα τους, τη θεία τους ή τη γιαγιά τους, που τις θεωρούν σπουδαίες και σημαντικές. Ωστόσο, μερικά παιδιά έχουν ετοιμάσει αφιερώματα σε **γυναίκες αγίες, ατρόμητες και με μεγάλη πίστη**.

Η Δανάη έχει επιλέξει την **Εσθήρ**, μια γυναίκα από την Παλαιά Διαθήκη. Εσθήρ λένε, άλλωστε, και τη γιαγιά της και ξέρει καλά την ιστορία της: «Η Εσθήρ ήταν μια Ιουδαία που ζούσε με τον θείο της, τον Μαρδοχαίο, στην αυλή του βασιλιά των Περσών Αρταξέρξη. Όταν η Εσθήρ επιλέχθηκε ως σύζυγος του βασιλιά, ο Αμάν, ένας αξιωματούχος της αυλής που είχε μεγάλη αλαζονεία, ζήτησε από τον Μαρδοχαίο να τον προσκυνήσει. Όταν εκείνος αρνήθηκε, ο Αμάν έδωσε εντολή να εξοντωθούν όλοι οι Ιουδαίοι της περιοχής. Η Εσθήρ και ο Μαρδοχαίος προσευχήθηκαν στον Θεό και ζήτησαν από όλο τον ιουδαϊκό λαό να κάνει νηστεία* τρεις ημέρες και τρεις νύχτες, προσβλέποντας στη βοήθεια του Θεού. Επίσης, η βασίλισσα Εσθήρ οργάνωσε ένα δείπνο και εκεί αποκάλυψε, μπροστά στον βασιλιά, τα σχέδια εξόντωσης του λαού. Ο Αμάν τιμωρήθηκε. Όσο για την Εσθήρ, εκείνη έκανε κάτι πρωτοποριακό **για**

Έντουιν Λονγκ (1878), Βασίλισσα Εσθήρ Εθνική Πινακοθήκη της Βικτώριας Μελβούρνη, Αυστραλία (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Edwin_Long_-_Queen_Esther_-_Google_Art_Project.jpg

βασίλισσα εκείνης της εποχής. Κατόρθωσε να εκδώσει έναν νέο νόμο, σύμφωνα με τον οποίο οι Ιουδαίοι επιτρεπόταν να αμυνθούν στις επιθέσεις των εχθρών» (παραφρ. *Εσθήρ* 2-9) αφηγείται η Δανάη. Και όλοι χειροκροτούν ενθουσιασμένοι για τη **δυναμική προσωπικότητα** της Εσθήρ και την **αφοσίωσή της στον Θεό**.

Ο Κωστής μιλάει για τη μητέρα του, την Άννα, αλλά μιλάει και για την Αγία Άννα που γιορτάζει στις 9 Δεκεμβρίου: «Η Αγία Άννα ήταν η **μητέρα της Παναγίας**. Το όνομά της προέρχεται από το εβραϊκό “Χάνα” που σημαίνει “**εύνοια, χάρη**”. Η Άννα ήταν σύζυγος του Ιωακείμ. Το ζευγάρι δεν είχε παιδιά και παρακαλούσε τον Θεό να του χαρίσει ένα. Επειδή ήταν πολύ ενάρετοι άνθρωποι, ο Θεός απέστειλε άγγελο να τους γνωστοποιήσει ότι θα αποκτούσαν ένα κοριτσάκι, το οποίο **επρόκειτο να γίνει η μητέρα του Χριστού**. Μιλάμε για τη Μαριάμ, δηλαδή την Παναγία».

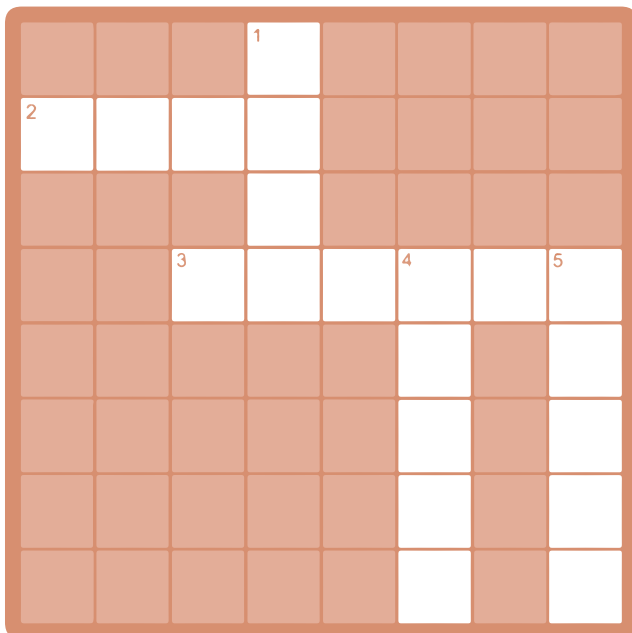
Willem van Herp (1650) Ιωακείμ και Άννα Ιδιωτική συλλογή (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Willem_van_Herp_-_Joachim_and_Anna.jpeg

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

Λύνουμε το σταυρόλεξο παρέα με τον/τη διπλανό/ή μας.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

- 2. Η μητέρα της Παναγίας
- 3. Άγγελος ανακοίνωσε στον Ιωακείμ και την Άννα ότι θα αποκτούσαν ένα κοριτσάκι, τη Μαριάμ, η οποία θα γινόταν..... του Χριστού

ΚΑΘΕΤΑ

- 1. Άννα σημαίνει.....
- 4. Βασίλισσα της Παλαιάς Διαθήκης
- 5. .... γυναίκες αναφέρονται τόσο στην Παλαιά όσο και στην Καινή Διαθήκη

2 ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

Βρίσκουμε τη δραστηριότητα στο διαδίκτυο!

3 Ο ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΓΙΩΝ

Γράφουμε στην αριστερή στήλη τρία ονόματα γυναικών αγίων της Εκκλησίας που θυμόμαστε και στη δεξιά στήλη τρεις λέξεις που τις χαρακτηρίζουν.

Ονόματα
γυναικών αγίων

Επίθετα που τις
χαρακτηρίζουν

Αγίες της
Αγίας Γραφής
και της
Εκκλησίας

4 ΣΚΕΨΟΥ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕ ΑΝΑ ΤΕΣΣΕΡΙΣ

Συζητάμε με την ομάδα μας, που αποτελείται από 4 άτομα, τα περιστατικά της ζωής της Εσθήρ. Καταγράφουμε τις σκέψεις μας, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις:

Ποια είναι τα πιο εντυπωσιακά πράγματα που παρατηρήσατε στη ζωή της Εσθήρ;

Πώς έδειξε τον δυναμισμό της;

Ποιο είναι το δίδαγμα που μπορούμε να πάρουμε από τη ζωή και το έργο της;

---

5 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Στο σημερινό μάθημα αναφερθήκαμε στους γονείς της Παναχίας και ειδικότερα στην Αγία Άννα, τη μητέρα της.

Ποια δυσκολία είχαν στη ζωή τους η Αγία Άννα και ο Ισαακείμ;

Τι οδήγησε, τελικά, στην είδηση ότι θα γεννήσουν ένα παιδί;
Το γεγονός ότι ήταν και οι δύο ε _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ άνθρωποι.

Τι σημαίνει το επίθετο που γράψατε στο παραπάνω κενό;

Ποιες πράξεις είναι αυτές που μας οδηγούν σήμερα σε μια ζωή «ενάρετη», γεμάτη καλοσύνη και ανθρωπιά;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Μια άλλη σημαντική γυναίκα της Εκκλησίας που μετανόησε για τις αμαρτίες της και ακολούθησε τον Ιησού μέχρι τη Σταύρωση και την Ανάστασή Του ήταν η Μαρία η Μαγδαληνή.

Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας συνδεόμαστε στο διαδίκτυο και αναζητούμε περισσότερες πληροφορίες για τη ζωή της Μαρίας Μαγδαληνής. Στη συνέχεια, τις παρουσιάζουμε στην τάξη.

Η Μαρία Μαγδαληνή χρίει τα πόδια του Χριστού στο σπίτι του Σίμων του Φαρισαίου (περ. 1620), Artus Wolffort (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Artus_Wolffort_-_Mary_Magdalene_Anointing_Christ%E2%80%99s_Feet_in_the_House_of_Simon_the_Pharisee.jpg

15. Μαζί στη ζωή, μαζί στην αγιότητα

Μπορούν να συμβαδίζουν ο γάμος και η αγιότητα; Υπάρχουν τέτοια ζευγάρια;

Πόσο σημαντική είναι η αγάπη μέσα στην οικογένεια;

ζεύγη, συντροφικότητα, συνοδοιπορία

Μετά το σχολείο, ο Κωστής αποχαιρετά την παρέα και φεύγει από άλλο δρόμο.

«Ε, πού πας από 'κει;» ρωτά ο Πέτρος.

«Πάω να πάρω μια τούρτα-έκπληξη για τους γονείς μου! Έχουν σήμερα **επέτειο γάμου** και κλείνουν δεκαοχτώ χρόνια!»

«Να έρθω μαζί σου για παρέα;» ρωτά ο Πέτρος. «Αχ, να έρθω κι εγώ που μου αρέσουν τα ρομαντικά;» λέει η Μαρία. Ο Κωστής γελάει και δέχεται.

Καθώς προχωρούν, τον ρωτούν για τους γονείς του. «Κάνουν ο ένας στον άλλον δώρα στη γιορτή των ερωτευμένων;» ρωτά η Μαρία που της αρέσουν πολύ αυτά.

«Α, δεν ξέρω για τη γιορτή των ερωτευμένων. Πάντως, στις 13 Φεβρουαρίου τιμούν τη γιορτή δύο αγίων, για τους οποίους μού έχουν πει τόσα... Ήταν κι εκείνοι σύζυγοι, παντρεμένο ζευγάρι δηλαδή».

«Αλήθεια; Υπάρχουν τέτοιοι άγιοι;» απορεί ο Πέτρος.

«Ναι, και μάλιστα ακολούθησαν τον Απόστολο Παύλο! Ο Απόστολος εντυπωσιάστηκε τόσο από τις αρετές και τη χριστιανική τους δράση, ώστε τους αναφέρει και στις Επιστολές του για το θάρρος τους να υπηρετήσουν τον Χριστό και την Εκκλησία».

«Πώς τους λένε;» ρωτά η Μαρία.

«**Άγιος Ακύλας και Αγία Πρίσκιλλα**. Ήταν ζευγάρι Ιουδαίων και κατάγονταν από τον Πόντο. Κατοικούσαν στην Κόρινθο και στο επάγγελμα ήταν σκηνοποιοί, κατασκεύαζαν δηλαδή σκηνές. Όταν ο **Απόστολος Παύλος** επισκέφθηκε την Κόρινθο για να μιλήσει για τον Χριστό, τον φι-

λοξένησαν ο Ακύλας και η Πρίσκιλλα που είχαν εντυπωσιαστεί από το κήρυγμά του. Μάλιστα, βαπτίσθηκαν χριστιανοί από τον ίδιο. Έτσι, τον ακολούθησαν στις περιοδείες* του ως βοηθοί. Αργότερα, οι διώκτες του χριστιανισμού τούς σκότωσαν κι έτσι έγιναν **μάρτυρες**».

«Υπήρχαν κι άλλα τέτοια ζευγάρια αγίων άραγε;» μουρμουρίζει η Μαρία.

«Ναι!» λέει ο Κωστής. «**Ο Άγιος Αδριανός και η Αγία Ναταλία**, η γυναίκα του, που έζησαν την εποχή του αυτοκράτορα Μαξιμιανού. Ήταν κι εκείνοι μάρτυρες. Ο Αδριανός μια μέρα είδε είκοσι τρεις χριστιανούς να είναι έτοιμοι να μαρτυρήσουν για την πίστη τους. Εντυπωσιάστηκε από αυτά που άκουσε και δήλωσε στους ειδωλολάτρες ότι είναι και ο ίδιος χριστιανός. Αμέσως τον έπιασαν και τον έκλεισαν στην φυλακή. Η Ναταλία **τού συμπαραστάθηκε και του ζήτησε να μη λυγίσει**, αλλά να μείνει δυνατός. Μαρτύρησε και αυτός και η σύζυγός του, η Ναταλία».

«Φοβερή κι αυτή η ιστορία. **Μαζί στα δύσκολα**, έτσι είναι η αγάπη» λέει η Μαρία.

«Έτσι ακριβώς. Μάλιστα, θεωρούνται οι **προστάτες του γάμου**».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΑΒΓ: ΜΑΖΙ ΣΤΗ ΖΩΗ, ΜΑΖΙ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΓΙΟΤΗΤΑ

Α _ _ _ _ _

Ιουδαίος σκηνοποιός που έγινε χριστιανός.

Β _ _ _ _ _

Τα υπέστησαν για την πίστη τους οι Άγιοι Αδριανός και Ναταλία.

Γ _ _ _ _ _

Τελείται για να παντρευτεί ένα ζευγάρι.

Δ _ _ _ _ _

Άνθρωποι που καταπιέζουν ή εξοντώνουν μια ομάδα ανθρώπων λόγω της θρησκείας, της φυλής ή της καταγωγής τους.

Ε _ _ _ _ _

Τα γράμματα που έγραψε ο Απόστολος Παύλος στους χριστιανούς.

2 ΚΡΥΜΜΕΝΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

Συνδεόμαστε εδώ για να βρούμε «κρυμμένες» φράσεις με σπουδαίο νόημα από το μάθημα για τους Αγίους.

3 ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Σε ένα κουτί μια ομάδα βάζει τέσσερα χαρτάκια, με μία λέξη στο καθένα, που να αναφέρεται στη ζωή ενός εκ των δύο αγίων ζευγαριών του μαθήματος. Διαβάζουμε δυνατά τις λέξεις που έχουν τα τέσσερα χαρτάκια. Θα καταφέρουν οι υπόλοιπες ομάδες να μαντέψουν για ποιο ζευγάρι αγίων πρόκειται;

Ας κάνουμε την αρχή. Βάζουμε στο κουτί τις λέξεις:

- Απόστολος Παύλος
- Ιουδαίοι
- Κόρινθος
- σκηνοποιοί

Ποιοι είναι οι άγιοι που ψάχνουμε και σχετίζονται με τις παραπάνω λέξεις;

4 ΓΡΑΦΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

Ο/Η δάσκαλος/α γράφει στον πίνακα την πρόταση:

«Για τη ζωή της οικογένειας η αγάπη είναι η μεγαλύτερη αξία».

Γράφουμε μια μικρή παράγραφο 4-5 σειρών, στην οποία αναφέρουμε πόσο σημαντικό είναι να υπάρχει αγάπη στην οικογένειά μας, τη ζωή μας, την καθημερινότητά μας. Ποιες πράξεις και ποιες συμπεριφορές δείχνουν ότι προσφέρουμε αγάπη στους δικούς μας ανθρώπους και ότι ζούμε στο σπίτι με αγάπη;

Άγιος Αδριανός και Αγία Ναταλία
ζωγραφικό αντίγραφο Τριανταφυλλιάς Βάσσου

5 ΞΕΚΛΕΙΔΩΝΩ ΤΗ ΦΡΑΣΗ

Στο σημερινό μας μάθημα υπάρχει η φράση:

«Μαζί στη ζωή, μαζί και στην αγιότητα»

Τι σημαίνει αυτή η φράση;

Γράφουμε παραδείγματα δύο ζευγαριών αγίων που ήταν μαζί στη ζωή και στην αγιότητα.

Πώς μαρτύρησαν για την πίστη τους οι άγιοι αυτοί;

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Ψηφιακή εικόνα: Συνδεόμαστε εδώ και βλέπουμε την εικόνα της Αγίας Πρίσκιλλας, έργο του Γ. Κόρδη.

16. Οι Τρεις Ιεράρχες, οι Άγιοι των Γραμμάτων

Ποιοι είναι οι Τρεις Ιεράρχες;

Τι διδάσκουν για την αξία της παιδείας;

Πώς φρόντιζαν και πώς βοηθούσαν
τους συνανθρώπους τους;

προστασία, κοινωνικό έργο, φιλανθρωπία

Την ημέρα της γιορτής των Τριών Ιεραρχών, τα τρία τμήματα της Ε' Δημοτικού παρουσιάζουν στο μικρό θεατράκι του σχολείου αφιερώματα στους τρεις αγίους. Ο Βασίλης, από το Ε'1, διαβάζει: «Ο **Άγιος Βασίλειος**, ο οποίος ονομάστηκε **Μέγας** λόγω του τεράστιου έργου του, γεννήθηκε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας το 330 μ.Χ. Γι' αυτό και λέμε, "Άγιος Βασίλης έρχεται από την Καισάρεια". Σπούδασε στις πιο σπουδαίες σχολές της εποχής πολλές επιστήμες. Φιλοσοφία, Νομικά, Ρητορική*, Γεωμετρία, Αστρονομία, Μουσική και Ιατρική! Εργάστηκε ως δικηγόρος και δάσκαλος Ρητορικής. Ήταν **φίλος με τον Γρηγόριο** και αποσύρθηκε μαζί του σε ερημική τοποθεσία, όπου έγιναν **μοναχοί** για κάποια χρόνια, μελετώντας και γράφοντας βιβλία. Ο Βασίλειος είχε **έντονη φιλανθρωπική δράση** και, αργότερα, εκλέχτηκε **Αρχιεπίσκοπος Καισαρείας** της Καππαδοκίας! Εκεί ίδρυσε την περίφημη "**Βασιλειάδα**", ένα τεράστιο κτηριακό συγκρότημα με νοσοκομείο, ορφανοτροφείο, πτωχοκομείο, σχολεία κ.ά. Εξαιτίας του φιλάσθενου οργανισμού του, πέθανε μόλις 49 ετών».

Ο Πέτρος, από το Ε'2, συνεχίζει με τον Γρηγόριο τον Θεολόγο (ή Ναζιανζηνό): «Γεννήθηκε το 329 μ.Χ. στην Αριανζό της Καππαδοκίας. Σπούδασε Ρητορική και Φιλοσοφία στην Καισάρεια, την Αλεξάνδρεια και την Αθήνα, όπου ήταν συμφοιτητής με τον Βασίλειο. Ο Γρηγόριος έγραφε και πολύ όμορφα ποιήματα. Μετά την περίοδο που ήταν μοναχός με τον Βασίλειο, χειροτονήθηκε κι αυτός **ιερέας** και έγινε **επίσκοπος**. Μάλιστα, έφτασε να γίνει και **Πατριάρχης στην Κωνσταντινούπολη!**».

Η Δανάη, από το Ε'3, διαβάζει για τον **Ιωάννη τον Χρυσόστομο**: «Γεννήθηκε στην Αντιόχεια το 354 μ.Χ. Αφού ολοκλήρωσε τη βασική μόρφωση της εποχής, μαθήτευσε κοντά στον δάσκαλο Λιβάνιο που ήταν πολύ ξακουστός. Κοντά του σπού-

δασε Ρητορική και Φιλοσοφία. Σπούδασε επίσης και **Θεολογία**. Εργάστηκε για λίγο ως ρήτορας, όμως πολύ γρήγορα αφιερώθηκε **στην υπηρεσία της Εκκλησίας**. Για δεκατρία ολόκληρα χρόνια **δούλεψε δραστήρια για την Εκκλησία** ως **διδάσκαλος** αλλά είχε και πλούσιο **κοινωνικό έργο**, βοηθούσε δηλαδή τον κόσμο. Ήταν πολύ ευαίσθητος στο **ζήτημα της φτώχειας** και πολύ **αγαπητός**, όταν μιλούσε. Τα πλήθη μαγεύονταν από τον λόγο του. Έγινε **Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινούπολης**. Εκεί, αγωνίστηκε με όλη του τη δύναμη ενάντια στη διαφθορά που δημιουργείται, όταν κάποιοι λίγοι συγκεντρώνουν όλο τον πλούτο και εκμεταλλεύονται τον λαό».

Η Μαρία πλησιάζει το μικρόφωνο: «Και τώρα, θα αναφερθούμε σε κάτι που επιλέξαμε από όλα αυτά που μελετήσαμε και έχει μεγάλη σημασία για τη σημερινή εποχή».

Ο Κωστής εξηγεί: «Ο Μέγας Βασίλειος λέει ότι, όταν μας περισσεύουν αγαθά και τα μαζεύουμε στα ντουλάπια και στις αποθήκες, αυτά δε μας ανήκουν. Δε μας ανήκουν, επειδή δεν τα χρειαζόμαστε, γιατί μας περισσεύουν. Πολλές φορές μάλιστα, τα πετάμε. Φαγητά, ρούχα, πράγματα, παιχνίδια. Ο Μέγας Βασίλειος λέει πως όλα αυτά ανήκουν σε αυτούς που δεν τα έχουν: "**Το ψωμί που αποθηκεύεις είναι του πεινασμένου, τα ρούχα που μαζεύεις είναι του γυμνού, τα παπούτσια που τα 'χεις και σαπίζουν είναι του ξυπόλυτου, τα λεφτά που θάβεις, για να μη σ' τα κλέψουν, είναι του φτωχού**"» (Μ. Βασίλειος, Καθελώ μου τας αποθήκας και μείζονας οικοδομήσω, PG 31, 277A).

Όλοι φεύγουν από τη φετινή γιορτή με σκέψεις για την **ουσία των γραμμάτων, της παιδείας, της ανθρωπιάς και της αξιοπρέπειας**.

1 ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε προσεκτικά την εικόνα των Τριών Ιεραρχών. Στη συνέχεια, απαντάμε στις ερωτήσεις:

α) Ποιοι τρεις άγιοι της Εκκλησίας ονομάζονται «Τρεις Ιεράρχες»; Γράφουμε τα ονόματά τους.

β) Οι αγιογράφοι τούς απεικονίζουν συχνά με ένα βιβλίο ή έναν πάπυρο στο χέρι. Γιατί;

γ) Ποιο συναίσθημα σας δημιουργείται, όταν βλέπετε αυτές τις εικόνες; Τι νιώθετε τώρα που διαβάσατε για το τόσο σημαντικό έργο τους;

---

2 ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διαβάζουμε όσα έγραψε ο Βασίλης από το Ε΄1 σχετικά με τον Μέγα Βασίλειο. Έπειτα, απαντάμε στις ερωτήσεις.

Τι ήταν η «Βασιλειάδα» και γιατί ονομάστηκε έτσι;

Γιατί πιστεύετε ότι ήταν σημαντική η Βασιλειάδα την εποχή εκείνη;

Τι σημαίνει στις μέρες μας «φιланθρωπία»; Ήταν η «Βασιλειάδα» ένα φιλανθρωπικό έργο;

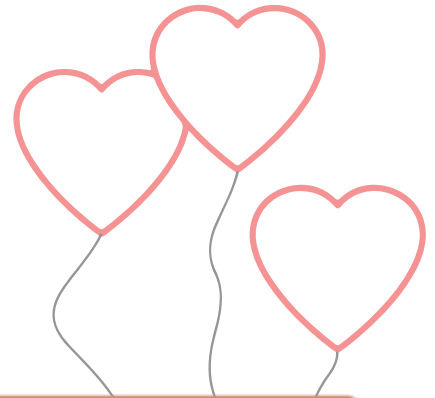

---

3 ΑΠΟ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΣΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Η φιλανθρωπία εκφράζει την αγάπη μας για τον συνάνθρωπο. Είναι μια σύνθετη λέξη που αποτελείται από τις λέξεις "φίλος" (που στα αρχαία ελληνικά σημαίνει αγαπημένος) και "άνθρωπος".

Τι κάνουμε, λοιπόν, για τον συνάνθρωπό μας; Σημειώνουμε τις πράξεις μας μέσα στις καρδιές ή σε καρδιές που μπορούμε να φτιάξουμε με χαρτόνι.

4 ΚΡΥΠΤΟΛΕΞΟ

Στο παρακάτω κρυπτόλεξο υπάρχουν 10 λέξεις σχετικές με τους Τρεις Ιεράρχες (οριζόντια, κάθετα ή διαγώνια).

Μπορείτε να τις βρείτε;

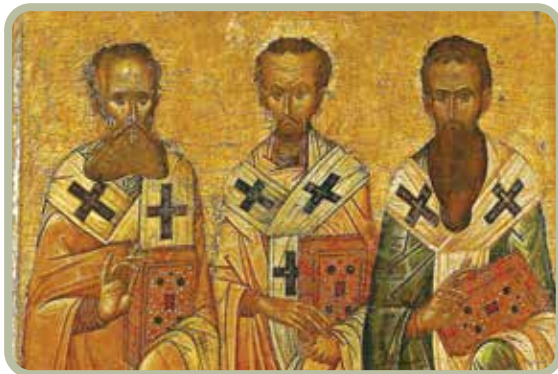

5 ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΜΝΗΜΗΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Βρίσκουμε σε ποιον Ιεράρχη αντιστοιχεί η κάθε πρόταση.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Αγνώστου, Οι Τρεις Ιεράρχες, Βυζαντινό Μουσείο 14ος αιώνας (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_three_Hierarchs,_from_Thessaloniki_\(Byzantine_and_Christian_Museum\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_three_Hierarchs,_from_Thessaloniki_(Byzantine_and_Christian_Museum).jpg)

α. ΨΗΦΙΑΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Συνδεόμαστε εδώ και διαβάζουμε για την προσφορά των Τριών Ιεραρχών στην Παιδεία.

β. ΤΟ ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟ* ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ.

Αναζητούμε στο διαδίκτυο και ακούμε το Απολυτικό των Τριών Ιεραρχών που ψάλλεται στην εκκλησία στις 30 Ιανουαρίου.

17. Φίλοι του Χριστού στην εποχή μας

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της αγιότητας;

Υπάρχουν άγιοι δίπλα μας;

Άγιος Πορφύριος, Αγία Μαρία Σκομπτσόβα, πραότητα

Η Δανάη επισκέπτεται τη γιαγιά της που βρίσκεται στο νοσοκομείο. Στο τραπέζακι, δίπλα στο κρεβάτι της, βλέπει μια φωτογραφία. Είναι παλιά, λίγο ξεθωρα, όμως διακρίνει έναν νεαρό άντρα δίπλα σε έναν ιερέα.

«Γιαγιά, τι είναι αυτή η φωτογραφία και γιατί την έχεις δίπλα σου» ρωτάει. Η γιαγιά χαμογελάει. «Είναι ο παππούς σου με έναν άγιο» λέει. «Έναν άγιο; Μα, οι άγιοι υπάρχουν μόνο σε εικόνες στην εκκλησία. Πώς γίνεται ο παππούς να φωτογραφηθήκε με έναν άγιο». Η Δανάη έχει μπερδευτεί λιγάκι.

«Υπάρχουν και σύγχρονοι άγιοι. Ο παππούς σου είχε τη μητέρα του πολύ άρρωστη σε μια κλινική της Αθήνας. Μέσα στην κλινική υπήρχε ένα εκκλησάκι, όπου κάθε μέρα πήγαιναν να προσευχηθούν οι άρρωστοι και οι συγγενείς τους. Εφημέριος στο εκκλησάκι ήταν ο άγιος που βλέπεις. Ο πατέρας Πορφύριος. Ο παππούς σου μιλούσε μαζί του και γρήγορα έγιναν φίλοι. Μαζί με την **παρηγοριά** και τις **συμβουλές** που του προσέφερε, του είχε πει πολλά και για τη ζωή του.

«Ο Πορφύριος είχε γεννηθεί στις αρχές του 1900 και στα 16 του έγινε καλόγερος στο Άγιο Όρος*. Αργότερα, ξεκίνησε να λειτουργεί στο εκκλησάκι μέσα στην κλινική και έμεινε εκεί για περισσότερο από τριάντα χρόνια. Εξομολογούσε, βοηθούσε και θεράπευε με τη χάρη του Θεού αυτούς που έρχονταν για παρηγοριά. Γι' αυτό και τον αποκαλούμε **ιαματικό*** και **θαυματουργό**».

«Έγινε τελικά καλά η μαμά του παππού;».

«Ναι, έγινε καλά. Όπως έγινα κι εγώ καλά τώρα» είπε η γιαγιά.

«Άρα, γιαγιά, **άγιος είναι κάποιος που συνδέεται στενά με τον Θεό και με τη δύναμή του βοηθά τους ανθρώπους;**»

«Πολύ σωστά, Δανάη μου! **Οι άγιοι προσπαθούν να μοιάσουν στον Χριστό**, γίνονται το παράδειγμά του, ώστε να είναι πρότυπο για τους συνανθρώπους τους. Είναι **πιστοί, ταπεινοί, δείχνουν έλεος, αγαπούν** και είναι **ήρεμοι**.

«Γιαγιά, υπάρχουν και άλλοι **σύγχρονοι άγιοι;**»

«Και βέβαια υπάρχουν! Θα σου πω για μια γυναίκα που άλλαξε, μετανόησε και είχε μια θαυμαστή ζωή. Μια σύγχρονη γυναίκα, μια επαναστά-

τρια, την **Αγία Μαρία Σκομπτσόβα**. Όταν ήταν έφηβη, πέθανε ο πατέρας της και εκείνη πληγώθηκε τόσο πολύ που σκέφτηκε ότι μάλλον Θεός δεν υπάρχει. Έγινε άθεη, όμως η μετέπειτα ζωή της την οδήγησε κοντά στον Χριστό. Έζησε σε διάφορες πόλεις και ό,τι κι αν έκανε στη ζωή της, δούλευε πάντα για τους αδικημένους. Έλεγε: **“Θα ενεργήσω για τη δικαιοσύνη και την ανακούφιση των πονεμένων και θα προσπαθήσω να αγαπήσω τον πλησίον μου”**. Έχασε τα παιδιά της από αρρώστιες και χώρισε με τον άντρα της, αλλά αντί να κλειστεί στον εαυτό της και να κατηγορήσει πάλι τον Θεό για την τύχη της, αποφάσισε να γίνει η “μητέρα” όσων είχαν ανάγκη. Το 1932, 41 ετών πλέον, έγινε μοναχή και της δόθηκε το όνομα της **οσίας* Μαρίας της Αιγυπτίας**. **Αφιερώθηκε στον Χριστό και προσπάθησε να κάνει πράξη τα λόγια Του**. Δεν την ενδιέφερε η εμφάνισή της ούτε οι τύποι, ενώ έψαχνε σε μπαρ και καφενεία της περιοχής να βρει ανθρώπους **ταπεινούς και καταφρονημένους**, προκειμένου να τους συμπαρασταθεί. Πίστευε πολύ πως όποιος προσπαθεί και έχει πίστη στον Θεό, μπορεί να γίνει καλύτερος. Θεωρούσε πως **η ζωή είναι απρόβλεπτη**. Πως σε μια στιγμή μπορεί να τα χάσεις όλα και **γι' αυτό πρέπει κανείς να έχει δυνατή πίστη** και κουράγιο να συνεχίζει παρά τις δυσκολίες. Στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο έκρυψε Εβραίους, για να μην τους βρουν οι Ναζί, και φυγάδευσε πολλά παιδιά, πριν μπουν στα τρένα για το Άουσβιτς. Όμως, οι Ναζί τη συνέλαβαν και την οδήγησαν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Εκεί, προσφέρθηκε να εκτελεστεί η ίδια στη θέση μιας νεαρής κοπέλας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία την ενέταξε ανάμεσα στους αγίους **ως μάρτυρα του 20ού αιώνα**. Η μνήμη της εορτάζεται στις **20 Ιουλίου**».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Οι δύο σύγχρονοι άγιοι του σημερινού μας μαθήματος είχαν πολύ σημαντικά χαρακτηριστικά που τους οδήγησαν στην αγιοσύνη. Συμπληρώνουμε τα κενά του σχεδιαγράμματος με δύο επίθετα που χαρακτηρίζουν τον κάθε άγιο.

Άγιος Πορφύριος:

Αγία Μαρία Σκομπσόβα

2

ΛΕΞΕΙΣ-ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Ο Άγιος Πορφύριος και η Αγία Μαρία Σκομπσόβα ζούσαν μέχρι πριν μερικές δεκαετίες. Άνθρωποι που βρίσκονται σήμερα στη ζωή, είχαν την ευκαιρία να τους γνωρίσουν από κοντά. **Πιστεύετε ότι σήμερα υπάρχουν μεταξύ μας άγιοι άνθρωποι;** Συζητάμε με τις ομάδες μας. Καταγράφουμε σε χαρτάκια (post-it) από μία ή δύο πράξεις τις οποίες κάνουν οι σημερινοί άνθρωποι και μοιάζουν με εκείνες των δύο σύγχρονων αγίων για τους οποίους μιλήσαμε σήμερα.

3

ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

Συνδεόμαστε εδώ και κάνουμε τη δραστηριότητα, βρίσκοντας τις λέξεις των κενών.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: Άγιο Όρος, πραότητα, παρηγοριά, ταπεινοφροσύνη.

β. Ψηφιακό κείμενο: Ο Άγιος Πορφύριος συμβουλεύει παιδιά, γονείς και εκπαιδευτικούς. Συνδεόμαστε και διαβάζουμε το κείμενο.

γ. Ψηφιακή εικόνα: Αγιογραφίες σύγχρονων αγίων. Συνδεόμαστε εδώ και τις βλέπουμε.

Άγιος Πορφύριος
Έργο της Νότας Κόλλια
Ι. Ν. Αγίου Νικολάου
Οκτωινιάς Ευβοίας

δ. Ψηφιακή εικόνα: Η Αγία Μαρία των Παρισίων (Σκομπσόβα). Συνδεόμαστε εδώ και τη βλέπουμε.

18. Ο Ευαγγελισμός: Το μήνυμα της χαράς
19. Η γέννηση του Χριστού
20. Η Βάπτιση του Χριστού
21. «Ελάτε μαζί μου»
22. «Αφήστε τα παιδιά να έρθουν κοντά μου»
23. Ο Χριστός διδάσκει με παραβολές
  - α) Η παραβολή των ταλάντων
  - β) Η παραβολή του άφρονα πλουσίου
24. Τα θαύματα του Χριστού: Σημάδια ενός καλύτερου κόσμου
  - α) Ο Χριστός συμμετέχει στη χαρά και θεραπεύει τον πόνο των ανθρώπων
  - β) Ο Χριστός είναι η Ανάσταση και το αληθινό φως της ζωής
25. Ιερός Νιπτήρας και Μυστικός Δείπνος
26. Η Σταύρωση του Χριστού
27. Χριστός Ανέστη
28. Στους Ουρανούς...

18. Ο Ευαγγελισμός: Το μήνυμα της χαράς

Τι σημαίνει η λέξη «Ευαγγελισμός» και με ποιο θρησκευτικό γεγονός συνδέεται;

Πώς φανερώνεται η αγάπη του Θεού και η ελευθερία του ανθρώπου στο γεγονός του Ευαγγελισμού;

αγγελία, Αρχάγγελος Γαβριήλ, Παναγία

Ο Κωστής μπαίνει στο σχολείο σφυρίζοντας. «Πολύ ευδιάθετος είσαι σήμερα!» παρατηρεί ο Πέτρος.

«Όπως λέει και ο παππούς, έχουμε **χαράς ευαγγελία!**» λέει ο Κωστής.

«Τι σημαίνει αυτό πάλι;»

«Σημαίνει ότι έχουμε χαράς από κάτι καλό που μάθαμε, **«ευ-αγγέλιο»** σημαίνει **καλή αγγελία**, καλό μήνυμα δηλαδή. Θα αποκτήσω μικρό αδερφάκι!»

«Ω, αυτά είναι υπέροχα νέα! Πραγματικά, χαράς ευαγγέλιο, όπως το είπες!»

«Ο παππούς λέει πάντοτε πως το νέο ότι ένα παιδί θα έρθει στον κόσμο, μας γεμίζει με ελπίδα και χαρά. Είναι χαρμόσυνο μήνυμα. Όπως με ελπίδα και χαρά γέμισε τον κόσμο **το μήνυμα του Αρχαγγέλου Γαβριήλ στην Παναγία ότι θα γεννήσει τον Χριστό**. Τον Σωτήρα του κόσμου» λέει ο Κωστής.

Ο παππούς την προηγούμενη μέρα είχε διηγηθεί στον Κωστή τα εξής: «Πριν πολλά πολλά

χρόνια, ο Θεός έστειλε τον Αρχάγγελο Γαβριήλ σε μια πόλη της Γαλιλαίας, τη Ναζαρέτ, και σε μια νεαρή κοπέλα που λεγόταν Μαριάμ και ήταν αρραβωνιασμένη με τον Ιωσήφ. Παρουσιάστηκε, λοιπόν, σ' αυτήν ο άγγελος και της είπε: **«Χαίρε, κεχαριτωμένη, ο Κύριος μετά σου, ευλογημένη συ εν γυναιξίν».** Δηλαδή **«Χαίρε, εσύ που έχεις τη Χάρη και είσαι ευλογημένη από τον Θεό».** Εκείνη, μόλις τον είδε, ταραχτήκε. Ο άγγελος της είπε: **«Μη φοβάσαι, Μαριάμ, ο Θεός σου έδωσε τη χάρη Του· θα μείνεις έγκυος, θα γεννήσεις γιο και θα Τον ονομάσεις Ιησού. Αυτός θα γί-**

νει μέγας και θα ονομαστεί Υιός του Υψίστου**». Η Μαριάμ τότε ρώτησε τον άγγελο: **«Πώς θα μου συμβεί αυτό, αφού εγώ δεν είμαι παντρεμένη;».** Ο άγγελος της απάντησε: **«Το Άγιο Πνεύμα θα έρθει επάνω σου και θα σε καλύψει η δύναμη του Θεού· γι' αυτό και το άγιο παιδί που θα γεννήσεις θα ονομαστεί Υιός Θεού. Για τον Θεό τίποτα δεν είναι ακατόρθωτο».** Η Μαριάμ τότε είπε: **«Άς γίνει το θέλημά Του σ' εμένα, όπως μου το είπες».** Και το δέχτηκε με χαρά, νιώθοντας την καρδιά της να γεμίζει από την αγάπη του Θεού» (παράφρ. από Λκ. 1, 26-38).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΠΕΝΤΕ Π ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

Γράφουμε ένα σύντομο κείμενο που περιγράφει τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου και τα λόγια του Αρχάγγελου Γαβριήλ.

Ευαγγελισμός... μήνυμα χαράς και ελπίδας

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το κείμενο θα απαντά στις παρακάτω ερωτήσεις:

Ποιος εμφανίσθηκε στη Μαρία;

Πώς τη χαιρέτησε;

Πώς της είπε ότι θα ονομαστεί ο Υιός της;

Πώς ένιωσε η Μαρία και τι ρώτησε;

Γιατί την επέλεξε ο Θεός;

Πώς δέχτηκε τελικά η Μαρία αυτό που της είπε ο Αρχάγγελος;

2 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΖΟΜΑΙ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Παρατηρούμε την εικόνα - δίπτυχο, έργο του Παναγιώτη Κόλλια, και απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

A. Ποιοι απεικονίζονται;

B. Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;

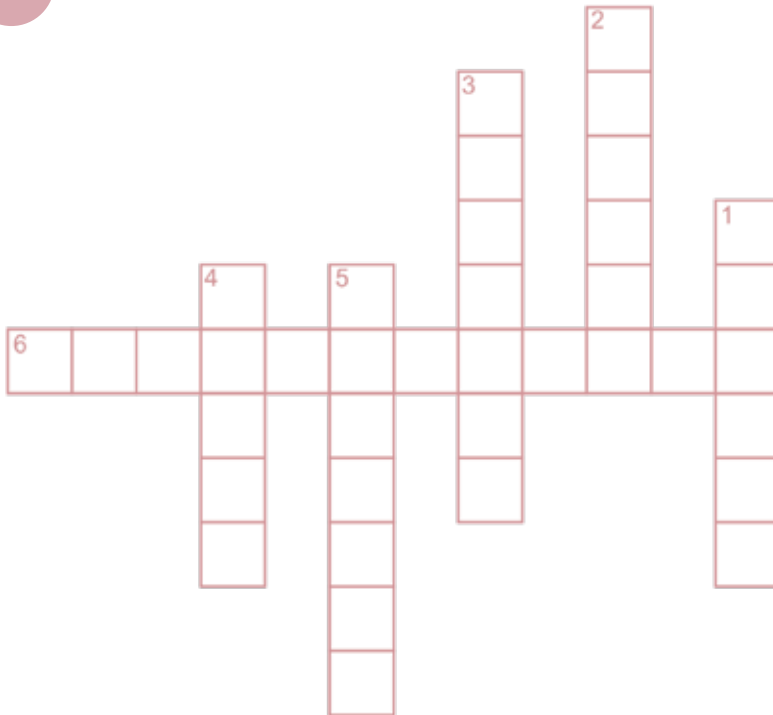
Γ. Τι πληροφορίες έχετε μέχρι τώρα συγκεντρώσει για το γεγονός; Μπορείτε να το αφηγηθείτε;

Ο/Η δάσκαλος/α σας σημειώνει στον πίνακα όλα όσα γράψατε στην τρίτη ερώτηση. Ευκαιρία για συζήτηση με όλη την τάξη και ανταλλαγή ιδεών, ώστε να λυθούν οι απορίες μας.

3 ΣΥΝΝΕΦΟΛΕΞΟ

Η λέξη «Ευαγγελισμός», όπως μάθαμε σήμερα, σημαίνει «χαρμόσυνο μήνυμα», «ευχάριστο νέο». Κατασκευάζουμε με την ομάδα μας ένα χάρτινο «λουλούδι του Ευαγγελισμού». Σημειώνουμε στα πέταλά του 5-6 λέξεις σχετικές με το σημερινό μας μάθημα, ευχάριστες, θετικές, χαρούμενες..., όπως το μήνυμα που πήρε η Μαρία!

4 ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

Οριζόντια

6. Ο ..... σημαίνει ανακοίνωση του καλού μηνύματος.

Κάθετα

1. Ο ..... θα γεννηθεί από τη Μαριάμ.
2. Η ..... δέχθηκε να γίνει η μητέρα του Θεανθρώπου.
3. Ο Θεός έστειλε τον άγγελο ..... προς τη Μαριάμ.
4. Η Γέννηση του Χριστού δείχνει την ..... του Θεού προς τον άνθρωπο.
5. Η είδηση του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου αφορά τη ..... του Χριστού.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ:
Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου.
Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε την εικόνα.

β. Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας αναζητούμε στο διαδίκτυο και ακούμε το απολυτίκιο του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.

19. Η Γέννηση του Χριστού

Πώς περιγράφεται η Γέννηση του Χριστού στα Ευαγγέλια και πώς απεικονίζεται στην τέχνη;

Ποια χριστουγεννιάτικα έθιμα υπάρχουν στις διάφορες χώρες του κόσμου;

Χριστούγεννα, Βηθλεέμ, θείο βρέφος

Ο διευθυντής του σχολείου έχει αναθέσει σε όλα τα τμήματα της Ε΄ Δημοτικού μια αποστολή: Κάθε τμήμα πρέπει να σκεφτεί πρωτότυπους τρόπους διακόσμησης του σχολείου για τα Χριστούγεννα. Άλλοι αποφάσισαν να φτιάξουν με λαμπιόνια το περίγραμμα ενός χριστουγεννιάτικου δέντρου, άλλοι να κατασκευάσουν μια φάτνη από χαρτόνι. Η τάξη του Κωστή και του Πέτρου συνεδριάζει και ο Κωστής προτείνει να ζωγραφίσουν την ιστορία των Χριστουγέννων σε ένα μεγάλο χαρτόνι σαν ιστορία κόμικ. Όλοι ενθουσιάζονται με την ιδέα.

«Όμως, χρειάζεται να θυμηθούμε καλά την ιστορία της Γέννησης του Χριστού» λέει ο Πέτρος.

«Και χρειάζεται να ετοιμάσουμε μια σύντομη ιστορία» συμπληρώνει ο Κωστής.

«Παιδιά!», αναφωνεί η Δανάη, «θα διαβάσουμε τι μας λέει η Καινή Διαθήκη* για την ιστορία της Γέννησης!»

Η δασκάλα φέρνει την **Καινή Διαθήκη** και όλοι μαζί διαβάζουν: «Τις ημέρες εκείνες, ο Καίσαρας Αύγουστος έβγαλε διάταγμα να απογραφεί* ο πληθυσμός. Όλοι θα πήγαιναν να απογραφούν στον τόπο καταγωγής τους. Ταξίδεψε, λοιπόν, κι ο Ιωσήφ από τη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας στην Ιουδαία, για να απογραφεί στην πόλη Βηθλεέμ. Είχε μαζί του και τη Μαριάμ, τη μνηστή* του, η οποία ήταν έγκυος. Φτάνοντας στη Βηθλεέμ, ήρθε η ώρα να γεννήσει η Μαριάμ. Αναζήτησαν κατάλυμα σε κάποιο πανδοχείο, αλλά δεν βρήκαν πουθενά. Έτσι, κατέληξαν σε έναν στάβλο, όπου η Μαριάμ έφερε στον κόσμο τον γιο της. **Τον τύλιξε με πανιά και τον ξάπλωσε σε μια φάτνη**, εκεί όπου έτρωγαν

τα ζώα. Στην περιοχή εκείνη βρίσκονταν **βοσκοί** που έμεναν στην ύπαιθρο και φύλαγαν βάρδιες τη νύχτα για το κοπάδι τους. Σ' αυτούς παρουσιάστηκε ένας **άγγελος Κυρίου** μέσα σε φως. Εκείνοι κατατρόμαξαν, αλλά ο άγγελος τους είπε: «Μην τρομάζετε! Σας φέρνω ένα χαρμόσυνο μήνυμα που θα γεμίσει με χαρά μεγάλη όλον τον κόσμο: **Σήμερα, στη Βηθλεέμ, γεννήθηκε για χάρη σας ο Σωτήρας –κι αυτός είναι ο Χριστός, ο Κύριος. Και τούτο είναι το σημάδι για να Τον αναγνωρίσετε: Θα βρείτε ένα βρέφος ξαπλωμένο μέσα σ' ένα παχνί**». Ξαφνικά, κοντά στον άγγελο, παρουσιάστηκε πλήθος αγγέλων, οι οποίοι υμνούσαν τον Θεό και έλεγαν: **«Δόξα στον ύψιστο Θεό και ειρήνη στη γη, αγάπη και σωτηρία για τους ανθρώπους!»**» (Λκ. 2, 1-14).

Έτσι, τα παιδιά μοιράζονται από μια σκηνή της Γέννησης του Χριστού, για να τη ζωγραφίσουν: Τον Ιωσήφ και τη Μαρία στον δρόμο, τον μικρό Χριστό στο παχνί, τους βοσκούς και τον άγγελο, τους αγγέλους που δοξολογούν. Το αποτέλεσμα είναι εντυπωσιακό και ο διευθυντής του σχολείου τους δίνει συγχαρητήρια!

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΙΣΤΟ-ΕΞΕΡΕΥΝΩ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

Παρατηρούμε την εικόνα και απαντάμε στις ερωτήσεις:

A. Τι βλέπετε;

B. Τι γνωρίζετε γι' αυτό το γεγονός;

Γ. Τι παραπάνω θα θέλατε να μάθετε γι' αυτό;

Ο/Η δάσκαλος/α σας σημειώνει στον πίνακα όλα όσα γράψατε στην τρίτη ερώτηση.

Οι απορίες μας και οι επιπλέον πληροφορίες που θέλουμε να μάθουμε υπάρχουν και στο διαδίκτυο. Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας μπαίνουμε στη μηχανή αναζήτησης ή στην ηλεκτρονική εγκυκλοπαίδεια και βρίσκουμε απαντήσεις στα ερωτήματά μας.

Η Γέννηση του Χριστού
Έργο του Παναγιώτη Κόλλια
Ι.Ν. Αγίων Αποστόλων
Μαγούλιανα Αρκαδίας

2 ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ... ΧΙΛΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Συνδεόμαστε εδώ και βλέπουμε μια σειρά εικόνων που απεικονίζουν τη Γέννηση του Χριστού.

Ποια πρόσωπα / ζώα παρουσιάζονται στις εικόνες;
Συμπληρώνουμε τον παρακάτω πίνακα:

ΠΡΟΣΩΠΑ	ΡΟΛΟΣ
άγγελος	μεταφέρει τη χαρμόσυνη είδηση στον βοσκό

3 ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΝΑ ΔΥΟ

Στις παρακάτω εικόνες βλέπουμε πώς απεικονίζεται η Γέννηση του Χριστού στην παγκόσμια τέχνη. Σε συνεργασία με τον/τη διπλανό/ή μας, βρίσκουμε τρεις ομοιότητες και τρεις διαφορές και τις καταγράφουμε.

1. Παναγιώτης Κόλλιας

2.

2. Cornelis de Vos (1615-1620) Εκκλησία του Αγίου Παύλου Βρυξέλλες, Βέλγιο (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cornelis_de_Vos_-_de_geboorte_van_Jezus.JPG

3.

3. Giotto di Bondone (1306) Παρεκκλήσι Σκροβένι, Πάδουα, Ιταλία (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giotto_di_Bondone_-_No._17_Scenes_from_the_Life_of_Christ_-_1._Nativity_-_Birth_of_Jesus_-_WGA09193.jpg

Ομοιότητες	Διαφορές

4 ΓΕΦΥΡΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Πάμε να δούμε τώρα πώς γιορτάζουν οι άνθρωποι τα Χριστούγεννα στις διάφορες χώρες του κόσμου. Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας κάνουμε αναζήτηση στο διαδίκτυο, βλέπουμε εικόνες και σχετικά βίντεο και συζητάμε όσα μας εντυπωσίασαν περισσότερο.

5 ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο/Η δάσκαλος/α σας ξεκινάει την αφήγηση της ιστορίας της Γέννησης.
Γράφει στον πίνακα την πρόταση:

«Ο Ιωσήφ πήγαινε στην πόλη Βηθλεέμ για να απογραφεί, έχοντας μαζί του τη Μαριάμ, η οποία ήταν έγκυος».

Συνεχίζουμε την ιστορία προφορικά ή γραπτά σε ένα φύλλο χαρτί. Δεν ξεχνάμε να αναφέρουμε στην αφήγησή μας τις λέξεις: πανιά, παχνί, γιος, ζώα, βοσκοί, άγγελος, Βηθλεέμ.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: Καινή Διαθήκη, παχνί, Ιωσήφ, πανδοχείο.

20. Η Βάπτιση του Χριστού

- Ένα ξεχωριστό γεγονός συνέβη στον Ιορδάνη ποταμό: Η Βάπτιση του Χριστού.
- Ένα ξεχωριστό γεγονός συμβαίνει στη ζωή των χριστιανών: Το Βάπτισμα.

Πώς συνδέονται τα δύο αυτά γεγονότα;

Πώς φανερώθηκε η Αγία Τριάδα στη Βάπτιση του Ιησού;

Θεοφάνεια, Ιωάννης Πρόδρομος, Άγιο Πνεύμα

Ο Κωστής έχει γενέθλια. Στο σπίτι, η μαμά του έχει διοργανώσει ένα όμορφο πάρτι στον κήπο. Αφού σβήνει τα κεράκια του και παίζει με τους φίλους του, το πάρτι σιγά-σιγά τελειώνει. Τα αγόρια περπατούν με τον νονό του Κωστή, τον Γιάννη, στον κήπο. Ο **νονός**, που είναι φοιτητής, βάπτισε τον Κωστή όταν ήταν έφηβος. Τα αγόρια τον αγαπούν πολύ, τον ρωτούν πολλά πράγματα και αυτός πάντα απαντάει με χαρά.

«Νονέ, πώς είναι να βαπτίζεις ένα παιδί;»

«Είναι υπέροχο συναίσθημα. Είχα μελετήσει με προσοχή τι σημαίνει **βάπτιση**, για να πάρω την απόφαση να σε βαπτίσω, Κωστή» λέει εκείνος.

Τα αγόρια ξέρουν ότι θα τους πει κάποια ιστορία. Κάθονται δίπλα του στο μικρό σιντριβάνι. Το νερό αστράφτει στις τελευταίες ακτίνες του ήλιου και ο ήχος του είναι χαλαρωτικός. Ο νονός αρχίζει να διηγείται την **ιστορία της Βάπτισης του Χριστού** και τι σημαίνει να βαπτίζεται κανείς Χριστιανός. «Ξέρετε», λέει, «δε βαπτίζονταν οι άνθρωποι πάντα ως βρέφη, αλλά και ως μεγάλοι. Όλα ξεκίνησαν, όταν ο Χριστός ήταν τριάντα χρόνων. Τότε πήγε στον ποταμό Ιορδάνη, όπου ο προφήτης Ιωάννης, ο γνωστός **Ιωάννης Πρόδρομος**, βάπτιζε ανθρώπους βυθίζοντάς τους στο νερό. Ο Χριστός τον πλησίασε και του ζήτησε να Τον βαπτίσει. Ο Ιωάννης στην αρχή αρνήθηκε και σάστισε. Πώς ήταν δυνατόν εκείνος, ένας ταπεινός ασκητής*, να αξιωθεί να βαπτίσει τον Θεάνθρωπο Ιησού; Όμως ο Χριστός επέμεινε και του είπε ότι, σύμφωνα με το σχέδιο του Θεού, έτσι έπρεπε να γίνει. Βαπτίστηκε, λοιπόν, και αμέσως ακούστηκε από τον ουρανό μια φωνή: **“Αυτός είναι ο αγαπημένος μου Υιός, αυτός είναι ο εκλεκτός μου”**, ενώ εμφανίστηκε το Άγιο Πνεύμα με μορφή περιστεριού. Αυτά μας τα λέει ο Ευαγγελιστής Ματθαίος στην Καινή Διαθήκη (3, 13-17)», είπε ο

Γιάννης, τονίζοντας ότι εκείνη την ώρα **φανερώθηκε η Αγία Τριάδα: ο Πατέρας, ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα.**

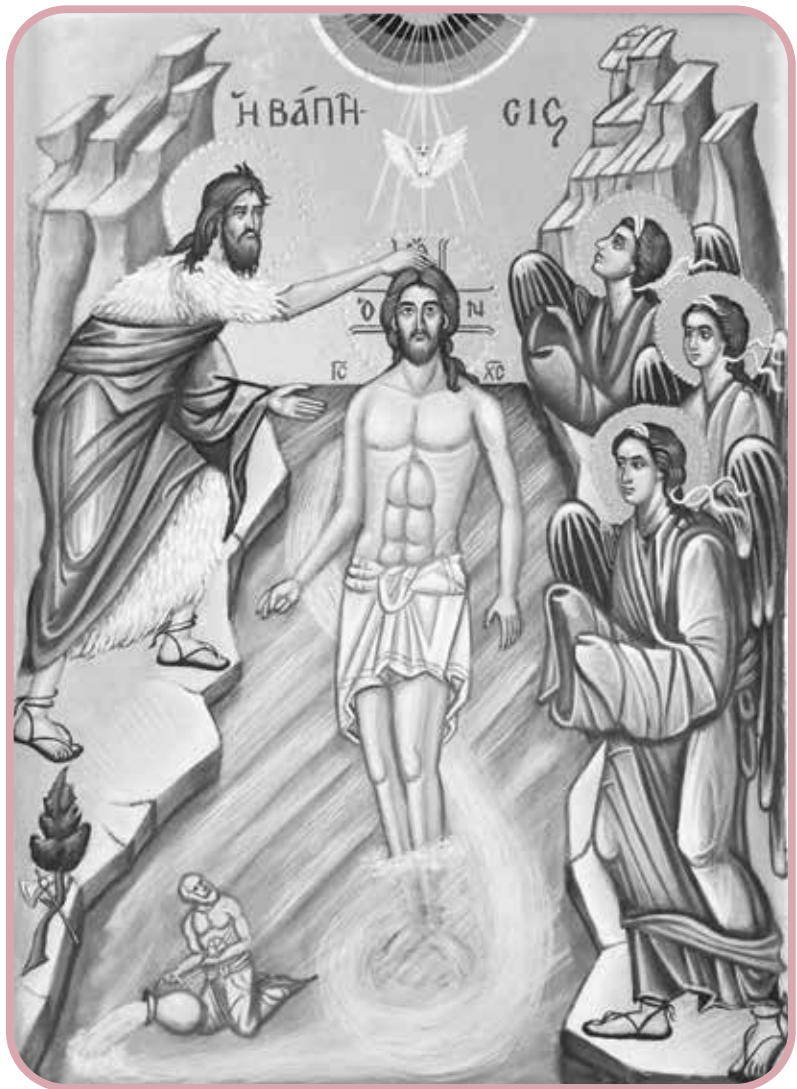
Τα δύο αγόρια μαγεύτηκαν από την όμορφη διήγηση της Βάπτισης. Ο Κωστής έβαλε τα χέρια του στο νερό και ένιωσε μια απέραντη χαρά που κι αυτός είχε βαπτιστεί.

1 ΜΙΚΡΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Στο παρακάτω έργο τέχνης προσθέτουμε χρώμα, για να γίνει η σιχμή της Βάπτισης του Χριστού ακόμα πιο ζωντανή. Έπειτα, περιγράφουμε σε λίγες γραμμές το γεγονός και αναφέρουμε τι μας εντυπωσίασε περισσότερο.

Έργο του Παναγιώτη Κόλλια

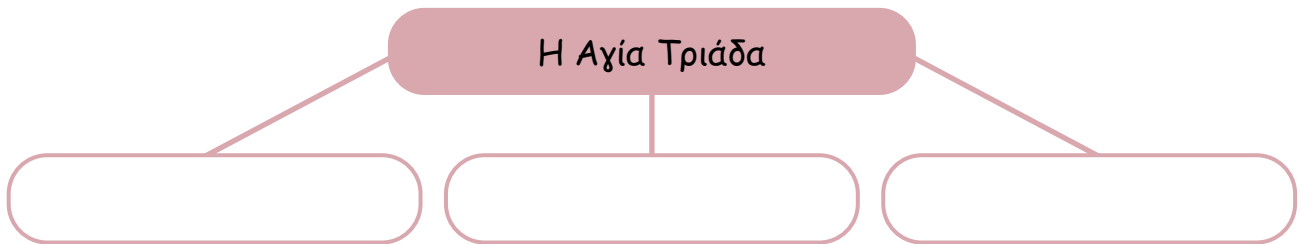

---

2 Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ

Η Αγία Τριάδα, όπως είδαμε στο κείμενο, φανερώθηκε την ώρα της Βάπτισης του Χριστού. Σημειώνουμε παρακάτω τα τρία πρόσωπα της Αγίας Τριάδας, που εμφανίστηκαν όλα μαζί.

3 ΙΣΤΟΕΞΕΡΕΥΝΩ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΝΩ

Το **Μυστήριο του Βαπτίσματος** εισάγει τους πιστούς στο σώμα της Εκκλησίας. Μας κάνει, δηλαδή, Χριστιανούς. Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας βρίσκουμε στο διαδίκτυο περισσότερες πληροφορίες για το Μυστήριο αυτό, που είναι ένα από τα σημαντικότερα της Εκκλησίας.

Βρίσκουμε τα κοινά στοιχεία μεταξύ της Βάπτισης του Ιησού και του Μυστηρίου του Βαπτίσματος και τα καταγράφουμε παρακάτω.

Κοινά στοιχεία:

Βάπτιση
Χριστού

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μυστήριο
Βαπτίσματος
στην
Εκκλησία

4 ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ;

1. Ο Χριστός βαπτίστηκε από τον Ιωάννη τον Πρόδρομο, όταν ήταν είκοσι χρονών.
2. Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος ήταν ένας προφήτης που ζούσε στην έρημο.
3. Ο Χριστός βαπτίστηκε στον ποταμό Ιορδάνη.
4. Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος, μόλις είδε τον Χριστό, δέχθηκε αμέσως να Τον βαπτίσει.
5. Όταν βαπτίστηκε ο Χριστός, εμφανίστηκε το Άγιο Πνεύμα.

Σ Λ
Σ Λ
Σ Λ
Σ Λ
Σ Λ

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις!
Συνδεόμαστε εδώ!

β. Συνδεόμαστε εδώ και βρίσκουμε μια ψηφιακή εικόνα της Βάπτισης του Χριστού.

21. «Ελάτε μαζί μου»

Ο Χριστός συναντά τους μαθητές Του και αναπτύσσει μια προσωπική σχέση μαζί τους

Ποια είναι η σχέση του δασκάλου με τους μαθητές του;

μαθητεία, διδαχή*, κατανόηση

Τα αγόρια συζητούν στο διάλειμμα για τον **καινούργιο τους δάσκαλο**. Από την αρχή της χρονιάς, τον έχουν συμπαθήσει πολύ. Είναι κοντά τους, πάντα γελαστός, και έχει πάρα πολλές γνώσεις. Μα πιο πολύ, τους κάνει να νιώθουν όμορφα. **Τον εμπιστεύονται.**

«Μίλησα χθες στον παππού μου για τον δάσκαλό μας και ξέρεις τι μου είπε;» λέει ο Πέτρος.

«Τι;» ρωτά ο Κωστής. «Μου είπε **“ο καλός δάσκαλος σου μένει στη μνήμη για πάντα. Ακόμη θυμάμαι τον δικό μου δάσκαλο. Ο καλός δάσκαλος δε διδάσκει με βιβλία. Είναι τα βιβλία”**».

«Και τι πάει να πει αυτό;»

«Να, μου το εξήγησε με ένα παράδειγμα. Με τον πιο γνωστό **Δάσκαλο**, όπως είπε για τον Χριστό. Δεν ήταν μόνο ο Θεάνθρωπος, αλλά και ένας σπουδαίος δάσκαλος. Κάλεσε δώδεκα άνδρες να γίνουν μαθητές Του. Τους δίδαξε με παραδείγματα. **Δίδαξε με τον εαυτό Του και με τις πράξεις Του.** Αν και οι περισσότεροι ήταν αμόρφωτοι και φτωχοί, αυτό δεν τους εμπόδισε **“να μορφωθούν με την καρδιά και με το πνεύμα”**, όπως μου είπε ο παππούς. Και πάντα τους μιλούσε με **υπομονή, με κατανόηση και με αγάπη**».

«Πιστεύεις πως θα θυμόμαστε κι εμείς τον δάσκαλό μας μετά από χρόνια, όπως θυμάται ο παππούς σου τον δικό του;»

«Είμαι σίγουρος! Α, και ξέρεις τι άλλο μου είπε ο παππούς;» λέει ο Πέτρος. «Ένας από τους αγαπημένους μαθητές του Χριστού ήταν ο συνονόματός μου, ο Πέτρος!».

Πιο συγκεκριμένα, ο παππούς μίλησε για όλα τα γεγονότα της πρόσκλησης των μαθητών από τον Χριστό:

Ο Χριστός, πριν αρχίσει να διδάσκει, διάλεξε **δώδεκα μαθητές, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν ψαράδες**. Μια μέρα, περπατούσε στην **όχθη της λίμνης της Γαλιλαίας**. Εκεί είδε δύο αδέρφια ψαράδες να ρίχνουν τα δίχτυα τους στη λίμνη: τον **Σίμωνα** (που τον έλεγαν και **Πέτρο**) και τον αδερφό του, τον **Ανδρέα**. **«Ακολουθήστε με»**, τους είπε, **«και θα σας κάνω ψαράδες ανθρώπων»**. Κι αυτοί, αμέσως, άφησαν τα δίχτυα και Τον ακολούθησαν. Προχωρώντας πιο πέρα, είδε δύο άλλα αδέρφια, τον **Ιάκωβο** και τον **Ιωάννη**. Τους κάλεσε να Τον ακολουθήσουν κι αυτοί άφησαν το καΐκι και τον πατέρα τους και ακολούθησαν τον Χριστό (παράφρ. Μτ. 4, 18-22).

Έπειτα από λίγες μέρες, ο Ιησούς συνάντησε τον **Φίλιππο** και του είπε: **«Έλα μαζί μου»**. Ο Φίλιππος, όμως, έτρεξε να βρει τον καλό φίλο και συμπατριώτη του, τον **Ναθαναήλ**, και του είπε: **«Βρήκαμε τον Χριστό, αυτόν για τον οποίο μιλούν οι προφήτες και ο Μωυσής. Είναι ο Ιησούς από τη Ναζαρέτ. Έλα να τον γνωρίσεις»**. Ο Ναθαναήλ ακολούθησε τον φίλο του με επιφύλαξη. Όμως, όταν γνώρισε τον Ιησού, Του είπε: **«Διδάσκαλε, εσύ είσαι ο Υιός του Θεού»** (παράφρ. Ιω. 1, 44-51). Με παρόμοιο τρόπο, ο Χριστός διάλεξε και τους υπόλοιπους μαθητές Του που ήταν δώδεκα συνολικά. **Υπήρχαν, όμως, και γυναίκες μαθήτριες στον ευρύτερο κύκλο του Ιησού.**

Τα ονόματα των δώδεκα μαθητών του Χριστού ήταν τα εξής:

- Σίμων - Πέτρος
  - Ανδρέας
  - Ιάκωβος
  - Ιωάννης
  - Φίλιππος
- Ναθαναήλ
  - Θωμάς
  - Ματθαίος
- Ιάκωβος του Αλφαίου
  - Θαδδαίος
- Σίμων Κανανίτης
- Ιούδας Ισκαριώτης

Τμήμα από τη Μαστά του Καθεδρικού Ναού της Σιένας (1308-1311)

Η Μαστά είναι εικόνα της Παναγίας με το Θείο Βρέφος. Ο όρος προέρχεται από την ιταλική λέξη *maesta*, που σημαίνει μεγαλοπρέπεια, και αναφέρεται στην υψηλή θέση της Παναγίας στον Ουρανό.

(CC0 1.0 / Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Duccio_di_Buoninsegna,_The_Calling_of_the_Apostles_Peter_and_Andrew,_1308-1311,_NGA_282.jpg

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ:

Συνδεόμαστε εδώ και κάνουμε τη δραστηριότητα.

2 ΜΙΑ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ένας/μία μαθητής/τρια κάθεται στο κέντρο της αίθουσας, προκειμένου να υποδυθεί τον μαθητή του Χριστού που θα επιλέξει ο ίδιος/η ίδια. Κάθε ομάδα ετοιμάζει ερωτήσεις για να κάνει στον μαθητή του Χριστού. Η συνέντευξη ξεκινά! Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σας βοηθήσουν:

«Για ποιους λόγους ακολούθησες τον Χριστό;»

«Πώς πείστηκες να Τον ακολουθήσεις;»

3 ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΣΕ ΡΟΛΟ

Ο/Η δάσκαλος/α σας υποδύεται έναν από τους 12 μαθητές του Χριστού. Δε λέει το όνομά του, αλλά προσπαθεί να τον παρουσιάσει με βάση τις πληροφορίες του σημερινού μας μαθήματος.

Θα καταφέρετε να μαντέψετε ποιον από τους μαθητές του Χριστού παρουσιάζει;

Στη συνέχεια, επιλέγει έναν άλλο μαθητή του Χριστού και το παιχνίδι συνεχίζεται!

4 ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ ΚΟΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Απαντάμε με συντομία στις παρακάτω ερωτήσεις:

Ποια πιστεύετε ότι ήταν η σχέση του Χριστού με τους μαθητές Του;

.....
Τι δίδασκε στους μαθητές Του ο Χριστός;
.....

5 ΑΦΗΓΟΥΜΑΙ

Κάθε ομάδα επιλέγει έναν/ μια μαθητή/τρια που θα αναλάβει να περιγράψει στα υπόλοιπα παιδιά την πρόσκληση των δώδεκα μαθητών από τον Χριστό.

Η αφήγηση ξεκινά με την πρόταση:

«Μια μέρα, ο Ιησούς περπατούσε στην όχθη της λίμνης της Γαλιλαίας».

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις!
Συνδεόμαστε εδώ.

22. «Αφήστε τα παιδιά να έρθουν κοντά μου»

Ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών και γιατί ο Χριστός τα θεωρεί πρότυπα για τους ενήλικες;

εμπιστοσύνη, αγνότητα, Βασιλεία Θεού

Σήμερα, τα παιδιά θα επισκεφθούν έναν «Ξενώνα φιλοξενίας παιδιών», για να παραδώσουν τα είδη πρώτης ανάγκης που έχουν συγκεντρώσει ως προσφορά. Στην αυλή, η δασκάλα δίνει τις τελευταίες οδηγίες και τους εξηγεί τι σημαίνει ο χώρος αυτός. «Όχι, δεν είναι ορφανοτροφείο» απαντά στις ερωτήσεις των παιδιών. «Είναι ένα σπίτι, το οποίο φιλοξενεί παιδιά που ήταν άτυχα. Για παράδειγμα, κάποια παιδιά τα έβαζαν να δουλεύουν και τους έπαιρναν τα χρήματα, ενώ άλλα δούλευαν από πολύ μικρά, γιατί οι οικογένειές τους δεν είχαν χρήματα να τα αναθρέψουν».

«Σαν εκείνο το αγοράκι στα φανάρια» λέει ο Κωστής στον Πέτρο.

«Μα, κυρία, πώς γίνεται αυτό; Δεν πήγαιναν σχολείο;»

«Όχι, δυστυχώς δεν πήγαιναν. Γι' αυτό κάποιοι ειδικευμένοι άνθρωποι αναλαμβάνουν να τα μεταφέρουν σε αυτό το σπίτι φιλοξενίας, ώστε να λάβουν μόρφωση και να έχουν φαγητό και στέγη, δηλαδή ό,τι δεν μπορούν να τους προσφέρουν οι γονείς τους».

Γεμάτοι θαλπωρή* ήταν οι χώροι του Ξενώνα! Στην τραπεζαρία, ο Κωστής κι ο Πέτρος πρόσεξαν μια εικόνα του Χριστού με παιδιά γύρω Του που έγραφε: **«Αφήστε τα παιδιά να έρχονται σ' εμένα. Μην τα εμποδίζετε. Γιατί η βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν κι αυτά».**

Η δασκάλα τούς πλησιάζει. «Ένα από τα πιο

όμορφα περιστατικά στη ζωή του Χριστού είναι αυτό, παιδιά. Μια μέρα, είχαν φέρει στον Ιησού παιδιά για να τα ευλογήσει. Οι μαθητές, όμως, μάλωσαν αυτούς που τα έφεραν, επειδή θεώρησαν πως ο Χριστός ήταν κουρασμένος. Όταν το πήρε είδηση ο Ιησούς, τους είπε: «Αφήστε τα παιδιά να έρχονται σ' εμένα. Μην τα εμποδίζετε. Γιατί η βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν κι αυτά. Σας διαβεβαιώνω πως όποιος δε δεχτεί τη βασιλεία του Θεού σαν παιδί, δε θα μπει σ' αυτήν». Κι έπειτα, πήρε τα παιδιά στην αγκαλιά Του και τα ευλόγησε. Γιατί **τα μικρά παιδιά ξέρουν με την καθαρή τους καρδιά να δέχονται μέσα τους τον Χριστό με απόλυτη εμπιστοσύνη, χωρίς να ζητούν τίποτα.** Και αυτό είναι σπουδαίο παράδειγμα για όλους» (παράφρ. Μκ. 10, 13-14).

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΜΙΚΡΟΙ... ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΟΙ

Τρία από τα χαρακτηριστικά της παιδικής ηλικίας είναι η αγνότητα, η εμπιστοσύνη, η αθωότητα. Κάνουμε προτάσεις με τις παρακάτω λέξεις, ώστε να καταλάβουμε καλύτερα το περιεχόμενό τους.

αγνότητα:.....

.....

εμπιστοσύνη:.....

.....

αθωότητα:.....

.....

Γιατί πιστεύετε ότι αυτά τα τρία χαρακτηριστικά είναι τόσο σημαντικά για όλους τους ανθρώπους και χρειάζεται να τα καλλιεργούμε σε όλη τη ζωή μας;

.....

.....

.....

2 ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ... ΧΙΛΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Απαντάμε στις ερωτήσεις, για να γνωρίσουμε τα συναισθήματα των προσώπων της εικόνας.

Έργο της Νότας Κόλλια

α. Πού βρίσκονται τα πρόσωπα της εικόνας;

β. Τι δείχνει η κίνηση των χεριών του Χριστού;

γ. Τι προσπαθούν να κάνουν τα παιδιά;

δ. Πώς πιστεύετε ότι νιώθει ο Χριστός δίπλα στα παιδιά;

ε. Πώς νιώθουν τα παιδιά;

Αφού απαντήσουμε στις ερωτήσεις, χρωματίζουμε την εικόνα.

3 ΑΦΙΣΑ

Ποια είναι τα δικαιώματα των παιδιών, τα οποία πρέπει όλοι να σεβόμαστε και να υπερασπιζόμαστε; Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας αναζητούμε πληροφορίες. Έπειτα, γράφουμε σε ένα χρωματιστό χαρτόνι από ένα δικαίωμα με μια σχετική ζωγραφιά και δημιουργούμε έτσι την αφίσα της τάξης μας με τίτλο: «Όλοι μαζί, χέρι χέρι, για ίσα δικαιώματα».

4 ΣΙΩΠΗΡΟ ΕΡΕΘΙΣΜΑ

Ο/Η δάσκαλος/α σας γράφει στον πίνακα τα παρακάτω λόγια του Χριστού:

«Σε όσους μοιάζουν με τα παιδιά, ανήκει η βασιλεία των ουρανών». Για λίγα λεπτά, διαβάζουμε την πρόταση αυτή σιωπηλοί.

Τι θέλει να μας διδάξει ο Χριστός μέσα από αυτά τα λόγια Του;

.....
.....

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά εκείνα των παιδιών που κάνουν τον Χριστό να τα βλέπει ως πρότυπα για τους μεγαλύτερους ανθρώπους;

.....
.....

Συζητάμε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές μας και σημειώνουμε με συντομία το νόημα της πρότασης αυτής.

.....
.....

23. Ο Χριστός διδάσκει με παραβολές

Πώς δίδασκε ο Χριστός τις αλήθειες της ζωής;

Δίδασκε ότι τα χαρίσματα είναι δώρα του Θεού και επεσήμανε τα ανθρώπινα ελαττώματα, όπως την πλεονεξία*.

χαρίσματα, διαχείριση, αχαριστία

α) Η παραβολή των ταλάντων

Σήμερα τα παιδιά επισκέπτονται έναν οίκο ευημερίας, ένα γηροκομείο δηλαδή, προκειμένου να δώσουν χαρά στους ηλικιωμένους που ζουν εκεί. Στο σχολείο έκαναν πρόβες για το τι θα παρουσιάσουν: Μουσική, θέατρο, ζωγραφική. Οι παππούδες και οι γιαγιάδες είναι πανευτυχείς. Χειροκροτούν και χαμογελούν. «Μα είστε όλοι **χαρισματικοί!**» λέει ο κύριος Αντώνης. «Πόσα ταλέντα!» λέει η κυρία Ερμιόνη. «Δε θυμάμαι εμείς μικροί να είχαμε τέτοια **ταλέντα**» λέει ο κύριος Δημήτρης. «Εγώ νομίζω πως σε όλους τους ανθρώπους ο Θεός δίνει **χαρίσματα**. Το θέμα είναι πώς θα το καλλιεργήσεις κι έπειτα, **πώς θα το χρησιμοποιήσεις**» λέει ο κύριος Αλέξανδρος. «Δε θα ξεχάσω την **παραβολή*** που μας έλεγε πάντα ο δάσκαλος της χορωδίας μας, όταν ήμασταν μικροί:

»Τα πολύ παλιά χρόνια ήταν ένας πλούσιος άνθρωπος. Προτού φύγει για ένα μακρινό ταξίδι,

κάλεσε τους δούλους του και τους εμπιστεύτηκε τα πλούτη του. Στον πρώτο δούλο έδωσε πέντε τάλαντα, στον δεύτερο δούλο έδωσε δύο τάλαντα και στον τρίτο δούλο ένα τάλαντο*. Τους τα έδωσε ανάλογα με την ικανότητά τους να τα διαχειριστούν. Ο κύριος επέστρεψε από το ταξίδι και φώναξε τους δούλους, για να δει τι έκαναν με την περιουσία του. Ο πρώτος δούλος του είπε: «Κύριε, μου εμπιστεύτηκες πέντε τάλαντα· κοίτα, κέρδισα μ' αυτά άλλα πέντε». Ο κύριός του τού είπε: «Μπράβο, καλέ και έμπιστε δούλε! Αποδείχτηκες αξιόπιστος στα λίγα, γι' αυτό θα σου εμπιστευτώ πολλά. Έλα να γιορτάσεις μαζί μου». Ο δεύτερος δούλος του είπε: «Κύριε, μου εμπιστεύτηκες δύο τάλαντα· κοίτα, κέρδισα άλλα δύο» και ο κύριός του είπε: «Μπράβο, καλέ και έμπιστε δούλε! Αποδείχτηκες αξιόπιστος στα λίγα, γι' αυτό θα σου εμπιστευτώ πολλά. Έλα να γιορτάσεις μαζί μου». Ο τρίτος δούλος τού είπε: «Κύριε, εγώ φοβήθηκα και έκρυψα το τάλαντό σου στη γη. Ορίστε, σου επιστρέφω το ένα τάλαντο». Ο κύριός του τού αποκρίθηκε: «Δούλε, κακέ και τεμπέλη, δεν έκανες αυτό που έπρεπε. Δώσε το τάλαντο σε αυτόν που αύξησε τα τάλαντα περισσότερο. Γιατί, **σε καθέναν που έχει, θα του δοθούν με το παραπάνω και θα 'χει περίσσειμα· ενώ απ' όποιον δεν έχει, θα του πάρουν και τα λίγα που έχει**» (παραφραση από Mt. 25, 14-29).

»Σήμερα, πολλοί εργάζονται σε υπερβολικό βαθμό, πολλαπλασιάζοντας τα τάλαντά τους. Τα θεωρούν, όμως, μόνο δικά τους» εξήγησε ο κύριος Αλέξανδρος. «Ό,τι κάνουν, το κάνουν μόνο για τον εαυτό τους, εγωιστικά. Ενώ **ό,τι έχουμε είναι δοσμένο από τον Θεό**. Παίρνει μάλιστα περισσότερη αξία, όταν προσφέρουμε στους άλλους, όταν **μοιραζόμαστε**. Όλα τα **χαρίσματα και τις ευλογίες του Θεού που μας δίνονται, πρέπει να τα χρησιμοποιούμε προς όφελος της κοινωνίας, για το κοινό καλό**».

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΝΑ ΔΥΟ

Συζητάμε με τον/τη διπλανό/ή μας και συμπληρώνουμε μαζί τις απαντήσεις των ερωτήσεων:

Τι είναι οι παραβολές;

.....

Γιατί μιλούσε ο Χριστός με παραβολές;

.....

Γιατί επέλεγε να χρησιμοποιεί στιχμές της καθημερινότητας στις παραβολές Του;

.....

2 ΠΕΝΤΕ 5 ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

Αφού διαβάσουμε την παραβολή των ταλάντων, συζητάμε με τις ομάδες μας και γράφουμε ένα μικρό κείμενο σχετικά την παραβολή αυτή. Οι ερωτήσεις θα μας βοηθήσουν.

-Ποια είναι τα πρόσωπα;

.....

-Πού βρίσκονταν;

.....

-Γιατί πήραν διπλάσια τάλαντα οι δύο πρώτοι δούλοι;

.....

-Ποιος δούλος δεν κατάφερε να αυξήσει τα τάλαντα;

.....

-Πώς αντέδρασε ο πλούσιος απέναντι στον τρίτο δούλο;

.....

-Πώς τελειώνει η παραβολή;

.....

3 ΛΕΞΕΙΣ - ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Όλοι μας έχουμε ταλέντα και χαρίσματα!
Ο/Η κάθε μαθητής/μαθήτρια παίρνει από ένα μικρό χαρτάκι (post-it). Εκεί γράφει τα ταλέντα του/της.
Στη συνέχεια, κολλάμε όλα μαζί τα χαρτάκια στον πίνακα.

Ο πίνακας γεμίζει με τα ταλέντα μας!

4

ΔΙΑΔΡΟΜΟΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Ένας μαθητής ή μια μαθήτρια αναλαμβάνει τον ρόλο του δούλου με το ένα τάλαντο, ο οποίος βρίσκεται σε δίλημμα για το τι να κάνει με αυτό. Οι υπόλοιποι μαθητές και μαθήτριες μπαίνουν, επίσης, σε ρόλο και σχηματίζουν δύο σειρές, αντικριστά ή μία στην άλλη.

Καθώς ο «δούλος» περπατάει αργά στον διάδρομο ανάμεσα στις δύο σειρές, οι άλλοι/ες του λένε:

- α) το θετικό, δηλαδή να επενδύσει το τάλαντο για να βγάλει τα διπλάσια
- β) το αρνητικό, δηλαδή να το κρύψει για να μην το χάσει.

Στο τέλος, ο «δούλος» καλείται να ανακοινώσει την απόφαση που έλαβε.

5

ΒΡΙΣΚΩ ΤΟ ΣΩΣΤΟ

Ο πλούσιος άνθρωπος πριν αναχωρήσει για το ταξίδι του, τι έκανε;

- α) Έδωσε χρήματα στους φίλους του.
- β) Εμπιστεύτηκε τα πλούτη του σε τρεις δούλους.
- γ) Πούλησε την περιουσία του.

Πόσα τάλαντα έλαβε ο πρώτος δούλος από τον κύριό του;

- α) Ένα τάλαντο
- β) Δύο τάλαντα
- γ) Πέντε τάλαντα

Τι έκανε ο πρώτος δούλος με τα τάλαντα που έλαβε;

- α) Τα έκρυψε στη γη.
- β) Τα επένδυσε και κέρδισε ακόμα περισσότερα.
- γ) Τα χάρισε σε φίλους του.

Ο τρίτος δούλος τι έκανε με το τάλαντο που του εμπιστεύτηκε ο κύριός του;

- α) Το έκρυψε στη γη.
- β) Το χρησιμοποίησε για να κερδίσει περισσότερα.
- γ) Το χάρισε σε έναν φτωχό.

Τι ανταμοιβή έλαβαν οι δύο πρώτοι δούλοι από τον κύριό τους;

- α) Τους ευχαρίστησε, αλλά δεν τους έδωσε τάλαντα.
- β) Τους έδωσε ακόμα περισσότερα τάλαντα και τους κάλεσε να γιορτάσουν.
- γ) Τους έδωσε μόνο τα τάλαντα που κέρδισαν.

Ο δούλος, καθώς κρύβει το τάλαντο στη γη
Ζωγραφικό αντίγραφο
Τριανταφυλλιάς Βάσσου

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος:
τάλαντο, χαρίσματα, αξιόπιστος, πλεονεξία.

β) Η παραβολή του άφρονα πλουσίου

Είναι μέρα γενικής καθαριότητας. Η μητέρα του Πέτρου αδειάζει την αποθήκη και ξεχωρίζει πράγματα που θα πετάξει ή θα δώσει σε όποιον τα έχει **ανάγκη**.

«Μαμά, γιατί να δώσουμε αυτό; Είναι το αγαπημένο μου πουλόβερ! Μαμά, γιατί να πετάξουμε εκείνο, ήταν το αγαπημένο μου αυτοκινητάκι κι ας είναι σπασμένο!» γκριιάζει ο Πέτρος.

«Πέτρο, έλα τώρα, δεν είναι καλό να **συσσωρεύουμε** τόσα αντικείμενα **χωρίς λόγο**. Δεν τα χρειάζεσαι».

«Τα χρειάζομαι, θέλω να τα βλέπω για να θυμάμαι» λέει ο Πέτρος.

«**Δε χρειαζόμαστε τα αντικείμενα για να θυμόμαστε**. Όσα χρειάζεται να θυμάσαι -από τις οικογενειακές μας στιγμές, τις διακοπές, τους φίλους...- γίνονται συναισθήματα και μένουν εδώ» λέει η μαμά του, αγγίζοντας το στήθος του Πέτρου στο μέρος της καρδιάς. «Αυτά είναι τα πιο ακριβά αγαθά στη ζωή μας. **Η αποθήκη της καρδιάς μας είναι πάντοτε γεμάτη!**». Και συνέχισε, λέγοντάς του την **παραβολή του «άφρονα* πλουσίου**»:

«Κάποιου πλούσιου ανθρώπου τα χωράφια έδωσαν άφθονη σοδειά. Εκείνος σκέφτηκε και αποφάσισε: “Δεν έχω πού να φυλάξω τα πλούτη μου! Αλλά να τι θα κάνω. Θα γκρεμίσω τις αποθήκες μου και θα χτίσω μεγαλύτερες, για να βάλω

εκεί όλη τη σοδειά μου και τα αγαθά μου. Μετά, θα πω στον εαυτό μου: Τώρα έχεις πολλά αγαθά, που αρκούν για χρόνια πολλά: ξεκουράσου, τρώγε, πίνε, διασκέδασε”. Τότε, του είπε ο Θεός: “Ανόητε. Σήμερα που θα φύγεις από αυτήν τη ζωή, όλα αυτά που ετοίμασες σε ποιον θα ανήκουν;” Αυτά, λοιπόν, παθαίνει **όποιος μαζεύει πρόσκαιρους θησαυρούς και δε φροντίζει την ψυχή του**» (παράφρ. από Λκ. 12, 13-21).

Ο άφρων πλούσιος, Rembrandt (1627) Κρατικά μουσεία Βερολίνου, Γερμανία (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rembrandt_-_The_Parable_of_the_Rich_Fool.jpg

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΥΛΛΟΓΙΖΟΜΑΙ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Παρατηρούμε προσεκτικά την εικόνα.
Στη συνέχεια, απαντάμε στις ερωτήσεις:

Τι βλέπετε;

Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;

Πώς νιώθει ο άνδρας της εικόνας;

Τι πιστεύετε ότι σκέφτεται;

Τι σας προκαλεί το ενδιαφέρον;

Κάνουμε όλοι μαζί μια συζήτηση, δίνοντας απαντήσεις στις απορίες που εκφράσαμε στην τελευταία ερώτηση.

Jan Luyken (τέλη 17ου - αρχές 18ου αιώνα)
Χαρακτικό με την παραβολή του άφρονα πλούσιου Rijksmuseum, Άμστερνταμ (Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_parable_of_the_rich_fool_1585_print_by_Ambrosius_Francken_I,_S.I._1063,_Prints_Department,_Royal_Library_of_Belgium.jpg

2 ΑΝΑΛΥΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΛΕΞΗ

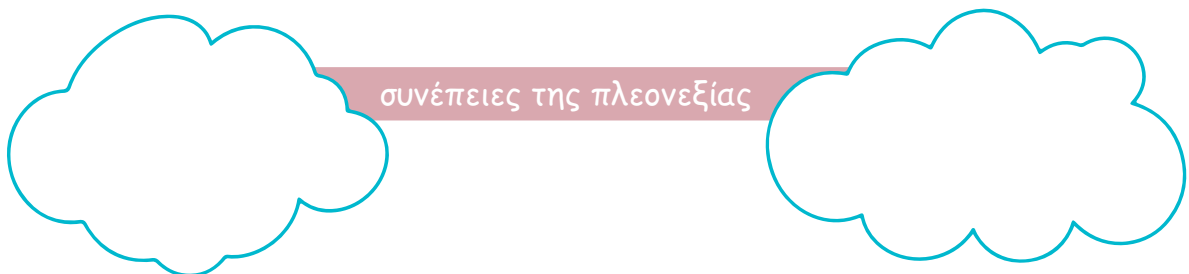
Τι σημαίνει η λέξη «πλεονεξία»;

Αφού συζητήσουμε με την ομάδα μας, γράφουμε στα συννεφάκια δύο πράξεις του σημερινού ανθρώπου που δείχνουν πλεονεξία.

Ποιες συνέπειες έχει η πλεονεξία του ανθρώπου;

Σε ποια προβλήματα οδηγεί; Συζητάμε με την ομάδα μας και συμπληρώνουμε τα συννεφάκια.

Συνδέουμε τις ιδέες μας με την παραβολή του άφρονα πλούσιου.

- Ποια ήταν η συνέπεια της πλεονεξίας του; Χάρηκε και ευχαριστήθηκε τα πλούτη του;

Διαβάζουμε την απάντησή μας στην τάξη.

3 ΚΑΘΕ ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΝΑ ΜΗΝΥΜΑ

Στα τελευταία μαθήματα μιλήσαμε για τις παραβολές των ταλάντων και του άφρονα πλούσιου. Ποιον νέο τρόπο ζωής μάς προτείνει ο Ιησούς μέσα από τις παραβολές αυτές; Ποια αλλαγή μάς ζητά να κάνουμε στις ζωές μας, ώστε να ωφεληθούμε αλλά και να γίνουμε πλούσιοι στην ψυχή;

Μέσα από την παραβολή των ταλάντων...

Μέσα από την παραβολή του άφρονα πλούσιου...

Μας προτείνει να.....

Μας προτείνει να.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 Η ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΤΗΣ «ΠΑΡΑΒΟΛΗΣ»

Π _ _ _ _ _

Ήταν ο άνθρωπος της παραβολής που είχε πολλά χωράφια.

Α _ _ _ _ _

Ο άνθρωπος που είναι συγκεντρωμένος μόνο στα υλικά αγαθά και ξεχνάει τα πιο σημαντικά πράγματα στη ζωή.

_ _ _ _ _ Ρ _ _

Είναι υλικοί, προσωρινοί και δε φροντίζουν την ψυχή μας.

Α _ _ _ _ _

Έφτιαξε πολλές τέτοιες ο άνθρωπος της παραβολής, για να φυλάξει τη μεγάλη σοδειά του.

Β _ _ _ _ _

Την προσφέρω, όταν δίνω κάτι στον συνάνθρωπό μου που έχει ανάγκη.

_ _ _ _ Ο _ _

Τέτοια σοδειά έδωσαν τα χωράφια του πλούσιου.

Λ _ _ _ _ _

Δεν υπάρχει κανένας για να μαζεύουμε πράγματα που δε χρειαζόμαστε.

_ _ _ _ _ Η

Με αγάπη πρέπει να είναι πάντοτε η αποθήκη της καρδιάς μας.

24. Τα θαύματα του Χριστού: Σημάδια ενός καλύτερου κόσμου

Γιατί ο Χριστός έκανε θαύματα*;

Πώς με τα θαύματά Του προσφέρει χαρά και θεραπεία στις σωματικές παθήσεις των ανθρώπων, χαρίζοντάς τους μια νέα ζωή;

υπομονή, γάμος, Ανάσταση

α) Ο Χριστός συμμετέχει στη χαρά και θεραπεύει τον πόνο των ανθρώπων

Ο Πάννης, ο νονός του Κωστή, γίνεται κουμπάρος σε έναν γάμο και όλοι είναι καλεσμένοι. Στη δεξίωση, οι μεγάλοι πίνουν κρασί. Ο γαμπρός, και κουμπάρος του Πάννη, ανησυχεί για το αν θα φτάσει το κρασί για όλον τον κόσμο. «Φίλε μου, μην ανησυχείς, θα φτάσει το κρασί. Ο γάμος ευλογήθηκε από τον Χριστό στον γάμο της Κανά», του λέει ο Πάννης, και χαμογελάνε χαρούμενοι.

Τα παιδιά ακούν τη λέξη **Κανά** και αναρωτιούνται τι σημαίνει. «Κύριε Πάννη, έχουμε μια απορία» λέει ο Πέτρος. «Ακούσαμε τη φράση **γάμος της Κανά** και δεν την έχουμε ξανακούσει. Τι σημαίνει;»

Ο Πάννης γελάει με την παρατηρητικότητα

των παιδιών. «Λοιπόν, θα σας πω τι ήταν ο γάμος στην Κανά και τι συνέβη εκεί. Αυτό ήταν το πρώτο θαύμα που έκανε ο Χριστός. Κάποτε, ο Χριστός ήταν καλεσμένος σε έναν γάμο στην πόλη Κανά της Γαλιλαίας, μαζί με τους μαθητές Του και τη μητέρα Του. Κάποια στιγμή τελείωσε το κρασί. Ο Ιησούς τότε είπε στους υπηρέτες: “Γεμίστε τις στάμνες με νερό”. Τις ευλόγησε και ζήτησε να δώσουν λίγο στον υπεύθυνο για το τραπέζι του γάμου, ώστε να δοκιμάσει. Αυτός δοκίμασε και κατάλαβε ότι ήταν ένα εξαιρετικό κρασί και όχι νερό. Φώναξε τον γαμπρό αμέσως και του είπε: “Όλος ο κόσμος που κάνει τραπέζι, προσφέρει πρώτα το καλό κρασί και, όταν οι καλεσμένοι μεθύσουν, τότε προσφέρει κατώτερης ποιότητας κρασί. Εσύ, όμως, έκανες το αντίθετο. Κράτησες το καλό κρασί για το τέλος” (παράφρ. Ιω. 2, 1-10).

»Με τον γάμο της Κανά», συνεχίζει ο νονός Πάννης, «ο Χριστός μάς λέει πως **ο γάμος είναι ευλογία**. Και δείχνει την παντοδυναμία Του με ένα **θαύμα**. Όχι, όμως, για να εντυπωσιάσει αυτούς που Τον έβλεπαν, αλλά για να δώσει στους ανθρώπους **μια γεύση της Βασιλείας του Θεού**. Το κρασί συμβολίζει και το **αίμα Του** που αργότερα θα έδινε για όλη την ανθρωπότητα επάνω στον Σταυρό. Για να μας σώσει από τον θάνατο και την αμαρτία. Αυτά, όμως, θα τα μάθετε, όταν θα έρθει η ώρα».

Ο γάμος στην Κανά, έργο της Νότας Κόλλια I.N. Αγ. Γεωργίου Βέλου Κορινθίας

1 ΙΔΕΟΘΥΕΛΛΑ

Σημειώνουμε τρία συναισθήματα που ένιωθαν όσοι βρίσκονταν στον γάμο της Κανά, και τρία συναισθήματα που ένιωσαν, όταν είδαν το θαύμα του Ιησού.

	Γάμος	Θαύμα

Υπάρχει κάποιο συναίσθημα κοινό στον γάμο και στο θαύμα; Αν ναι, ποιο;

.....

Ο Χριστός με το θαύμα Του ήθελε να δείξει πόσο σημαντική είναι η χαρά στη ζωή μας και πως τίποτα δεν πρέπει να μας εμποδίζει από το να χαιρόμαστε. Η έλλειψη κρασιού θα εμποδίζει τη χαρά των καλεσμένων. Ωστόσο, με το θαύμα αυτό, η χαρά και το γλέντι συνεχίστηκαν.

Πόσο σημαντικό είναι το αίσθημα της χαράς στη ζωή σας; Γιατί;

.....

Σκεφτόμαστε με την ομάδα μας και γράφουμε μέσα στην εικόνα ποιες δραστηριότητες, ποιες πράξεις, ποιες συμπεριφορές μας δίνουν χαρά. Τις διαβάζουμε στην τάξη, ώστε να συνειδητοποιήσουμε όλοι τι είναι αυτό που μας κάνει χαρούμενους.

2 ΚΑΡΕΚΛΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ

Φανταζόμαστε ότι ένας/μία μαθητής/τρια ήταν καλεσμένος/η στον γάμο της Κανά και είδε το θαύμα του Ιησού. Κάθε ομάδα μαθητών και μαθητριών προετοιμάζει ερωτήσεις για τον/την «καλεσμένο/η». Ο/Η «καλεσμένος/η» απαντάει στις ερωτήσεις και περιγράφει όλα όσα έγιναν στον γάμο.

Δίνουμε μερικές ιδέες:

- Πώς ένιωσες, όταν το κρασί τελείωσε;

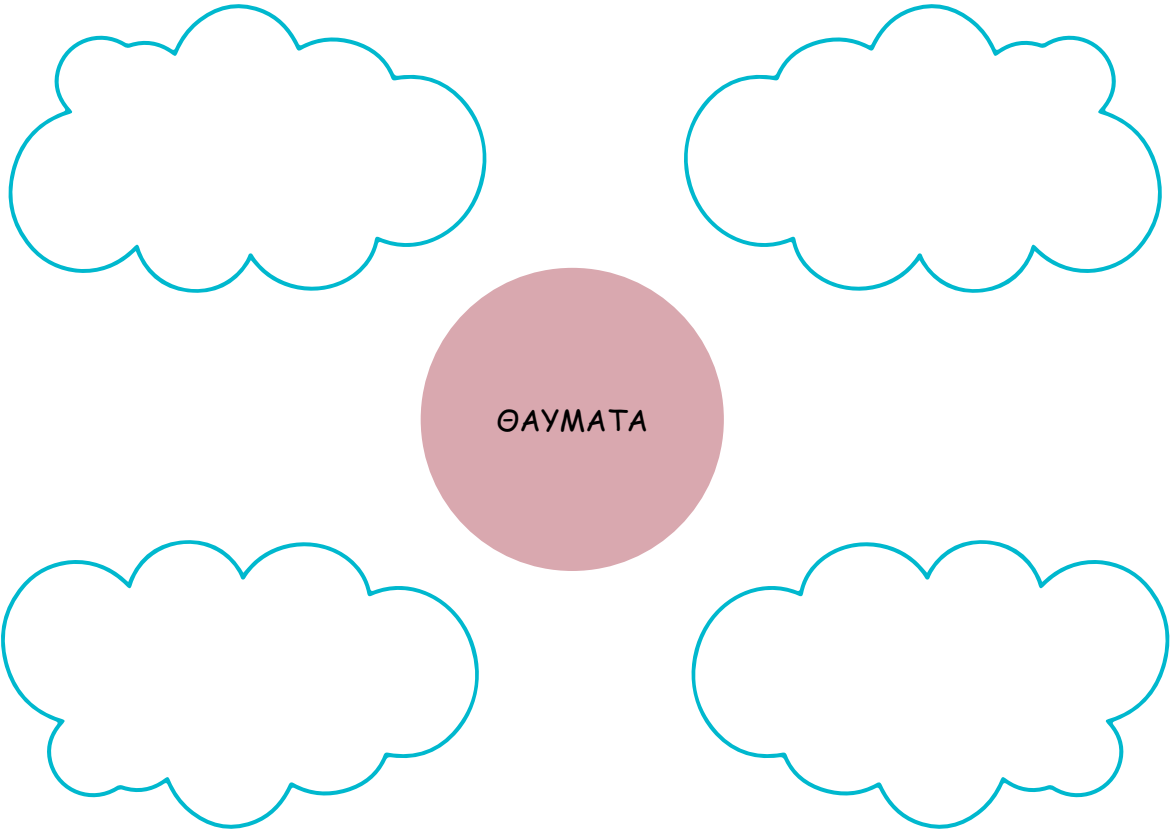
- Τι έλεγαν οι καλεσμένοι, όταν οι κανάτες είχαν και πάλι κρασί;

3 ΣΥΝΝΕΦΟ-ΙΔΕΕΣ

Ο Χριστός, με τα θαύματά του, δεν ήθελε να εντυπωσιάσει τους άλλους. Τι ήθελε, όμως, να δείξει; Για ποιους λόγους έκανε θαύματα; Συμπληρώνουμε τα συννεφάκια.

Ο Χριστός ήθελε με τα θαύματα να:

4 ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΖΟΥΜΕ

Συνδεόμαστε εδώ και ενώνουμε τις λέξεις της πρώτης στήλης με εκείνες της δεύτερης, σύμφωνα με όσα μάθαμε για τον γάμο της Κανά.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις! Συνδεόμαστε εδώ.

β) Ο Χριστός είναι η Ανάσταση και το αληθινό φως της ζωής

Ο νονός Γιάννης τούς είχε υποσχεθεί πως θα τους έλεγε και για άλλα **θαύματα** του Χριστού κάποια στιγμή. Έτσι, σήμερα, ο Πέτρος μαζί με τα κορίτσια, περιμένουν στο πάρκο τον Κωστή με τον νονό του. Είναι μια υπέροχη μέρα με πολύ φως, ο ήλιος είναι λαμπερός και όλα τα χρώματα της φύσης είναι έντονα.

«Νονέ, έχω ακούσει πως ο Χριστός είχε τη δύναμη να ζωντανεύει τους ανθρώπους, όπως αναστήθηκε και ο ίδιος» λέει ο Κωστής.

«Ωραία», λέει ο νονός, «θα σας πω για ακόμη ένα θαύμα, το οποίο, μάλιστα, έχει να κάνει με ένα παιδί. Ένας σεβάσμιος άντρας, ο **Ιάειρος*** από την Καπερναούμ, είχε μια μικρή κορούλα που ήταν πολύ άρρωστη. Παρακάλεσε, λοιπόν, τον Ιησού να σώσει την **κόρη** του, που ήταν μόλις δώδεκα ετών. Ο Ιησούς τον ακολούθησε στο σπίτι του. Στον δρόμο, ένας υπηρέτης του Ιάειρου τον πληροφόρησε ότι η κόρη του πέθανε. Ο Ιησούς είπε στον Ιάειρο: **“Μη φοβάσαι· μόνο πίστευε”**. Ο Ιάειρος δεν απελπίστηκε και έδειξε **εμπιστοσύνη στον Χριστό**. Έφτασαν στο σπίτι, όπου υπήρχε μεγάλη αναστάτωση. Τότε, είπε ο Χριστός: “Γιατί αυτός ο θόρυβος και τα κλάματα; **Το παιδί δεν πέθανε, αλλά κοιμάται**”. Ο Χριστός προχώρησε προς το δωμάτιο του παιδιού και ζήτησε από όλους -εκτός

από τον πατέρα, τη μητέρα του παιδιού και τους μαθητές Του- να βγουν έξω. Πλησίασε το κρεβάτι, έπιασε το κορίτσι από το χέρι και είπε: **“Κορίτσι, σε διατάζω να σηκωθείς!”** Το παιδί ζωντάνεψε, σηκώθηκε αμέσως και περπάτησε. Όλοι τότε έμειναν κατάπληκτοι. Ο Ιησούς ζήτησε αυστηρά να μη μάθει κανείς γι’ αυτό το γεγονός και να δώσουν στο κορίτσι να φάει. Το θαύμα, όμως, διαδόθηκε σε όλη τη χώρα» (Η ανάσταση της κόρης του Ιάειρου, παράφραση Μκ. 5, 21-24 και 35-43).

Τα παιδιά έχασαν τη μιλιά τους με αυτήν τη διήγηση. «Τώρα κατάλαβα ότι όλα αυτά ο Κύριος **δεν τα έκανε για να εντυπωσιάσει**. Τους είπε να μην πουν τίποτα σε κανέναν» παρατηρεί ο Πέτρος.

«Ναι, αλλά, προφανώς, ήταν τόσο σπουδαίο το γεγονός, που τελικά μαθεύτηκε» συμπληρώνει η Μαρία.

«Η αγάπη του πατέρα και η πίστη του ήταν που έσωσαν, κατά κάποιον τρόπο, το κορίτσι, νονέ;» ρωτά ο Κωστής.

«Μήπως και η εμπιστοσύνη στον Θεό;» προσθέτει η Δανάη.

Ο νονός Γιάννης βλέπει ότι τα παιδιά, με την απλή καρδιά τους, κατάλαβαν αυτό το τόσο μεγάλο θαύμα.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΖΟΜΑΙ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Παρατηρούμε την εικόνα και απαντάμε στις ερωτήσεις:

α. Τι βλέπετε;

.....

β. Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;

.....

γ. Τι νιώθουν αυτήν τη στιγμή οι γονείς του κοριτσιού;

.....

δ. Τι έχετε καταλάβει για το γεγονός που απεικονίζεται;

.....

Η ανάσταση της κόρης του Ιαείρου
Ζωγραφικό αντίγραφο
Τριανταφυλλιάς Βάσσου

Ο/Η δάσκαλος/α σας σημειώνει στον πίνακα όλα όσα γράψατε στην τελευταία ερώτηση.
Ευκαιρία για συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών με όλη την τάξη, ώστε να λυθούν οι απορίες μας.

2 ΠΕΝΤΕ ΠΙ ΚΑΙ ΕΝΑ Γ

Γράφουμε ένα σύντομο κείμενο που περιγράφει το θαύμα της ανάστασης της κόρης του Ιαείρου με τίτλο: «**Η νίκη της ζωής**». Το κείμενο θα απαντά στις παρακάτω ερωτήσεις:

-Πού συνέβη;

-Ποιος μίλησε αρχικά στον Ιάειρο;

-Ποια είδηση τού μετέφερε και πώς αντέδρασε ο Ιάειρος στην είδηση αυτή;

-Ποια άτομα μπήκαν στο σπίτι του Ιαείρου;

-Ποιο θαύμα έγινε;

-Γιατί ο Χριστός πραγματοποίησε αυτό το θαύμα και τι ήθελε να μας δείξει;

.....

.....

.....

.....

3 ΛΕΞΕΙΣ - ΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Διαβάζουμε ξανά για το θαύμα της ανάστασης του μικρού κοριτσιού. Στη συνέχεια, σκεφτόμαστε πόσο σημαντικό είναι τελικά το δώρο της **ζωής** για τους ανθρώπους και αναρωτιόμαστε ποιος μας έδωσε αυτό το δώρο και ποιες είναι οι ομορφιές της ζωής μας.

Κάθε μαθητής/μαθήτρια παίρνει από ένα μικρό χαρτάκι (post-it) και γράφει με λίγα λόγια τις απόψεις του/της.

Ο/Η δάσκαλος/α συγκεντρώνει τα χαρτάκια, τα βάζει στη σειρά, και διαβάζει στην τάξη τις ιδέες των μαθητών για τη ζωή και τη σημασία της.

4 ΠΑΙΖΟΥΜΕ ΘΕΑΤΡΟ:

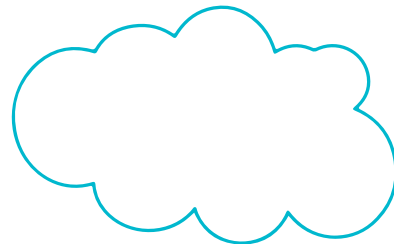

Ώρα να γίνουμε ηθοποιοί! Ένας/μία μαθητής/μαθήτρια υποδύεται τον υπηρέτη που μετέφερε την είδηση του θανάτου της κόρης του Ιαείρου και ένα άλλο παιδί υποδύεται τον Ιάειρο. Μπορείτε ομαδικά να γράψετε το σενάριο και τους διαλόγους των δύο προσώπων. Οι ηθοποιοί μπορούν να παρουσιάσουν θεατρικά την αντίδραση και τα συναισθήματα του Ιαείρου στο άκουσμα της άσχημης είδησης, αλλά και μετά το θαύμα του Χριστού. Μετά το τέλος της παράστασης, συμπληρώνουμε το συννεφάκι:

Πώς αντέδρασε και τι συναισθήματα ένιωσε ο Ιάειρος σε κάθε περίπτωση και γιατί:

5 ΒΡΙΣΚΟΥΜΕ ΤΟ ΣΩΣΤΟ

Συνδεόμαστε εδώ και επιλέγουμε τη σωστή απάντηση, σύμφωνα με όσα μάθαμε για την Ανάσταση της κόρης του Ιαείρου.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: θαύματα Χριστού, Ιάειρος, απελπίζομαι, Καπερναούμ, διαδίδομαι.

25. Ιερός Νιπτήρας και Μυστικός Δείπνος

Τι είναι ο Ιερός Νιπτήρας; Πώς μέσα από αυτόν ο Ιησούς μάς διδάσκει να είμαστε ταπεινοί;

Πώς σχετίζεται ο Μυστικός Δείπνος με το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας;

Πάσχα, θυσία, ευχαριστία

Ο Πέτρος, ο Κωστής και η Δανάη έχουν αναλάβει μια εργασία για το Πάσχα. Πρέπει ο καθένας να γράψει για ένα σημαντικό γεγονός των ημερών. Ο Κωστής διαλέγει τον **Ιερό Νιπτήρα***, ο Πέτρος τον **Μυστικό Δείπνο**, ενώ η Δανάη πρέπει να εξηγήσει τι είναι η **Θεία Ευχαριστία*** και πώς συνδέεται με τον Μυστικό Δείπνο. «Όλες οι πράξεις έχουν μεγαλύτερο νόημα, όταν γνωρίζουμε γιατί τις κάνουμε και ποια είναι η ιστορία πίσω από αυτές» τονίζει η δασκάλα.

Τα παιδιά συνεργάζονται και σκέφτονται πολύ έξυπνα να ρωτήσουν κάποιους ειδικούς. Πρώτα επισκέπτονται τη θεία της Δανάης, που είναι θεολόγος, η οποία τους διηγείται το γεγονός του Ιερού Νιπτήρα και τους ερμηνεύει τον συμβολισμό του. Έπειτα, επισκέπτονται τον ιερέα της ενορίας τους, ο οποίος τους εξηγεί πώς συνδέεται η Θεία Ευχαριστία, δηλαδή η Θεία Κοινωνία, με τον Μυστικό Δείπνο.

Η κυρία Αγγελική, η θεολόγος, που γνωρίζει πολλές λεπτομέρειες για την Αγία Γραφή και την ερμηνεία των κειμένων, μιλάει στα παιδιά για το Πάσχα των Ιουδαίων και για τη στιγμή που οι μαθητές ρώτησαν τον Ιησού για τον χώρο όπου ήθελε να Του ετοιμάσουν το πασχάλιο δείπνο. «Το Πάσχα, τότε, εορταζόταν από τους Εβραίους σε ανάμνηση της απελευθέρωσής τους από την Αίγυπτο» εξηγεί η κυρία Αγγελική. Και συνεχίζει: «Ο Ιησούς κάθισε στο τραπέζι μαζί με τους δώδεκα μαθητές Του και είπε: **“Είχα μεγάλη επιθυμία να φάω μαζί σας αυτό το Πάσχα πριν τα Πάθη μου”**. Μετά από λίγο, σηκώθηκε από το τραπέζι όπου δειπνούσαν, έβγαλε το ιμάτιό του, το ρούχο του δηλαδή, πήρε μια πετσέτα και την έβαλε μπροστά του σαν ποδιά· έπειτα, έβαλε νερό στη λεκάνη κι **άρχισε να πλένει τα πόδια των μαθητών** και να τα σκουπίζει με την πετσέτα. Όταν, όμως, έφτασε η σειρά του Πέτρου, εκείνος αρνήθηκε, επειδή

Τον σεβόταν πολύ, και Του είπε: **“Κύριε, εσύ να πλύνεις τα δικά μου πόδια;”** Τότε ο Ιησούς απάντησε: **“Αν δε σου πλύνω τα πόδια, δεν έχεις θέση μαζί μου”**. Ο Πέτρος αμέσως δέχτηκε. Αυτήν την πράξη, που λέγεται **Ιερός Νιπτήρας**, την έκανε ο Ιησούς για να δείξει στους μαθητές Του ότι πρέπει να είναι **ταπεινοί**. Πρώτος ο δάσκαλος δίνει το **παράδειγμα**. Γίνεται ταπεινότερος, για να εξυψώσει τους μαθητές του. Αλλά και όλες οι πράξεις μας πρέπει να γίνονται με ταπεινότητα. **Όποιος ταπεινώνεται, εξυψώνεται και όποιος έχει έπαρση, δεν μπορεί να εξυψωθεί**» εξηγεί η κυρία Αγγελική.

Στην εκκλησία, τα παιδιά συναντούν τον πατέρα Χαράλαμπο, που συνεχίζει με μια άλλη διήγηση. «Αφού ο Ιησούς έκανε **ευχαριστήρια προσευχή** προς τον Θεό, πήρε το **ψωμί** και το **κρασί**. Το ψωμί και το κρασί μέχρι τότε θύμιζαν στους Εβραίους πώς ο Θεός τούς έσωσε από τη σκλαβιά της Αιγύπτου και τους φρόντισε για σαράντα χρόνια στην έρημο. “Από εδώ και πέρα, αυτό θα είναι το **σώμα** μου που παραδίνεται για χάρη σας· αυτό που κάνω τώρα, να το κάνετε και εσείς για να με θυμάστε” είπε ο Χριστός και, κομματιάζοντας το ψωμί, τους το μοίρασε. Μετά, πήρε το ποτήρι με το κρασί, λέγοντας: “Αυτό το ποτήρι είναι η **νέα διαθήκη** (η συμφωνία του Θεού με όλο τον κόσμο), που ολοκληρώνεται με το **αίμα** μου, το οποίο θα δώσω για χάρη σας, για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες” (παράφρ. από Ιω. 13, 1-17 και Ακ 22, 7-23). Αυτός ήταν ο Μυστικός Δείπνος».

Τα παιδιά κατάλαβαν τότε ότι, κάθε φορά που ένας/μία Χριστιανός/ή κοινωνάει, η πράξη αυτή θυμίζει τα λόγια του Χριστού: «αυτό που κάνω τώρα, να το κάνετε και εσείς, για να με θυμάστε». **Θυμόμαστε τη θυσία του Χριστού και Τον ευχαριστούμε** με αυτό το Μυστήριο, τηρώντας την εντολή που έδωσε στον Μυστικό Δείπνο. Γι’ αυτό το Μυστήριο ονομάζεται **«Θεία Ευχαριστία»**.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ ΑΝΑ ΤΕΣΣΕΡΙΣ

Συζητάμε με την ομάδα μας και απαντάμε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Τι ήθελε να διδάξει στους μαθητές Του ο Ιησούς, πλένοντας τα πόδια τους;

.....

β) «Όποιος ταπεινώνεται, εξυψώνεται, και όποιος έχει έπαρση, δεν μπορεί να εξυψωθεί».
Τι σημαίνει η πρόταση αυτή;

.....

γ) Από πού πήρε το όνομά της η «Θεία Ευχαριστία»; Ποιον ευχαριστούμε όταν κοινωνάμε και γιατί;

.....

2 ΚΑΡΕΚΛΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΝ

Ένας μαθητής ή μια μαθήτρια κάθετα σε μια καρέκλα μπροστά από τον πίνακα, υποδυόμενος/η έναν μαθητή του Χριστού. Κάθε ομάδα μαθητών προετοιμάζει ερωτήσεις. Το παιδί που υποδύεται τον μαθητή του Χριστού απαντάει στις ερωτήσεις, εξηγώντας τη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις του κατά τη διάρκεια του Ιερού Νιπτήρα.

Δίνουμε μερικές ιδέες:

- Πώς ένιωσες, όταν έβλεπες τον δάσκαλό σου να πλένει τα πόδια σου;

- Γιατί νομίζεις ότι ο Πέτρος στην αρχή δε δέχτηκε το πλύσιμο των ποδιών του από τον Χριστό;

3 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΖΟΜΑΙ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Παρατηρούμε προσεκτικά την εικόνα του Μυστικού Δείπνου. Στη συνέχεια, απαντάμε στις ερωτήσεις.

Έργο της Νότας Κόλλια
I. N. Αγ. Γεωργίου Βέλου Κορινθίας

Ποια πρόσωπα βλέπετε στην εικόνα;

Τι νομίζετε ότι συμβαίνει;

Τι έφαγαν και τι ήπιαν στον Μυστικό Δείπνο σύμφωνα με το κείμενο;

Τι συμβολίζει καθένα από αυτά;

Υπάρχει κάτι από αυτά στο Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας; Όταν κοινωνάμε, δηλαδή, τι μεταλαμβάνουμε;

Ποιο συμπέρασμα βγάζουμε για το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, στο οποίο συμμετέχουμε;

Η Θεία Κοινωνία περιέχει κρασί και ψωμί, ό,τι δηλαδή έφαγαν και οι μ..... στον ..... Το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, λοιπόν, έχει κοινά στοιχεία με τον Μυστικό Δείπνο.

4 ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΛΕΙΠΟΥΝ

Το Πάσχα εορταζόταν τότε από τους Εβραίους σε ανάμνηση της απελευθέρωσής τους από την _____ .

Ο Ιησούς είχε μεγάλη _____ να φάει με τους μαθητές πριν τη σταυρική Του θυσία.

Σε μια λεκάνη με _____ έπλυνε τα πόδια των μαθητών.

Ένας μαθητής αρνήθηκε να δεχθεί να του πλύνει τα πόδια ο Ιησούς. Ήταν ο _____ .

Ο Ιησούς ήθελε να δείξει στους μαθητές ότι χρειάζεται να είναι _____ , δηλαδή απλοί και χωρίς να έχουν έπαρση.

Το κρασί συμβολίζει το _____ του Ιησού, ενώ το ψωμί συμβολίζει το _____ Του.

Ο Χριστός πλένει τα πόδια των μαθητών
Ρώσικη ορθόδοξη εικόνα (16ος αι.)
Ανώνυμο έργο
(Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons,
[https://commons.wikimedia.org/wiki/
File:Omoventionie_nog.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Omoventionie_nog.jpg)

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι
του μαθήματος: Ιερός Νιπτήρας,
Θεία Ευχαριστία, εξυψώνομαι, θυσία.

26. Η Σταύρωση του Χριστού

Τι συνέβη, όταν ο Χριστός οδηγήθηκε στον Σταυρό;

Πορευόμαστε μαζί Του από τα Πάθη στη Σταύρωση, μέσω των κειμένων.

Πάθη Ιησού, συγχώρηση, Πόντιος Πιλάτος

Στην εκδρομή στον βοτανικό κήπο, τα παιδιά γνωρίζουν πολλά και όμορφα είδη δέντρων. «Η ελιά. Το πολυτιμότερο και πιο διάσημο δέντρο. Σύμβολο ειρήνης, μας δίνει το νόστιμο ελαιόλαδο» εξηγεί ο γεωπόνος.

«Αυτό είναι κυπαρίσσι;» ρωτάει ο Κωστής, δείχνοντας ένα ψηλόλιγνο δέντρο.

«Πολύ σωστά! Ή, αλλιώς, κέδρος. Συνήθως, το βλέπουμε στις αυλές των εκκλησιών» λέει ο γεωπόνος.

«Αυτό το ξέρω! Έχει ο παππούς στο χωριό και φτιάχνει κρασί!» λέει η Μαρία, δείχνοντας το αμπέλι.

«Η άμπελος ή κληματαριά! Από τα πιο αγαπημένα φυτά της Ελλάδας μας. **“Εγώ είμαι η άμπελος κι ο Πατέρας μου είναι ο γεωργός”** έλεγε ο Χριστός. Το ξέρατε ότι ο Χριστός συμβολίζει τον κορμό του δέντρου και τα κλαδιά που απλώνονται και τυλίγονται είναι οι Απόστολοι και η Εκκλησία; Ο γεωργός είναι ο Θεός» εξηγεί ο γεωπόνος.

«Εγώ από τη Αγία Γραφή ξέρω το δέντρο της ζωής και το δέντρο της γνώσης του καλού και του κακού» λέει η Δανάη. «Από τα δέντρα καταλήξαμε στα Θρησκευτικά, τι ωραία! Το ξέρετε ότι το δέντρο της ζωής συμβολίζει και τον ίδιο τον Χριστό και τον Σταυρό Του;» λέει η δασκάλα.

Τα παιδιά τώρα θέλουν να γνωρίσουν περισσότερα για τη **Σταύρωση του Χριστού**. Λίγο αργότερα, στο πικνικ κάτω από έναν μεγάλο πλάτανο, η δασκάλα τους λέει περισσότερα.

«Γιατί, κυρία, σταύρωσαν τον Χριστό; Τι κακό έκανε;»

«Κανένα κακό δεν έκανε. Τη νύχτα του Μυστικού Δείπνου, ο Χριστός είχε πάει να προσευχηθεί σε έναν όμορφο κήπο σαν κι αυτόν, τον **κήπο των Ελαιών**. Ο μαθητής Του ο **Ιούδας**, όμως, Τον είχε ήδη προδώσει στους **ανθρώπους του αρχιερέα Καϊάφα*** με αντάλλαγμα μερικά νομίσματα. Και οι **Αρχιερείς***, νομίζοντας ότι θέλει να καταστρέψει τη θρησκεία τους τον έκριναν ένοχο, επειδή τάχα

αναστάτωνε Τον λαό με τη διδασκαλία Του. Τον παρέδωσαν, λοιπόν, στον **Ρωμαίο διοικητή** της επαρχίας της Ιουδαίας, τον **Πόντιο Πιλάτο**, για να τον σταυρώσει, όπως έκαναν τότε με τους εγκληματίες. Στη συνέχεια, ο Ιησούς υπέστη πολλά μαρτύρια. Τον μαστίγωσαν, Τον χλεύασαν, Του φόρεσαν αγκάθινο στεφάνι και Τον ανάγκασαν να σηκώσει τον βαρύ σταυρό. Αφού Τον βασάνισαν και Τον σταύρωσαν, οι στρατιώτες μοιράστηκαν τα ρούχα Του, ρίχνοντας κλήρο. Πάνω από το κεφάλι Του, μάλιστα, έβαλαν την επιγραφή “ΙΝΒΙ”, που εξηγούσε την αιτία της καταδίκης: “Ιησούς Ναζωραίος, Βασιλεύς Ιουδαίων”, δηλαδή “Αυτός είναι ο Ιησούς, ο βασιλιάς των Ιουδαίων”. Έπειτα, κάθισαν εκεί και Τον φύλαγαν. Ο Ιησούς, όμως, έλεγε: **“Πατέρα, συγχώρησέ τους, δεν ξέρουν τι κάνουν”**».

«Και γιατί δεν έλεγε ότι δε θέλει τίποτα από αυτά, ώστε να Τον αφήσουν ελεύθερο, κυρία;»

«Ήταν το σχέδιο του Θεού αυτό, παιδιά. Ο Χριστός να πάρει στην πλάτη Του τις αμαρτίες όλου του κόσμου και να θυσιαστεί στον Σταυρό».

«Κυρία, η **Παναγία** που Τον είχε γιο της, δε στεναχωρήθηκε;»

«Φυσικά και στεναχωρήθηκε πάρα πολύ. Όμως ήξερε ότι ήταν ο Υιός του Θεού. Κοντά στον Σταυρό του Ιησού, εκτός από την Παναγία, βρίσκονταν επίσης η Μαρία του Κλωπά και η Μαρία η Μαγδαληνή. Ο Ιησούς, όταν είδε τη μητέρα Του και τον αγαπημένο του μαθητή, τον **Ιωάννη**, να στέκεται πλάι της, της είπε: “Αυτός τώρα είναι ο γιος σου”. Ύστερα, είπε στον Ιωάννη: “Αυτή τώρα είναι η μητέρα σου”. Έτσι, έδωσε και στους δύο μια παρηγοριά. Από εκείνη την ώρα ο Ιωάννης πήρε την Παναγία στο σπίτι του».

Η Δανάη παρατηρεί εκεί δίπλα έναν όμορφο μεγάλο μοβ θάμνο και διαβάζει στη μικρή πινακίδα κοντά στις ρίζες: «Ύσσωπος...» Προλαβαίνοντας την ερώτησή της, η δασκάλα εξηγεί: «Σύμφωνα με την Αγία Γραφή, ο Χριστός επάνω στον Σταυρό είπε κάποια στιγμή “Διψώ”. Τότε, οι Ρωμαίοι στρατιώτες βούτηξαν ένα σφουγγάρι στο ξίδι, το στήριξαν στην άκρη ενός κλαδιού από ύσσωπο* και το έφεραν στο στόμα Του. Εκείνος, πολύ εξαντλημένος, όταν γεύτηκε το ξίδι, είπε: “**Τετέλεσται**”. Έγειρε το κεφάλι και παρέδωσε το πνεύμα» (παράφρ. από Μτ. 27, 32-38, Λκ. 23, 34 και Ιω. 19, 25-30).

«Μάθαμε για τα δέντρα, μα και για τη Σταύρωση του Χριστού!» παρατήρησαν τα παιδιά, ενθουσιασμένα, επειδή δεν περίμεναν κάτι τέτοιο.

Έργο της Νότας Κόλλια, Ίδρυμα Κόκκορη, Γλυφάδα

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΔΙΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΑΛΛΗ ΟΠΤΙΚΗ

Ένας μαθητής ή μια μαθήτρια από κάθε ομάδα θα φανταστεί ότι είναι ένας/μια κάτοικος της περιοχής όπου συνέβησαν τα Πάθη του Χριστού. Θα αφηγηθεί προφορικά στην τάξη τα γεγονότα της Σταύρωσης του Χριστού.

Τι είδε; Τι άκουσε; Πώς ένιωσε;

Σε ένα μικρό χαρτί κρατάει σημειώσεις, ώστε να αναφέρει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες. Τα συννεφάκια θα βοηθήσουν στην αφήγηση.

ΟΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΜΟΥ

Στον Κήπο των Ελαιών

Η προδοσία του Ιούδα

Το Μαρτύριο και η Σταύρωση

Η μητέρα του Ιησού και ο Ιωάννης

Η συγχώρεση και το "Τετέλεσται"

Ο Γολγοθάς, πίνακας του ζωγράφου Jan van den Hoecke (17ος αιώνας)
(Public Domain) Πηγή: Wikimedia Commons,
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_van_den_Hoecke_-_Calvary.jpg

Παρατηρούμε την εικόνα.

Συζητάμε με την ομάδα μας και σημειώνουμε τι βλέπουμε, τι συμβαίνει και τι μας κάνει μεγαλύτερη εντύπωση.
Διαβάζουμε στην τάξη όσα σημειώσαμε

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

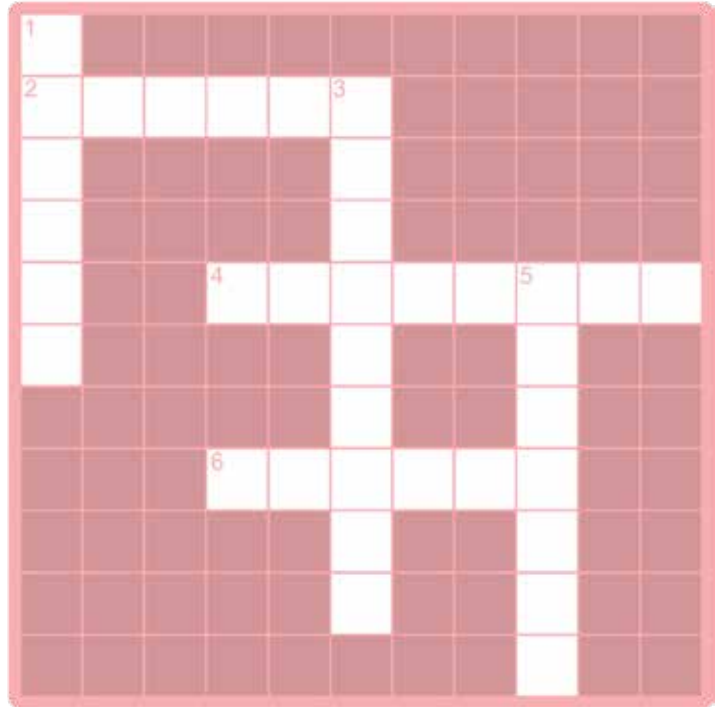
3 ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

Οριζόντια

2. Το όνομα του μαθητή που πρόδωσε τον Ιησού.
4. Η επιγραφή στον Σταυρό του Χριστού. έλεγε «Αυτός είναι ο Βασιλιάς των .....»
6. Σε αυτόν τον κήπο προσευχήθηκε ο Χριστός.

Κάθετα

1. Παρέδωσαν τον Χριστό, για να σταυρωθεί, στον Πόντιο.....
3. Όταν ο Χριστός διψούσε, Του έδωσαν ένα ..... με ξίδι.
5. Ο μαθητής που ήταν μαζί με τη μητέρα του Χριστού κάτω από τον Σταυρό.

4 ΒΑΖΟΥΜΕ ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ

Βάζουμε τους αριθμούς 1 έως 6 στα κυκλάκια και τοποθετούμε στη σειρά τις προτάσεις που περιγράφουν την πορεία του Χριστού προς το Πάθος και τη Σταύρωση.

- 1. Ο Ιούδας, ο μαθητής του Χριστού, Τον πρόδωσε στους Ρωμαίους στρατιώτες.
- 2. Ο Χριστός προσευχήθηκε στον Κήπο των Ελαιών.
- 3. Έπειτα, παρέδωσαν τον Χριστό στον Πόντιο Πιλάτο, για να σταυρωθεί.
- 4. Ο Χριστός συνελήφθη και κρίθηκε ένοχος από τους Αρχιερείς.
- 5. Ο Χριστός πάνω στον Σταυρό ζητούσε από τον Θεό να συγχωρέσει αυτούς που Τον σταύρωσαν.
- 6. Αφού Τον σταύρωσαν, οι στρατιώτες μοιράστηκαν τα ρούχα του Χριστού, βάζοντας κλήρο.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. Το ηλεκτρονικό γλωσσάρι του μαθήματος: Καϊάφας, Αρχιερείς, τετέλεσται, Πόντιος Πιλάτος, Κήπος των Ελαιών.

β. ΗΧΗΤΙΚΟ
Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας αναζητούμε στο διαδίκτυο και ακούμε το Αντίφωνο* «Σήμερον κρεμάται επί ξύλου», το οποίο ψάλλεται στην εκκλησία το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης. Περιγράφει μέσα σε λίγες γραμμές την εικόνα του Χριστού στον Σταυρό.

γ. ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
Συνδεόμαστε εδώ και παρατηρούμε έργα τέχνης:
Α. Jacopo Tintoretto, Η Σταύρωση, 1565
Β. Εμμανουήλ Λαμπάρδος, Η Σταύρωση, 17ος αιώνας.

27. Χριστός Ανέστη

Πώς περιγράφεται η Ανάσταση του Χριστού στα ευαγγελικά κείμενα;

Πώς συνδέεται το φως της λαμπάδας με το φως της Ανάστασης;

Ποια είναι και τι συμβολίζουν τα πασχαλινά έθιμα που έχουμε στον τόπο μας;

νίκη θανάτου, ήθη-έθιμα, ελπίδα

Ο Πέτρος και ο Κωστής συναντούν τη Μαρία και τη Δανάη **το βράδυ της Ανάστασης** στην αυλή της εκκλησίας. Περιμένοντας το **«Χριστός Ανέστη»**, παρατηρούν ότι όλα είναι σκοτεινά. Ανυπομονούν να πάρουν το Άγιο Φως και να ανάψουν τις όμορφες **λαμπάδες** τους. «Έχετε αναρωτηθεί ποτέ, γιατί αυτήν τη νύχτα κρατάμε λαμπάδες;» λέει η Μαρία. «Δε γνωρίζω ακριβώς», λέει ο Πέτρος, «αλλά, όταν ανάβουν και η νύχτα γίνεται σαν μέρα, είμαι πολύ χαρούμενος».

«Το φως μάς κάνει χαρούμενους ή το γεγονός πως είμαστε όλοι μαζί;» ρωτάει ο Κωστής.

«Και τα δύο!» λένε όλοι.

«Το σκοτάδι είναι λίγο τρομακτικό, λες και τίποτα δεν υπάρχει. Αλλά όταν γεμίζει με **φως**, είναι λες και όλα ξαφνικά ζωντανεύουν!» παρατηρεί η Μαρία.

«Γ' αυτό γιορτάζουμε την Ανάσταση. Ο Χριστός σταυρώθηκε, πέθανε, αναστήθηκε και **νίκησε τον θάνατο!** Το διάβασα στην Καινή Διαθήκη, πριν έρθουμε» εξηγεί η Δανάη. «Θέλετε να σας πω τι διάβασα; Την Παρασκευή, ο Ιησούς πέθανε πάνω στον Σταυρό. Το σώμα Του, τυλιγμένο σε λευκό σεντόνι, τοποθετήθηκε σε τάφο που σφραγίστηκε με μια μεγάλη πέτρα. Φύλακες στρατιώτες έμειναν εκεί να φρουρούν, ώστε να μην κλαπεί το Σώμα. Την Κυριακή το πρωί, γυναίκες επισκέφθηκαν τον τάφο, για να αλείψουν το σώμα του Ιησού με αρώματα (Μυροφόρες). Διαπίστωσαν, όμως, ότι η πέτρα έχει κυλήσει και ο τάφος ήταν άδειος. Άγγελος τους ανήγγειλε ότι ο Ιησούς έχει αναστηθεί και δεν βρισκόταν πια εκεί. Καθώς έφευγαν τρομαγμένες, αλλά και χαρούμενες, για να το πουν στους μαθητές, συνάντησαν τον ίδιο τον Ιησού, αναστημένο!

Τον προσκύνησαν και Εκείνος τους είπε: “Χαίρετε! **Μην φοβάστε**. Πηγαίνετε να πείτε στους αδελφούς μου να πάνε στη Γαλιλαία και εκεί θα με δουν”» (παράφρ. από Λκ. 23, 50-56 και Μτ. 28, 1-10).

Εκείνη την ώρα χτυπούν οι καμπάνες κι αρχίζει η ακολουθία. Όταν ο ιερέας ψέλνει το **«Δεύτε λάβετε φως»**, το Άγιο Φως προχωράει από κερι σε κερι και φτάνει στα παιδιά. Τα πρόσωπά τους φωτίζονται στη λάμψη των λαμπάδων. «Χριστός Ανέστη!» Κι έπειτα, πυροτεχνήματα, φωνές, αγκαλιές. Το Φως είναι παντού, έξω και μέσα στους ανθρώπους, για να φέρει **χαρά** και **ελπίδα** και να διώξει το σκοτάδι.

Μετά την αναστάσιμη ακολουθία, τσουγκρίζουν τα **κόκκινα αυγά!** «Κέρδισα!» αναφωνεί η Μαρία μετά την αναμέτρηση με τον μπαμπά της.

«Κέρδισες, αλλά δεν ξέρετε γιατί βάφουμε κόκκινα αυγά και γιατί τα τσουγκρίζουμε». Τα παιδιά έχουν μεγάλη περιέργεια. «Το τσουγκρισμα των αυγών συμβολίζει τη **νίκη κατά του θανάτου με την Ανάσταση**, και το κόκκινο χρώμα τους συμβολίζει το **αίμα του Χριστού**» εξηγεί ο μπαμπάς της Μαρίας.

«Πάρα πολύ ενδιαφέρον» παραδέχεται ο Πέτρος. «Δεν το ήξερα! Πάντως, ανυπομονώ για το αρνάκι που θα φάμε αύριο, την Κυριακή του Πάσχα!» λέει, τρίβοντας τα χέρια του.

«Αυτό; Ποιος ξέρει τι συμβολίζει;» ρωτάει ο Κωστής. Πλησιάζει η μαμά του, που ακούει τη συζήτηση.

«**Συμβολίζει τη θυσία του Χριστού.** Όπως παλιά θυσίαζαν ζώα στον Θεό, έτσι και ο Χριστός ως αμνός, ως αρνί δηλαδή, θυσιάστηκε για

τις αμαρτίες όλου του κόσμου. Για να δώσει στους ανθρώπους την ελπίδα ότι ο θάνατος δεν είναι το τέλος. Τρώμε, λοιπόν, αρνί για να θυμόμαστε τη θυσία του Χριστού για εμάς».

Τα παιδιά είναι εντυπωσιασμένα. Καταλαβαίνουν ότι όλες οι πράξεις έχουν νόημα.

Ανάσταση, έργο της Νότας Κόλλια
Ι.Ν. Αγ. Νικολάου και Ρούφου Θήβας

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΔΙΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΑΛΛΗ ΟΠΤΙΚΗ

Ένας μαθητής/μια μαθήτρια από κάθε ομάδα θα φανταστεί ότι είναι ένας/μια φύλακας του μνήματος του Χριστού που έχει παρακολουθήσει από κοντά όλα τα γεγονότα της Σταύρωσης και της ταφής Του. Θα αφηγηθεί, λοιπόν, στην τάξη τα γεγονότα που συνέβησαν μπροστά στα μάτια του/της.

Τι είδε; Τι άκουσε;

Σε ένα μικρό χαρτί κρατάει σημειώσεις, ώστε να αναφέρει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες. Τα συννεφάκια θα βοηθήσουν στην αφήγηση.

Λευκό
σεντόνι

Βαριά,
μεγάλη πέτρα

Γυναίκες
ήρθαν στο
μνήμα

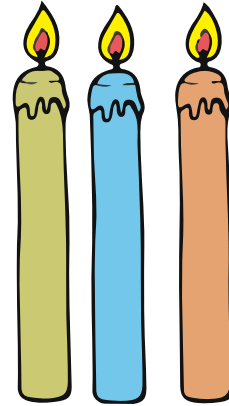
Εμφάνιση
αγγέλου

Εμφάνιση και
λόγια Ιησού

Πού πήγαν οι
γυναίκες
αμέσως μετά;

2 ΣΥΝΝΕΦΟΛΕΞΟ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

Ακούγοντας τη λέξη «Ανάσταση», μας έρχονται στο μυαλό πολλές άλλες λέξεις. Συνεργαζόμαστε με την ομάδα μας και τις γράφουμε μέσα στις λαμπάδες. Παίρνουμε ιδέες τόσο από τη διήγηση της Ανάστασης του Χριστού όσο και από τη νύχτα της Ανάστασης, στην οποία ανάβουμε τη λαμπάδα μας.

3 ΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑ... ΠΟΛΛΑ ΝΟΗΜΑΤΑ

Διαβάζουμε το ποίημα του Κωστή Παλαμά και στη συνέχεια απαντάμε στις ερωτήσεις:

Ανάσταση κι αγάπη λαμπερή
κάθε καμπάνα χαρωπά σημαίνει
και ξημερώνει η μέρα και φορεί
στολή μ'αστέρια κι άνθη κεντημένα.
Κι η γη ομορφαίνει και λαμποκοπά
ο άγγελος που ήρθε να κυλήσει
την πέτρα από το μνήμα διασκορπά
θαρρείς, όλη τη λάμψη του στη φύση.

- α) Υπογραμμίζουμε όλες τις λέξεις που σχετίζονται με το «Φως» της Ανάστασης.
β) Πώς το Φως της Ανάστασης ομορφαίνει τη φύση;

.....
γ) Τι ευχόμαστε να φέρει το Φως της Ανάστασης στη ζωή μας;

.....
δ) Τι συμβολίζει το φως της λαμπάδας που κρατάμε τη νύχτα της Ανάστασης;

.....
ε) Πώς νιώθει το κοριτσάκι της φωτογραφίας, κρατώντας τη λαμπάδα του;

.....

4

ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΜΑΣ

Σε κάθε γωνιά του πλανήτη, η Ανάσταση του Χριστού γιορτάζεται στα χριστιανικά κράτη με λαμπρότητα. Με τη βοήθεια του/της δασκάλου/ας μας αναζητούμε στο διαδίκτυο πληροφορίες και εικόνες που παρουσιάζουν το πώς γιορτάζεται η Ανάσταση σε διάφορες περιοχές του κόσμου.

Γράφουμε ένα μικρό κείμενο, στο οποίο περιγράφουμε πώς περνάμε εμείς στον τόπο καταγωγής μας τη νύχτα της Ανάστασης και ποια έθιμα έχουμε. Στο τέλος, γράφουμε το έθιμο που μας αρέσει περισσότερο και ανυπομονούμε γι' αυτό κάθε χρόνο!

5

ΣΥΜΠΛΗΡΩΝΟΥΜΕ ΤΑ ΚΕΝΑ

Συνδεόμαστε εδώ και συμπληρώνουμε τις λέξεις που λείπουν στο κείμενο για την Ανάσταση του Χριστού, χρησιμοποιώντας τις σωστές λέξεις που δίνονται.

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

α. ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ:
Συνδεόμαστε εδώ και βλέπουμε την εικόνα της Ανάστασης του Χριστού.

β. Βρίσκουμε τις κρυμμένες λέξεις!
Συνδεόμαστε εδώ.

28. Στους Ουρανούς...

Τι συνέβη κατά την Ανάληψη του Ιησού Χριστού;

Ποια πρόσωπα πρωταγωνιστούν στη σκηνή της Ανάληψης;

Ουρανός, προσδοκία, δύναμη

Την **Κυριακή του Πάσχα** το απόγευμα, τα παιδιά συζητούν στον κήπο του Κωστή που τους έχει καλέσει για παγωτό. Έχουν φάει υπέροχα φαγητά και είναι όλοι χαρούμενοι. Όμως, δεν μπορούν να βγάλουν από το μυαλό τους τη συζήτηση της προηγούμενης βραδιάς, στην Ανάσταση. Έχουν πολλές απορίες, όπως **τι σημαίνει «Ανάσταση» και πώς ο Χριστός μιλούσε στους μαθητές Του, ενώ προηγουμένως είχε πεθάνει πάνω στον Σταυρό.**

Σε λίγο, τους πλησιάζει ο νονός του Κωστή, ο Γιάννης. Είναι κι αυτός καλεσμένος στο τραπέζι της Κυριακής του Πάσχα. Και τα εξηγεί πάντοτε πολύ ωραία.

«Νονέ», λέει ο Κωστής, «τι συνέβη μετά την Ανάσταση του Χριστού και πώς συνέχιζαν να Τον βλέπουν οι μαθητές Του;»

«Θα προσπαθήσω να σας εξηγήσω. Θα σας πω, λοιπόν, τι συνέβη μετά την Ανάσταση. Θα σας πω και για ένα γεγονός που ονομάζουμε **Ανάληψη του Κυρίου**. Πώς ανέβηκε, δηλαδή, το αναστημένο σώμα Του στους ουρανούς».

Ο νονός Γιάννης εξηγεί: **«Μετά τον θάνατό Του, ο Ιησούς παρουσιάστηκε στους μαθητές**

Του ζωντανός, με ένα σώμα αιώνιο, ένα σώμα που δε φθείρεται σαν το δικό μας, δε μεγαλώνει, δε γερνά. Για σαράντα μέρες ο Ιησούς εμφανιζόταν και τους μιλούσε σχετικά με τη Βασιλεία του Θεού. Όσο ήταν μαζί τους, τους έλεγε να μην απομακρυνθούν από τα Ιεροσόλυμα, γιατί: “Θα λάβετε δύναμη, όταν θα ‘ρθει το **Άγιο Πνεύμα** σ’ εσάς, και θα γίνετε μάρτυρες δικοί μου όχι μόνο στην Ιερουσαλήμ, αλλά και σε όλη την Ιουδαία και τη Σαμάρεια και **ως τα πέρατα της γης**”. Μόλις τα είπε αυτά, κι ενώ εκείνοι Τον κοίταζαν, ανυψώθηκε προς τον ουρανό, και ένα σύννεφο τον έκρυψε από τα μάτια τους. Τότε, δύο άντρες με άσπρα ρούχα εμφανίστηκαν μπροστά τους και τους είπαν: “Γαλιλαίοι, τι σταθήκατε και κοιτάτε στον ουρανό; Όπως ο Ιησούς αναλήφθηκε στον ουρανό, έτσι θα ‘ρθει πάλι, με τον ίδιο τρόπο που Τον είδατε να πηγαίνει εκεί”» (παράφραση από *Πράξεις των Αποστόλων* 1, 4-11).

Τα παιδιά σηκώνουν το βλέμμα στον ουρανό με μια έκφραση χαλήνης.

Δραστηριότητες και Ερωτήσεις Αξιολόγησης

1 ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ:

- Ο Ιησούς παρουσιάστηκε ζωντανός στους μαθητές μετά τον θάνατό Του. Σ Λ
- Ο Ιησούς εμφανιζόταν στους μαθητές για είκοσι ημέρες. Σ Λ
- Ο Ιησούς είπε στους μαθητές να φύγουν γρήγορα από τα Ιεροσόλυμα. Σ Λ
- Το Άγιο Πνεύμα θα δώσει δύναμη στους μαθητές του Χριστού. Σ Λ
- Στην Ανάληψη ο Χριστός ανυψώθηκε προς τον ουρανό. Σ Λ

2 ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΖΟΜΑΙ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

- Παρατηρούμε προσεκτικά την τοιχογραφία της Ανάληψης του Χριστού.
Στη συνέχεια, συζητάμε με την ομάδα μας και απαντάμε στις ερωτήσεις:

Ανάληψη, έργο της Νότας Κόλλια, Ι.Ν. Αγ. Γεωργίου Βέλου Κορινθίας

α) Ποια πρόσωπα απεικονίζονται στην εικόνα;

β) Προς τα πού κοιτάζουν τα πρόσωπα της εικόνας και γιατί;

γ) Για ποιον λόγο έχουν υψωμένα τα χέρια προς τα πάνω;

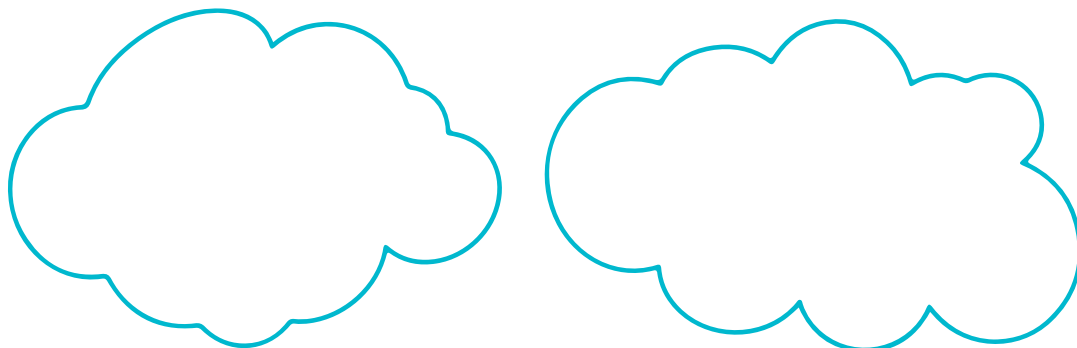
δ) Ποιες απορίες σας δημιουργούνται;

Ευκαιρία για συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών με όλη την τάξη, ώστε να απαντηθούν οι απορίες μας.

3 ΑΣ ΒΓΟΥΜΕ ΕΞΩ!

Βγαίνουμε έξω στο προαύλιο. Κάνουμε έναν κύκλο και κοιτάζουμε στον ουρανό, όπως έκαναν και τα παιδιά του σημερινού μας μαθήματος, όταν άκουσαν για το γεγονός της Ανάληψης του Κυρίου. Ποια συναισθήματα σας δημιουργούνται καθώς κοιτάζετε τον ουρανό; Πώς νιώθετε; Ποιες ευχές θα κάνετε; Γυρίζουμε πίσω στην τάξη, γράφουμε μέσα στα συννεφάκια τα συναισθήματα που νιώσαμε, κοιτάζοντας τον ουρανό, αλλά και τις ευχές που κάναμε, λίγο πριν κλείσουν τα σχολεία και πούμε:

«Καλό καλοκαίρι!»

4 ΔΕΛΤΙΟ ΕΞΟΔΟΥ

Ένας μαθητής ή μια μαθήτρια από κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παρουσιάσει προφορικά και να εξηγήσει στους συμμαθητές/ήτριές του/της όλα όσα έμαθε στο σημερινό μάθημα για την Ανάληψη του Κυρίου. Μπορεί να κρατήσει και σημειώσεις στο σημειωματάριο.

Δεν ξεχνάμε να αναφέρουμε τις λέξεις:

παρουσιάστηκε .....
ζωντανός .....
σώμα αιώνιο .....
Άγιο Πνεύμα .....
απομακρυνθούν .....
Ιεροσόλυμα .....
πέρατα της Γης .....

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΚΙ ΑΥΤΟ!

ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΙΚΟΝΑ:
Συνδεόμαστε εδώ και βλέπουμε
την εικόνα της Ανάληψης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ολοκληρώθηκε και αυτό το ταξίδι μας στη χώρα της γνώσης και των αρετών. Καιρός για καλοκαιρινή ξεκούραση και ανεμελιά. Όλα τα εφόδια που πήραμε τούτη τη σχολική χρονιά, ας τα τοποθετήσουμε στην καρδιά μας ως πολύτιμο θησαυρό, καθώς είναι σημαντικά για την εξέλιξη της ζωής και της προσωπικότητάς μας. Ως την επόμενη χρονιά, που θα ανταμώσουμε ξανά στις αυλές και τις αίθουσες των σχολείων μας και θα προχωρήσουμε μαζί ένα βήμα παραπάνω στον δρόμο της προόδου και της ανακάλυψης, σας ευχόμαστε

ΚΑΛΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ!

Α

Ααρών: Ο πρώτος Αρχιερέας του ισραηλιτικού λαού και μεγαλύτερος αδερφός του Μωυσή.

Αβραάμ: Ο σημαντικότερος Πατριάρχης του ισραηλιτικού λαού, με τον οποίο αρχίζει η ιστορία του Ισραήλ. Σύζυγος της Σάρας και πατέρας του Ισαάκ.

Αγία Γραφή: Το ιερό βιβλίο των χριστιανών. Αποτελείται από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη.

Άγιος: Τίτλος τιμής που αποδίδεται από την Εκκλησία σε εκείνον τον άνθρωπο που ακολούθησε στη ζωή του τη διδασκαλία του Χριστού και οι αρετές του έγιναν πρότυπο προς μίμηση από τους συνανθρώπους του.

Άγιο Όρος: Πολιτεία μοναχών που βρίσκεται στη Χαλκιδική. Περιλαμβάνει είκοσι μοναστήρια και πολλά ασκητήρια. Το Άγιο Όρος επιτρέπεται να επισκεφτούν μόνο άντρες, καθώς υπάρχουν μόνο αντρικά μοναστήρια και είναι παλαιό έθιμο να απαγορεύεται εκεί η παρουσία των γυναικών.

Αειφορία: Η προσπάθεια του ανθρώπου να ζει και να εκμεταλλεύεται τους πόρους της γης με φυσικό τρόπο, έτσι ώστε να μην προκαλεί δυσλειτούργειες. Για παράδειγμα, μπορεί να αξιοποιεί τα απορρίμματα ως καύσιμα και να μη χρησιμοποιεί βενζίνη. Ή να φυτεύει δάση που θα μπορεί να κόβει για την ξυλεία τους και όχι να καταστρέφει τα μεγάλα και παλαιά δάση της Γης που είναι πνεύμονες οξυγόνου.

Αντίφωνο: Ψαλμός που ψάλλεται διαδοχικά από δύο ψάλτες ή από δύο χορούς ψαλτών.

Απογραφή: Η επίσημη καταμέτρηση των κατοίκων μιας περιοχής από τη διοίκηση.

Απολυτίκιο: Ο ύμνος που ψάλλεται στην εκκλησία και είναι αφιερωμένος στους αγίους που γιορτάζουν τη συγκεκριμένη ημέρα.

Αρχιερείς: Οι ηγέτες όλων των ιερέων του ισραηλιτικού λαού που λειτουργούσαν ως αντιπρόσωποι των Ιουδαίων.

Ασκητής: Κάποιος που ζει απομονωμένος σε τόπο έρημο από ανθρώπους.

Άφρονος: Αυτός που χαρακτηρίζεται από έλλειψη φρόνησης και σύνεσης, ο απερίσκεπτος.

Δ

Δηνάρια: Σταθερό ρωμαϊκό αργυρό νόμισμα. Προέρχεται από τη λατινική λέξη deni, που σημαίνει «περιέχει δέκα», καθώς η αξία του ήταν 10 ασάρια.

Διδαχή: Η διαδικασία τού να διδάσκει κάποιος και να μεταφέρει τις γνώσεις του. Η πνευματική διδασκαλία που μας διδάσκει το σωστό και το ηθικό.

Ε

Εικόνα και ομοίωση: Το κατ' εικόνα είναι η δυνατότητα του ανθρώπου να ενωθεί με τον Θεό. Το «καθ' ομοίωση» είναι η πραγματοποίηση αυτής της δυνατότητας.

Θ

Θαλπωρή: Η ζεστασιά, η ατμόσφαιρα τρυφερότητας και στοργής.

Θαύματα Χριστού: Ήταν πράξεις που υπερέβαιναν τους νόμους της φύσης και ο σκοπός τους ήταν σωτηριολογικός. Ο Χριστός έδειχνε πώς ο Θεός σώζει με την αγάπη Του όσους έχουν ανάγκη.

Θεία Ευχαριστία: Η Θεία Κοινωνία, όταν μεταλαμβάνουμε στην εκκλησία το σώμα και το αίμα του Χριστού.

Ι

Ιάειρος: Ο Αρχισυνάγωγος στην πόλη της Καπερναούμ, δηλαδή ο υπεύθυνος για τη διεύθυνση και τη φροντίδα όσων τελούσαν στη Συναγωγή.

Ιακώβ: Γιος του Πατριάρχη Ισαάκ και δίδυμος αδελφός του Ησαύ. Υπήρξε ο πατέρας δώδεκα γιων, οι οποίοι ήταν προπάτορες των δώδεκα φυλών του Ισραήλ.

Ιαματικός: Βοηθά στη θεραπεία και την ανακούφιση από ασθένειες ή προβλήματα υγείας.

Ιερός Νιπτήρας: Ο όρος αναφέρεται στο πλύσιμο των ποδιών των μαθητών του Χριστού από τον Ίδιο κατά τη διάρκεια του Μυστικού Δείπνου. Η πρακτική του πλυσίματος των ποδιών περιλαμβάνεται στα έθιμα φιλοξενίας των αρχαίων πολιτισμών, ιδίως για όσους τα σανδάλια αποτελούσαν τη συνηθέστερη μορφή υποδημάτων.

Κ

Καϊάφας: Αρχιερέας και πρόεδρος του Μεγάλου Συνεδρίου, ο οποίος δίκασε και καταδίκασε σε θάνατο τον Χριστό.

Καινή Διαθήκη: Αποτελείται από 27 βιβλία. Τα τέσσερα πρώτα είναι τα Ευαγγέλια, τα οποία τα έχουν γράψει οι Ευαγγελιστές Ματθαίος, Μάρκος, Λουκάς και Ιωάννης και δίνουν πληροφορίες για τη διδασκαλία του Ιησού και λίγα στοιχεία για τη ζωή Του.

Κιβωτός (του Νώε): μεγάλο ξύλινο πλοίο που, σύμφωνα με την Αγία Γραφή, κατασκεύασε ο Νώε, με εντολή του Θεού, για να σωθεί ο ίδιος, η οικογένειά του και τα ζώα από τον μεγάλο κατακλυσμό.

M

Μάρτυρας: Εκείνος που διώκεται και πεθαίνει, επειδή υπερασπίζεται και ομολογεί την πίστη του ή αρνείται να δεχθεί άλλη θρησκεία εκτός από τη δική του.

Μετάνοια: Η μεταμέλεια, η αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς.

Μνηστή: Η γυναίκα που πρόκειται σύντομα να παντρευτεί, η αρραβωνιαστικιά.

Μωυσής: Νομοθέτης των Ιουδαίων και ικανότατος αρχηγός που έσωσε τον ισραηλιτικό λαό από τους Αιγυπτίους και τον οδήγησε στη Γη της Επαγγελίας, στη γη Χαναάν. Αδερφός του Ααρών.

N

Νηστεία: Αποχή από παράγωγα ζώων, δηλαδή κρέας και γαλακτοκομικά, αλλά ακόμα και από λάδι, για συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

Νομοδιδάσκαλοι: Οι ερμηνευτές και δάσκαλοι του Νόμου του Θεού. Οι νομικοί εκείνης της εποχής.

Νόμος (Μωσαϊκός): Ο νόμος του ισραηλιτικού λαού. Αναφέρεται στα πέντε πρώτα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης. Σε αυτόν περιλαμβάνονται οι περίφημες Δέκα Εντολές, καθώς και πλήθος άλλων διατάξεων και κανόνων, που ρυθμίζουν τα περισσότερα ζητήματα της κοινωνικής και θρησκευτικής ζωής του ισραηλιτικού λαού.

Νώε: Ήταν ο μοναδικός δίκαιος και ευσεβής άνθρωπος της εποχής του. Κατασκεύασε με υπόδειξη του Θεού τη γνωστή Κιβωτό, μέσα στην οποία διασώθηκε από τον Κατακλυσμό μαζί με τα μέλη της οικογένειάς του και από ένα ζευγάρι από κάθε είδος ζώου που υπήρχε πάνω στη Γη.

O

Ον: Οτιδήποτε υπάρχει, κάθε τι που έχει ζωή.

Ορτύκια: Μικρά πτηνά.

Οσία/Όσιος: Η αγία ή ο άγιος ο οποίος όσο ζούσε ήταν μοναχός/-ή.

Παλαιά Διαθήκη: Είναι η προϊστορία του Χριστιανισμού και αποτελεί μία από τις δύο συλλογές βιβλίων που αποτελούν την Αγία Γραφή. Η Παλαιά Διαθήκη αναφέρεται ειδικότερα στην αποκάλυψη του Θεού και στη «διαθήκη» Του (τη συμφωνία) με τον ισραηλιτικό λαό, με σκοπό να ευλογηθεί πρώτα αυτός και στη συνέχεια όλη η ανθρωπότητα.

Π

Παραβολές: Είναι διηγήσεις ιστοριών του Χριστού, παρμένες από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων εκείνης της εποχής, με τις οποίες προκαλούσε την προσοχή και το ενδιαφέρον των

ακροατών του και τους εισήγαγε με ζωηρές εικόνες στην κατανόηση των αληθειών του Θεού και των μυστηρίων της Βασιλείας Του.

Πάχνη: Ο παγετός.

Περιοδεία: Επίσκεψη διάφορων τόπων διαδοχικά με συγκεκριμένο σκοπό.

Πλεονεξία: Υπερβολική επιθυμία για απόκτηση όλο και περισσότερων πραγμάτων.

Προπάτορες: Όλοι οι δίκαιοι άνθρωποι που έζησαν σύμφωνα με το θέλημα του Θεού στην εποχή της Παλαιάς Διαθήκης και θεωρούνται πρόγονοι του Ιησού Χριστού.

Προφήτες: Έζησαν στους χρόνους της Παλαιάς Διαθήκης και μετέφεραν το θέλημα του Θεού στους ανθρώπους, προετοιμάζοντας τον λαό για τον ερχομό του Μεσσία.

Πρωτευαγγέλιο: Η πρώτη είδηση που δόθηκε στον Παράδεισο ότι θα έρθει στον κόσμο ο Ιησούς Χριστός.

Πρωτόπλαστοι: Οι πρώτοι άνθρωποι που δημιουργήθηκαν από τον Θεό, ο Αδάμ και η Εύα.

Πτώση: Το παράπτωμα και η συνέπεια, η απομάκρυνση, η εκδίωξη των Πρωτόπλαστων από τον Παράδεισο.

P

Ρητορική: Η «τέχνη του λόγου», η μέθοδος και η τεχνική της σύνθεσης λόγων που έχουν τη δύναμη να πείσουν όσους τους ακούν.

T

Τάλαντο: Μονάδα μέτρησης της μάζας που χρησιμοποιούνταν στους αρχαίους λαούς της Μεσοποταμίας και της Μεσογείου.

Τελώνες: Οι φοροεισπράκτορες οι οποίοι αγόραζαν τους φόρους από το δημόσιο διά μέσου δημοπρασίας. Εισέπρατταν τον φόρο από τους πολίτες για το κράτος, αλλά αυξημένο, και έτσι κρατούσαν ένα μεγάλο μέρος από αυτό το ποσό για τον εαυτό τους.

Υ

Υγροβιότοπος: Κάθε τόπος που καλύπτεται μόνιμα ή εποχικά από ρηχά νερά ή που δεν καλύπτεται ποτέ από νερό, αλλά έχει υγρό υπόστρωμα για μεγάλο διάστημα του χρόνου.

Ύσσωπος: Φυτό που έχει αντισηπτικές ιδιότητες.

Ύψιστος: Λέξη με την οποία χαρακτηρίζεται ο Θεός.

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ – ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγουρίδης, Σ. (2005). *Το κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο* (Τόμος Α'). Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Ατματζίδης, Χ. (2019). *Θεολογία της Καινής Διαθήκης*. Θεσσαλονίκη: Ostrakon Publishing.
- Βέλλας, Β. (2008). *Θρησκευτικά προσωπικότητες της Παλαιάς Διαθήκης*. Αθήνα: Έννοια.
- Βούλγαρης, Χ. (2003). *Εισαγωγή εις την Καινήν Διαθήκην*, τ. Α' και Β', Αθήνα: αυτοέκδοση.
- Γαλίτη-Κυρβασίλη, Π. (2018). Αγωγή στη Συγχώρηση (Forgiveness Education) - Θεωρητική και Εμπειρική προσέγγιση - Πεδία Εφαρμογής. Παιδαγωγική Επιθεώρηση, τόμος 35, τχ. 65, 28-42. Ανακτήθηκε από <https://forgiveness.gr/αγωγή-στη-συγχώρηση-forgiveness-education-θεωρητική-κα/> στις 26/7/2024.
- Γκαμπάι-Ταζάρτες, Ρ. (2013). *Γυναίκες της Βίβλου*, Αθήνα: Διώνη.
- Ζαμάνη, Δ. (2017). *Το συναξάρι της ομορφιάς*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κακουλίδη-Πάνου, Ελένη (επιμ.) (2000). Ιωαννίκιος Καρτάνος, Παλαιά τε και Νέα Διαθήκη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε από http://georgakas.lit.auth.gr/dimodis/index.php?option=com_chronoforms&chronoform=showErgo&ergoID=110 στις 3 Αυγούστου 2023.
- Καλλίνικος, Κ. (1969). *Χριστιανικός Ναός και τα τελούμενα εν αυτώ*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Καραβιδόπουλος, Ι. (2016). *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, Θεσσαλονίκη: Ostrakon.
- Καρακόλης, Χ. (2005). *Θέματα Ερμηνείας και Θεολογίας της Καινής Διαθήκης*. Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Κόλλιας, Σ. (2005). *Η αγάπη ως βάση της χριστιανικής ζωής*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Κόλλιας, Σ. (2016). *Αναζητώντας την αγιότητα*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Μαυρομάτης, Γ. (2005). *Ο Άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής και Πρόδρομος*. Κατερίνη: Τέρτιος.
- Μπλουμ, Α. (2011). *Προσευχή και αγιότητα* (μτφρ. Β. Αργυριάδης), Αθήνα: Εν πλω.
- Νικολάου, Β. (11/10/2017). *Η Εκκλησία στο πλευρό των φτωχών: Αποκαλυπτικά στοιχεία του φιλανθρωπικού της έργου*. Από την έντυπη έκδοση του *Ελεύθερου Τύπου*. Ανακτήθηκε 20/10/24 από <https://eleftherostypos.gr/ellada/133662-i-ekklisia-sto-plevro-ton-ftoxon-apokalyptika-stoixeia-tou-filanthropikou-tis-ergou>
- Ντάσιου Γιάννου, Α. (2022). *Τα θαύματα του Χριστού*, Αθήνα: Σαΐτης.
- Ντάσιου Γιάννου, Α. (2022). *Οι παραβολές του Χριστού*, Αθήνα: Σαΐτης.
- Ξανθάκη, Μ. (2016). *Η Αγία Ακυλίνα*, Αθήνα: Έαρ.
- Παιδομάρτυρες, Ανακτήθηκε από <https://antexoume.wordpress.com/tag/παιδομάρτυρας/> στις 5 Αυγούστου 2023.
- Παΐσιος Αγιορείτης, *Λόγοι Α΄-ΣΤ*, Σουρωτή Θεσσαλονίκης: Ιερόν Ησυχαστήριον Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος.
- Σμέμαν, Α. (2009). *Ευχαριστία* (μτφρ. Ι. Ροηλίδης), Αθήνα: Ακρίτας.
- Σταμούλης, Χ. (2003). *Θεοτόκος και Ορθόδοξο Δόγμα*, Θεσσαλονίκη: Το Παλίμψηστον.
- Στύλιος, Ε. (2003). *Άνθρωπος και Φυσικό Περιβάλλον*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Παπαδόπουλος, Ν. (2008). *Εισαγωγή εις την Παλαιάν Διαθήκην*, Αθήνα: Έννοια.
- Πάσχος, Π. (1997). *Άγιοι οι φίλοι του Θεού*, Αθήνα: Αρμός.
- Περσελής, Ε. (2022). *Οι Τρεις Ιεράρχες*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Πορφύριος Κausοκαλυβίτης (2009). *Βίος και Λόγοι*, Κρήτη: Ι. Μ. Χρυσοπηγής.
- Τσάμης, Δ. (1999). *Αγιολογία*, Θεσσαλονίκη: Πουρναράς.
- Φούντας, Ι. (1991). *Η Παλαιά Διαθήκη, περιεχόμενο και θεολογία της*, Μάνδρα Αττικής: αυτοέκδοση.
- Χάκελ π. Σεργκέι (2021). *Η Αγία Μαρία των Παρισίων. Μαρία Σκόμπτσοβα-η ζωή της* (μτφρ. Ν. Τσιρώνη), Αθήνα: Ακρίτας.
- Χριστινάκη, Ε. (2005). *Ιστορική πορεία της γυναίκας στη Βίβλο και ισότητα των δύο φύλων*, Αθήνα: Συμμετρία.

Η Αγία Γραφή (Παλαιά και Καινή Διαθήκη). Απόδοση στη νεοελληνική, Ελληνική Βιβλική Εταιρεία.

<https://www.bible.com/el/versions/173-tgv-h-agia-grafh-palaia-kai-kainh-dia8hkh>

Η Αγία Γραφή <http://www.bibles.gr/>

Το αρχαίο ελληνικό κείμενο της Αγίας Γραφής με ερμηνευτική απόδοση, καθώς και έργα των Πατέρων της Εκκλησίας (πρωτότυπο κείμενο και νεοελληνική μετάφραση)

<http://www.imgap.gr/file1/AG-Pateres/PDhiathiki1.html>

Μέγας Συναξαριστής

<https://www.synaxarion.gr/gr/cpgid/13eaa7d5501e4d92956b5a091f85d081/cmspage.aspx>

Φωτόδεντρο, Εθνικός Συσσωρευτής Εκπαιδευτικού Περιεχομένου για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

<https://photodentro.edu.gr/>

Πρόελευση εικόνων

Οι εικόνες που χρησιμοποιήθηκαν στο παρόν βιβλίο είναι ελεύθερες δικαιωμάτων και προέρχονται από:

- Wikimedia Commons (έργα Public Domain ή με ελεύθερη άδεια χρήσης)
- Ζωγράφους και αγιογράφους που παραχώρησαν την άδεια χρήσης των έργων τους (βλ. πρόλογο)
- Πρωτότυπες δημιουργίες ή διασκευές της εικονογράφου του βιβλίου
- Οι εικόνες από το διαδίκτυο ανακτήθηκαν κατά την περίοδο 1/6/2024 – 1/3/2025

